

28 JAN 1992

FEDOROV, O.

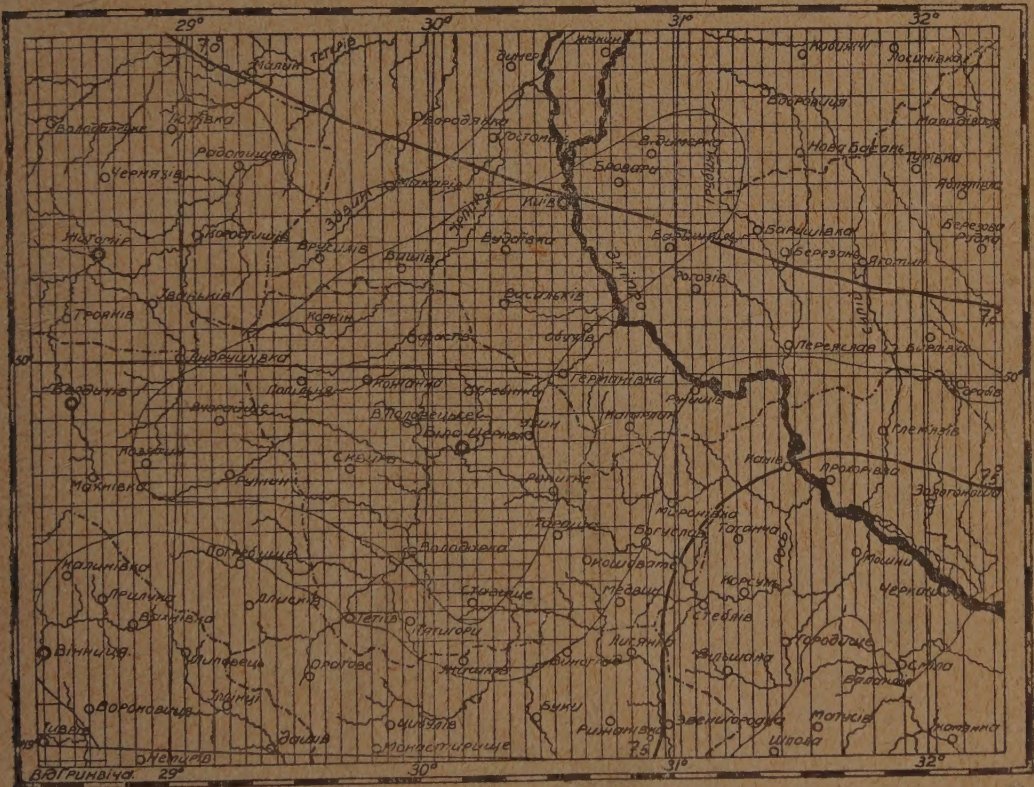
ТРУДИ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЙНОЇ СТАНЦІЇ
BULLETIN OF BELAYA-CERKOV PLANT-BREEDING STATION

Vol. III. Ser. 1.

Том III. Вип. 1.

Fedoroff O. & Zhuravaska N. № 1. Climatic conditions in the area of the Bielotserkoff Seedbreeding Station.
О. ФЕДОРОВ та Н. ЖУРАВСЬКА.

КЛІМАТИЧНІ УМОВИ
РАЙОНУ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЙНОЇ СТАНЦІЇ.

Карта району Білоцерківської Селекційної станції.

ТРУДИ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЙНОЇ СТАНЦІЇ
BULLETIN OF BELAYA-CERKOV PLANT-BREEDING STATION

Vol. III. Ser 1.

Том III. Вип. 1.

О. ФЕДОРОВ та Н. ЖУРАВСЬКА.

КЛІМАТИЧНІ УМОВИ
РАЙОНУ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЙНОЇ
СТАНЦІЇ ЦУКРОТРЕСТУ.

ПЕРЕКЛАВ ВАС. ПОРІЦЬКИЙ.

БІЛА-ЦЕРКВА 1927.

КЛІМАТИЧНІ УМОВИ РАЙОНУ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЙНОЇ СТАНЦІЇ ЦУКРОТРЕСТУ *).

Climate Conditions in the District of Belaya Cerkow Plant-Breeding
Station of Sugar-Trust.

Район Білоцерківської Селекційної станції являє підвищену область від 150 до 300 метрів над рівнем моря.

Підвищення району над рівнем моря йде зі сходу на захід і найбільшої висоти досягає коло Козятина.

Район цей перетинає досить велика річка Рось з багатьма її допливами. Сама Рось, що починається в районі Погребища, вгорі має загальний напрямок з заходу на схід, далі круто завертає майже на північ і коло Білої Церкви досить круто змінює напрямок на півд.-схід. Тече Рось досить глибокою, широкою низиною й тільки в горішній течії йде глибокою балкою.

Значніші допливи Росі з лівого її боку (йдучи з верхів'я)—Оріховець, Березанка, Сквирка, Роставиця, Кам'янка та Протік, а з правого—Роська та Молочна. Всі допливи течуть досить глибокими балками, що роблять район Білоцерківської Селекстанції дуже порізаним.

Для характеристики району станції з кліматичного боку довелося використати, як опорні, три пункти, що мають менш-більш довгий ряд спостережень, а саме: 1.—Київ, для якого ми взяли 25 літній період спостережень, 2.—Козятин, з періодом за 15 років і 3.—Ставище, з періодом за 10 років. Крім того використано було матеріали таких ще пунктів з меншим періодом спостережень: 1. Білоцерківської метеорологічної станції Селекстанції, за 4 роки, 2. Сквирської метеорологічної станції за 6 років та 3. Велико-Половецької метеорологічної станції за 5 років.

Через те, що спостереження в Білій-Церкві та на ближчих пунктах—у Сквирі та В.-Половецькому надто короточасні, довелося використовувати матеріали віддаленіших пунктів—Київа, Козятина, та Ставища.

Київ стоїть на півн.-захід од Білої-Церкви за 80, приблизно, кілометрів, Козятин—на захід на такому самому віддаленні, а Ставище майже на південь, за 50 клм. Координати та висоти цих пунктів такі:

	Широта	Довгота від Гринвича	Висота над рівн. моря
Київ	50°—27';	30°—30'	185 метр.
Козятин	49°—44';	28°—51'	250 "
Ставище	49°—23';	30°—12'	200 "
Сквира	49°—44';	29°—40'	? "
Біла-Церква . .	49°—42';	30° 07'	165 "
В.-Полов. . . .	49°—50';	29°—55'	? "

*) Цей нарис друкується за постановою та участю Президії Білоцерківського Округового та Правління Краєзнавчого Т-ва.

За матеріали для нарису стали для Києва—відомості Київської Метеорологічної Обсерваторії за 25 років з 1901 до 1925, для Козятина—відомості метеорологічної станції при залізничній станції Козятин за 15 років з 1897 до 1912, для Ставища метеорологічні спостереження за 10 років з 1907 до 1918 з перервою за 1911—1912 р.р., для Сквири—спостереження метеорологічної станції при кол. гімназії за 6 років з 1913 до 1918 і для Вел.-Половецького—спостереження метеорологічної станції, що була при цукроварні, за 5 років з 1913 до 1917. Для Білої-Церкви взято було записи метеорологічної станції при селекційній станції з 1923 до 1925 р. включно.

Для опрацювання матеріалів вживали такого методу: передусім порівнювали дані всіх елементів всіх цих пунктів за окремі роки, коли спостережні періоди збігалися, а далі порівнювали й цілі такі періоди. Після такого докладного порівняння виявилось, що всі станції дають цілком надійний матеріал, за винятком станції в с. Вел.-Половецькому, де виявилось велике розходження в температурі та вогкості повітря, особливо в зимовий період.

З опису станції, що є в Київському Відділі Укрмету, виявилось, що психрометрична установка там була неправильна: психрометр в цинковій клітці стояв був коло вікна на висоті другого поверху будинку з північного його боку. Такі умови й могли створити виявлене нами розходження записів температури та вогкості повітря, бо тепле повітря, виходячи через вікно підчас спостережень, підвищувало температуру, а в цей спосіб і знижувало вогкість. Отже матеріали цієї станції що-до температури повітря та вогкості використані не були. Записи решти елементів виявилися придатні.

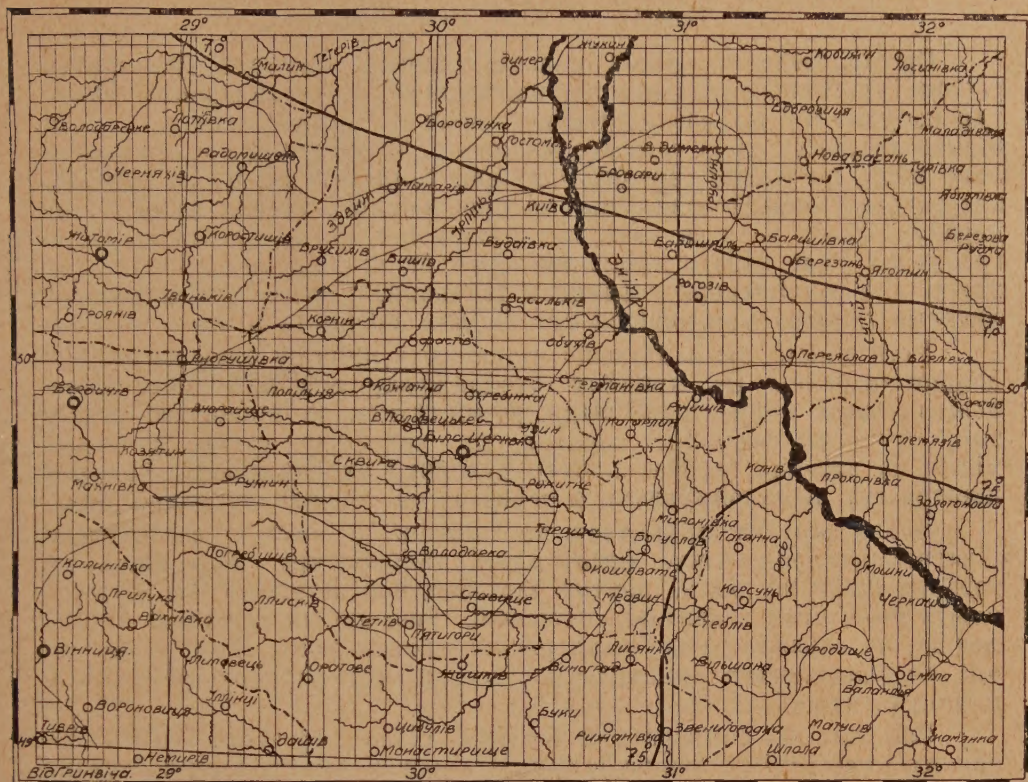
Після такої докладної перевірки, матеріали всіх пунктів зведено було до одного періоду в 25 років, за Києвом (Метеорологічна Обсерваторія). Зведення зробили за формулою акад. Вільда: $V_n = V_x + A_n - A_x$, де V_n означає багочисельну середню величину, що ми її шукаємо для якогось пункта, V_x —середню величину даного елемента, виведену зі спостережень за x років, A_n —є відома середня величина елемента станції до періода якої роблять зведення, A_x —середня величина елемента цієї-ж такої станції за ті само роки, за які взято було для обчислення V_x . Зведення температури зроблено за формулою як її тут подано, а що-до інших елементів, зведення виконане відношенням цих величин.

Щоби характеризувати район Білоцерківської станції, матеріал опрацьовано в виді середніх величин: за рік, по місяцях та по декадах. Крім того, не вважаючи за достатне для характеристики значного району, яким є район Білоцерківської селекстанції, давати саму тільки середню величину, тут подається дані про межі коливань цих середніх величин в районі за відповідні періоди. Дається також крайні величини для елементів, спостережані за окремі роки так само для взятих періодів, тоб-то року, місяця, декади. По елементах що дають значні різниці (в даних) для окремих пунктів, подаємо дані для цих пунктів.

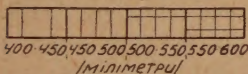
Для де-яких елементів, що їх неможливо звести до одного періоду, як-от—сніговий настил, наведено дані для окремих пунктів за відповідні для кожного пункта роки, або-ж для порівнянь дано відомості тільки за ті періоди спостережень що збігаються.

Матеріал що-до продовжності сонячного сяєва взятий по Києву, бо ближчого пункта, де-б менш-більш довго працював геліограф,— немає.

КАРТА РАЙОНУ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЙНОЇ СТАНЦІЇ

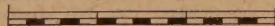

Середня річна кількість опадів.

МАШТАБ=1:1050,000.

25 км. 0 25 50 км.

— Середня річна тем-
пература повітря в С°

Температура на поверхні ґрунту та на різних його глибинах не дана тут через те, що не було потрібних матеріалів, а використати на цю потребу матеріали Київської Обсерваторії вважаємо за неможливе через умови в яких установлено прилади (умови міста).

Здобуті в цьому нарисові висновки стосуються районів таких цукроварень: 1) Ходорківської, 2) Андрушівської, 3) Яропольської 4) Червінської, 5) Махоринецької, 6) Корнинської, 7) Андрушківської, 8) Кожанської, 9) Саливонківської, 10) Узинської, 11) Синявської 12) Єзерянської, 13) Пустоварівської 14) Кашперівської 15) Шамраївської, 16) Топорівської, 17) Юзефо-Миколаївської та, до певної міри, районів цукроварень: 18) Григорівської, 19) Пийвської та 20) Кагарлицької.

Що-ж до заводів ближчої частини Лівобережжя, то через досить різницю кліматичних умов Білоцерківщини від умов району цих цукроварень—використовувати там дані нашого нарису неможна.

ТЕМПЕРАТУРА ПОВІТРЯ.

Світло, тепло та волога є найважливіші елементи для життя рослин і особливого значення для наших сільсько-господарських культур набуває те, як розподіляються вони в період вегетації. Для оцінки теплових умов того або іншого періода життя рослини важливо знати не тільки середні величини температури цього періода, але також і межі її коливання та продовжність діяння різних температур. Треба мати на увазі ще й значення для цих коливань топографічних умов даного місця: температури підвищених місць та гір нижчі ніж температури в долинах та низинах; натомісць добові коливання температури повітря тут не такі значні та різкі.

Усім відомо, що найбільше підпадають нічному охолодженню долини та балки. За причину охолодження долин стає потяг повітря вночі, коли стихає вітер, розміститися за відносною густиною, отже найхолодніше повітря, як найважче, стікає в низькі місця; на високих горбках і вітер дужчий і охолоджуване од землі повітря тут не затримується, а через це на горбках буває тепліше.

Вдень картина змінюється: по долинах, де повітря застоюється й нагрівається від великої площі землі, температура буває вища; на горбках вітри не дають повітрю застоюватися й увесь час перегають його, отже заважають нагрівові. Все, що ми говорили про ці явища, не однаково стосується різних частин року. Тут маємо на оці як складаються температурні умови під впливом рельєфу в період вегетації.

Залежно від температури повітря, різно протікає багато фізичних і всі хемічні явища в ґрунті, а також всі процеси засвоєння рослинами споживних речовин.

Життя рослин може тривати в межах від замерзання водних розчинів органічних речовин в рослинах, що складає нижчу границю або температурний мінімум фізіологічних процесів з одного боку—і до температури згортання білка в рослинному соку, що дає вищий температурний максимум, якого вважають за найвищу границю життєвої діяльності рослини—з другого.

Нижча температурна межа, що при ній відбувається ще асиміляція—є температура трохи нижча за 0° , а вища, коли згортається білок, є температура $+75^{\circ}$, але для нормальної життєвої діяльності рослин ці температурні межі значно зсуваються, особливо з боку максимуму; можна вважати, що життєва діяльність рослин протікає між температурою проростання насіння, тоб-то 1° — 2° вище за ноль і 33-ома градусами. Температура вища ніж 33° шкідливо впливає й дає небажані наслідки.

Розглядаючи життя рослин в окремі періоди, треба визнати, що кожний з них має свої температурні максимуми й мінімуми, різні як для окремих періодів, так і для окремих видів та сортів. Крім цих крайніх температурних величин, що обмежують життєву діяльність рослини в окремі періоди її життя, є ще найсприятливіші для того або іншого періоду розвитку рослини температури, що їх звуть оптимальними. Ці оптимальні температурні умови ближчі до температурного максимуму, ніж до мінімуму. Отже, що ближчі температурні умови до оптимальних, то краще розвивається та або інша фаза рослини. Тенер ще важко сказати, яка температура сприятли-

віша для того чи иншого періоду життя рослини й відповідь на це повинна дати нам у майбутньому сільсько-господарська метеорологія. До часу, поки буде розв'язане це завдання, доводиться обмежуватися загальними температурними умовами періодів календарних, прагнучи зробити їх як найменші, щоби можна було зіставляти, хоч-би в грубій формі, температурні умови й розвиток культур.

В кліматичній характеристиці району Білоцерківської Селекційної станції температурні умови подано в виді річних, місячних та декадних величин. Беручи під увагу значний район, що його захоплює нарис, ми подаємо ще й величину коливання температури повітря за ті-ж таки періоди в районі.

Середня многолітня річна температура району Білоцерківської станції дорівнює 7^о,3 і коливається між 7^о,1 і 7^о,4, причому вища спостерігається на півдні району, а нижча на сході та заході його.

По окремих роках середня річна температура повітря в районі коливається від 6^о до 8^о; величина коливання дорівнює 2^о,5.

Середня многолітня температура повітря по місяцях для вивчуваного району така:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
—5.0	—4.6	0.3	7.7	14.6	18.0	19.5	18.2	13.6	7.2	0.9	—3.2

Найнижчу середню місячну температуру маємо в січні, далі вона підвищується до липня, коли й досягає свого максимуму, а потім поволі спадає до грудня включно; середня річна амплітуда за цими даними досягає 24.^о5 (див. графік температур).

Величина зміни середньої многолітньої температури повітря від одного місяця до другого буде:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
—1.8	+0.4	+4.9	+7.4	+6.9	+3.4	+0.5	—1.3	—4.6	—6.4	—6.3	—4.1

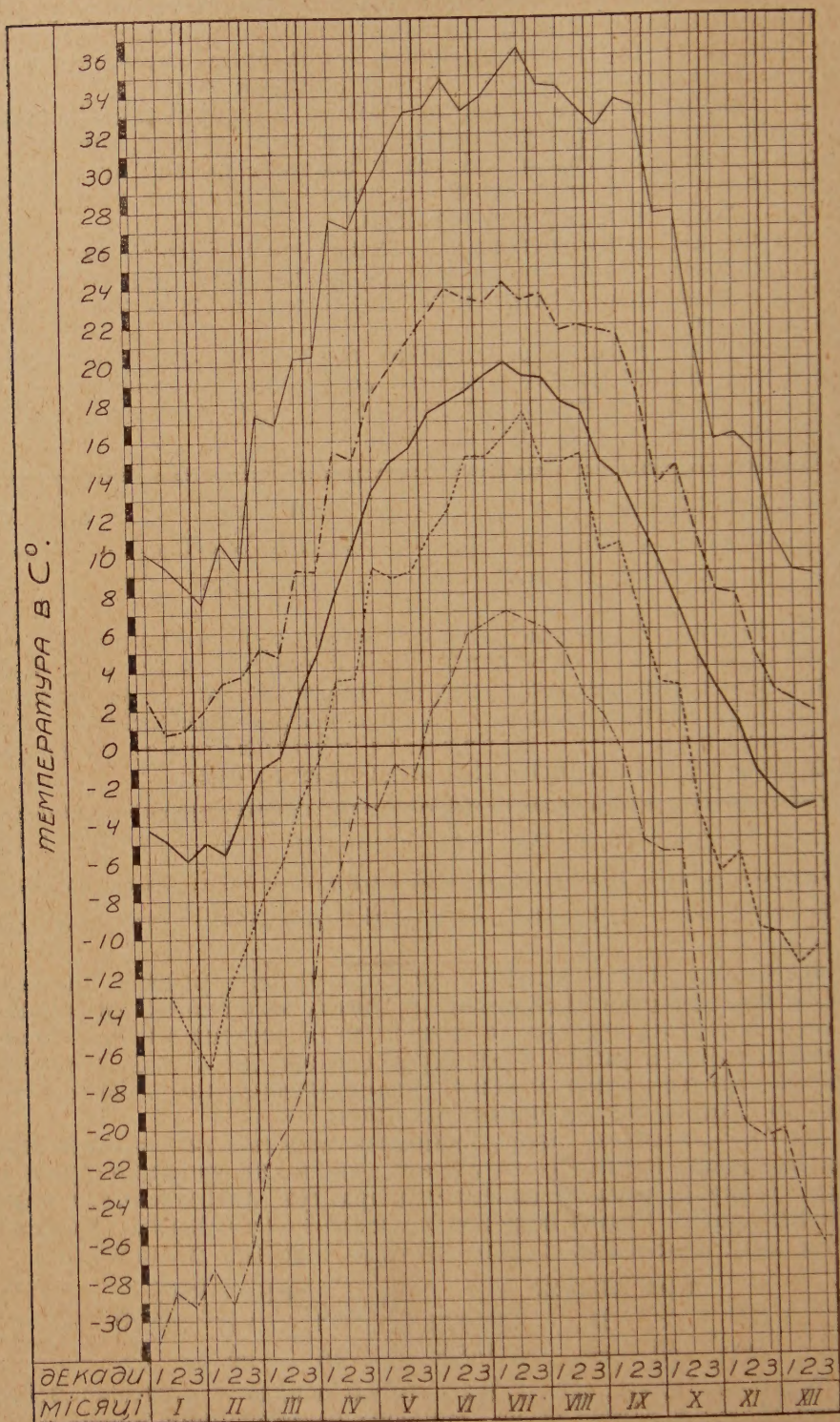
Найгостріші зміни в температурному режимі спостерігаються при переході від березня до квітня та од квітня до травня—з одного боку й од вересня до жовтня та од жовтня до листопада—з другого, тоб-то в місяці переходу від весни до літа й від осені до зими. Найменшу зміну спостерегаємо при переході від січня до лютого та від червня до липня.

Як було зазначено вище, найнижча місячна температура припадає на січень, найвища—на липень; але такий розподіл буває не завжди, в окремі роки ці крайні температури пересуваються часом і на інші місяці. Нижче подаємо таблицку відсоткової повторности цих крайніх температур у різні місяці:

т-ри нижчої.				т-ри вищої.		
XII	I	II	місяці	VI	VII	VIII
20	40	40	% ^о / _о	24	56	20

Табличка вказує, що січень і лютий обидва є однаково найхолодніші місяці й багато рідче—грудень; найгарячіший місяць є ли-

Річний хід температури повітря по декадах.

————— МНОГОЛІТНЯ СЕРЕДНЯ ТЕМПЕРАТУРА.
 - - - - - НАЙБІЛЬША СЕРЕДНЯ ТЕМПЕРАТУРА. — maximum.
 НАЙМЕНША — " — " — minimum

пень, за ним червень і на третьому місці серпень. Повторність високих температур у липні триваліша, як в інших місяці, коли така температура може трапитися.

Межі коливань середньої многолітньої місячної температури повітря в районі Білоцерківської Селекстанції такі:

Січень	від—5,3 до—4,7	Липень	від 18,9 до 19,5
Лютий	„ —4,8 „ —4,4	Серпень	„ 17,8 „ 18,4
Березень	„ 0,0 „ 0,3	Вересень	„ 13,4 „ 13,6
Квітень	„ 7,2 „ 7,8	Жовтень	„ 6,9 „ 7,4
Травень	„ 13,9 „ 14,7	Листопад	„ 0,5 „ 0,7
Червень	„ 17,5 „ 18,1	Грудень	„ — 3,3 „ — 3,1

Найсталішою середньою температурою відзначаються місяці вересень, листопад, грудень (коливання дорівнює 0°,2), а найбільшими коливаннями—травень (0°,8).

Найнижчу температуру повітря спостерігаємо на протязі цілого року в західній частині району, хоч взимку вона повинна бути вища в цій частині, а влітку—нижча. Така непогодженість загального розподілу температури пояснюється значним підвищенням поверхні цієї частини району над рівнем моря.

Південна частина району має трохи більш за решту частин його підвищену середню многолітню місячну температуру повітря в порівнянні з середньою температурою району, а загалом коливання середньої місячної многолітньої температури повітря в районі Білоцерківської Селекстанції не можна вважати за значне, коли зважати на протяжність району зі сходу на захід.

За окремі роки середня місячна температура повітря може значно відхилитися від середньої величини відповідного місяця.

Не маючи змоги подати відомості про зміни середньої температури повітря для всього району, через те, що періоди спостережень на різних станціях були різні, як що до продовжності, так і часу, ми подаємо, як орієнтовні, дані про спостережані в окремі роки крайні місячні середні температури та величину їх коливань для 3-х пунктів: Київ, Козятин та Ставища, що мають довші періоди спостережень:

Місяці	Київ (25 р.)			Ставище (11 р.)			Козятин (15 р.)		
	Най-біл.	Найм.	Вел. колів.	Най-біл.	Найм.	Вел. колів.	Най-біл.	Найм.	Вел. колів.
Січень	—0.1	—11.6	11.5	—2.1	—9.8	7.7	0.2	—9.6	9.8
Лютий	1.5	—11.2	12.7	0.7	—11.6	12.3	0.5	—9.2	9.7
Березень	4.7	—4.2	8.9	3.8	—3.9	7.7	4.4	—3.2	7.6
Квітень	12.8	4.8	8.0	10.6	4.5	6.1	10.3	4.3	6.0
Травень	18.0	10.9	7.1	17.8	11.4	6.4	19.7	12.6	7.1
Червень	22.1	15.5	6.6	21.0	15.5	5.5	21.1	14.5	6.6
Липень	23.0	17.3	5.7	21.0	17.8	3.2	22.2	17.0	5.2
Серпень	20.8	16.7	4.1	19.8	16.6	3.2	22.3	16.6	5.7

Вересень	18.0	11.2	6.8	17.7	10.9	6.8	19.2	9.7	9.5
Жовтень	12.2	3.1	9.1	10.4	2.9	7.5	10.5	4.5	6.0
Листопад	4.9	-3.8	8.7	5.0	-4.6	9.6	4.5	-3.8	8.3
Грудень	0.3	-8.4	8.7	0.1	-5.3	5.4	0.6	-7.0	7.6

Як ми бачимо, величини середньої місячної температури повітря в окремі роки мають велику амплітуду по всіх 3-х пунктах; більшу амплітуду дають станції з довшим періодом спостережень, меншу — з коротшим періодом, отже відомості ці не можна вважати за вичерпні. Найбільшу амплітуду між крайніми середніми місячними величинами дають зимові місяці та місяці переходу від зими до весни та від осені до зими, саме ті місяці, коли температура не буває тривка й підпадає різким коливанням; найменшу амплітуду спостерегаємо в літні місяці, що вказує на більшу сталість температури в цей час.

Температура повітря по декадах. В сільсько-господарським житті місяць складає дуже великий період; за цей час може пройти більше, як одна фаза розвитку рослини, через що, для полегчення можливостей стежити за розвитком рослин залежно від ходу метеорологічних елементів, доводиться обчислювати дані про температуру повітря за коротші періоди — декади (десятидення).

Середня декадна температура повітря району є:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 Декада	-4.3	-5.0	-1.1	4.8	13.3	17.4	19.3	19.2	14.9	9.7	2.8	-2.7
„	-4.9	-5.6	-0.5	7.9	14.9	18.0	20.0	18.0	14.0	7.2	1.2	-3.6
3 „	-5.9	-3.2	2.6	10.5	15.6	18.5	19.3	17.5	11.8	4.6	-1.4	-3.3

Середня декадна температура повітря від 3-ої декади січня, коли вона є найнижча, підноситься, за винятком 2-ої декади лютого, до 2-ої декади липня, коли досягає найвищого значіння й далі поволі спадає до 3-ьої декади січня. Річна амплітуда середніх декадних температур дорівнює 25.⁰9 (див. графік температур).

Середня декадна температура повітря нижча за 0° спостерегається з 3-ьої декади листопада до 2-ої березня включно.

В решті декад вона вища за 0°. Отже 12 декад з 36-ти мають середню температуру повітря нижчу за 0°, що складає 33.0% від усіх декад року; зміни в середній температурі повітря по декадах при переході від однієї декади до другої спостерегаються такі:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада	-1.0	+0.9	+2.1	+2.2	+2.8	+1.8	+0.8	-0.1	-2.6	-2.1	-1.8	-1.3
2 „	-0.6	-0.6	+0.6	+3.1	+1.6	+0.6	+0.7	-1.2	-0.9	-2.5	-1.6	-0.9
3 „	-1.0	+2.4	+3.1	+2.6	+0.7	+0.5	-0.7	-0.5	-2.2	-2.6	-2.6	-0.3

Найгостріші . підвищення температури відзначають три декади: третя березня, друга квітня й перша травня, а найгостріші зниження—перша вереснева, третя жовтнева та листопадова і друга жовтнева. Як було вказано вище, найнижча середня декадна температура повітря припадає на 3-ю декаду січня, а найвища—на другу липня. Таке явище ми спостерегаємо тільки в середніх багаторічних даних, а за окремі роки ці крайні температури пересуваються на інші декади й щоб виявити на які декади та як часто припадають ці крайні з середніх температури на ту чи іншу декаду, ми нижче подаємо відсоткові дані для Києва, як пункту, що має найдовший період спостережень та дає невелике розходження температури з такою-ж для району станції.

	Найнижча т-ра повітря			Місяці	Найвища т-ра повітря		
	XII	I	II		VI	VII	VIII
1 дек. . .	8	20	12	% %	4	16	12
2 дек. . .	8	8	12		12	24	4
3 дек. . .	4	24	4		8	16	4

З поданих чисел бачимо, що найчастіше нижча середня декадна температура повітря припадає на 3-ю та 1-шу декади січня, далі на 1-шу й 2-гу декади лютого і нарешті на декади 1-шу й 2-гу грудня, другу січня; найрідше ця температура буває в третіх декадах лютого та грудня. Найвища середня температура повітря частіше буває в другій декаді липня, далі в першій і третій декадах його, потім у 2-й червня та 1-й серпня, нарешті—в 3-й червня, а найрідше—у 1-й червня та 2-й і 3-й серпня.

Через те, що район, якого обіймає цей нарис, складає велику площу й характеризувати його температурний режим самими тільки середніми даними для району далеко не досить, ми вважаємо за потрібне подати ще й межі коливання середніх декадних температур, що їх дають зведені до одного періоду дані взятих нами пунктів:

	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
1 дек. .	—4.6 —4.1	—5.0 —4.7	—1.3 —1.0	4.5 - 4.9	12.6 - 13.5	16.9 - 17.5
2 „ .	—5.0 —4.7	—5.7 —5.6	—0.7 —0.4	7.8 - 8.2	14.7 - 15.0	17.4 - 18.4
3 „ .	—5.8 —5.6	—3.4 —3.0	2.1 - 2.5	9.8 - 10.3	15.1 - 15.8	18.4 - 18.8

	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
1 дек. .	18.9 - 19.4	19.0 - 19.4	14.8 - 15.0	9.5 - 9.9	2.7 - 2.9	—2.8—2.5
2 „ .	19.7 - 20.3	17.8 - 18.4	13.7 - 14.4	6.8 - 7.4	0.7 - 1.4	—3.8—3.5
3 „ .	19.0 - 19.7	17.2 - 17.9	11.5 - 12.1	4.4 - 4.8	—1.6—1.2	—3.7—3.0

Не зважаючи на те, що район, для якого складено цю характеристику, тягнеться на 150 верст із заходу на схід, температура повітря не дає різких коливань в середніх декадних величинах і тільки в одній декаді ця різниця досягає 1° (2-га декада червня). Взагалі величина коливання менша в декади зимових місяців і більша в декади літніх; треба відзначити, що найнижча температура спостерегається в східній частині району в деякі декади зимових місяців та почасти весняних і осінніх місяців, а для інших тут температура вища.

Західна частина району, вища за останні, дає де-яке зниження температури повітря, через це, певно, й не спостерігається велика різниця в середній декадній температурі повітря в зимові місяці між східною та західною частинами району; а в літку ця різниця висот створює умови трохи більшого розходження в температурі повітря.

В температурному відношенні весь район Білоцерківської Селекстанції можна зхарактеризувати як менш-більш однородний, без особливо різких виділень якихось районів; скрізь спостерегається досить плавний хід температури, що змінюється в невеликих межах, які, можна сказати, не мають практичного значення.

Порівнюючи середні декадні температури повітря за окремі роки, тих періодів спостережень, що збігаються в часі, для всіх пунктів, ми бачимо, що гострих розходжень між ними нема, як не спостерегається й якої небудь суворой закономірности, наприклад, систематичного перевищення температури в одному пункті в якій небудь декаді. Через це для наближеного з'ясування змін середньої декадної температури повітря в районі станції в окремі роки, ми можемо скористатися з даних Києва, як пункта, що має більший період спостережень.

Нижче подаємо межі та величину коливання середніх температур повітря за 25 літній період для району по Києву.

1 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Найбільша	2.5	1.9	5.1	9.1	18.3	22.5	23.2	23.6	19.3	13.6	8.0	2.7
Найменша	-13.0	-16.8	-7.9	-0.7	9.3	11.0	15.1	14.8	10.1	3.2	-6.8	-10.0
Вел. колив.	15.5	18.7	13.0	9.8	9.0	11.5	8.1	8.8	9.2	10.4	14.8	12.7

2 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Найбільша	0.7	3.3	4.7	15.4	19.7	23.9	24.2	21.7	21.4	14.5	7.8	2.1
Найменша	-13.0	-12.8	-6.1	3.4	8.8	12.3	16.1	14.8	10.5	3.0	-5.8	-11.7
Вел. колив.	13.7	16.1	10.8	12.0	10.9	11.6	8.1	6.9	10.9	11.5	13.6	13.8

3 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Найбільша	0.9	3.7	9.2	15.0	21.1	23.4	23.3	22.0	18.4	10.9	4.6	1.6
Найменша	-15.1	-10.5	-2.9	3.5	9.1	15.1	17.4	15.2	6.9	-3.7	-9.8	-10.8
Вел. колив.	16.0	14.2	12.1	11.5	12.0	8.3	5.9	6.8	11.5	14.6	14.4	12.4

Ця табличка показує дуже великі амплітуди середньої декадної температури повітря в районі, при чому величини амплітуди менші в літні декади й більші взимку, в-осени та весною. Найбільшу амплітуду дає 1-а декада лютого, а найменшу 3-я декада липня, що вказує на більшу несталість температури повітря в першому випадковій й меншу в другому.

Ці самі дані говорять про можливість середньої декадної температури повітря вищої за 0° навіть у найхолодніші декади року з одного боку та про можливість середньої декадної температури нижчої за 0° з 3-ї декади жовтня до 1-ї квітня, отже в районі Білоцерківської станції не виключені можливості дуже гострих коливань температури.

Середня многолітня декадна температура повітря, як усяка середня, є величина умовна, довкола якої коливаються температури окремих років, відхиляючися менше, або більше в той чи інший бік. Як-що обчислити ці відхилення та взяти суму їх, незалежно від знака, а потім поділити на число років, тоді здобудемо так зване середнє аномальне відхилення для даного періоду. Відхилення це є показник сталості температури повітря. Порівнюючи аномальні відхилення для пунктів Київ, Козятин і Ставище за однаковий період, ми здобуваємо дуже мале розходження між ними з одного боку та відсутність будь якої закономірності в цих розходженнях—з другого. Все це дає нам право взяти аномальне відхилення для Києва, вважаючи його за близько відповідне для цілого району Білоцерківської Селекстанції.

Середнє аномальне відхилення.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 дек.	3.6	3.9	2.9	1.8	2.8	2.4	1.6	1.9	1.5	2.3	3.1	2.6
2 "	2.8	3.7	2.3	2.4	2.6	2.1	1.3	1.6	1.9	2.4	2.9	2.9
3 "	4.0	2.7	2.6	2.3	2.3	1.7	1.4	1.1	2.4	2.6	2.7	2.9

З величини аномального відхилення можна зробити висновок, що найбільша сталість в температурі повітря спостерегається в 3-ій декаді серпня, в 2-й та 3-й декадах липня та в 1-шу вересня, а найменшою сталістю її відзначаються 3-я декада січня, перша та друга лютого і перша січня.

Відхилення від середньої многолітньої температури повітря в тому або іншому періоді за окремі роки дає змогу розв'язати питання, наскільки величина, що її звуть многолітньою середньою; може зватися „нормальною“, тоб-то визначити можливу похибку цієї нормальної величини. Для визначення цієї похибки користуємося з формули Фехнера: $F=1,1955 \frac{\sum w}{n\sqrt{2n-1}}$, де F —можлива

помилка, 1,1955—постійний множник, $\sum w$ —сума відхилень середніх температур і n —число років спостережень. Отже $\frac{\sum w}{n}$ є не що інше,

як величина середнього аномального відхилення, що його подано вище. Зробивши обчислення за цією формулою, матимемо можливу помилку для нормальної температури повітря для кожної декади. Подаємо її:

Імовірна помилка.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 дек.	0.62	0.68	0.50	0.30	0.48	0.42	0.28	0.32	0.26	0.40	0.53	0.47
2 "	0.48	0.64	0.40	0.41	0.45	0.36	0.22	0.38	0.34	0.42	0.50	0.50
3 "	0.69	0.47	0.44	0.39	0.40	0.28	0.24	0.19	0.38	0.44	0.47	0.50

Найбільша можлива помилка досягає величини ± 0.69 , а найменша ± 0.19 . Менші ймовірні помилки спостерігаються в ті декади, коли температура повітря сталіша.

Величина ймовірної помилки допомагає розв'язати практичне питання про число років спостережень, потрібних для того чи іншого пункту, щоби здобути величину нормальної температури повітря, тоб-то щоби для температури повітря ймовірна помилка досягла величини 0.1 . З теорії ймовірності відомо, що ймовірна помилка середнього виводу обернено пропорційна квадратовому корню з числа років спостережень, тоб-то
$$F' = \sqrt{\frac{x}{n}}$$
, де F' — ймовірна похибка, x — число якого ми шукаємо, а n — число років за які у нас є спостереження.

Зробивши відповідні обчислення для середніх декадних температур повітря, ми знаходимо, що для здобуття нормальної декадної температури повітря потрібні спостережні дані за час від 90 до кількох сот років, з одного й того-ж пункту.

Знаючи середнє аномальне відхилення та ймовірну помилку, можна обчислити ймовірність повторення аномальних — різко холодних або теплих декад. Для цього ми беремо середню багаторічну величину температури повітря за декаду плюс або мінус аномальне відхилення, здобуваємо дві крайні величини, й будемо вважати, що вони відділяють аномальні періоди, а підрахувавши повторність останніх, найдемо в відсотках ймовірність повторення різко холодних і теплих декад. Вміщена тут табличка дає наслідки таких підрахунків.

а) Ймовірність повторення різко теплих декад.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада	20	24	16	16	16	20	24	28	24	20	20	24
2 "	24	16	24	24	24	16	20	20	24	16	12	32
3 "	24	24	20	24	24	20	16	20	28	24	28	32

б) Ймовірність повторення різко холодних декад.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада	28	20	20	20	28	16	12	12	12	24	20	24
2 "	20	32	24	24	24	20	28	28	16	28	24	20
3 "	28	24	24	12	20	20	28	28	24	20	20	20

Абсолютні максимальні та мінімальні температури повітря. У вступові до цього розділу, де ми говорили про значення температури повітря, вказано було, що кожна фаза розвитку рослини потребує для себе певної оптимальної температури повітря, та що є межі температури, за якими настає неможливість жити рослині й ці межі є також межі за яких може відбуватися та чи інша фаза; навіть тоді, як гранична температура триває не цілу добу, а кілька годин, то й то вона завдає шкоди рослині.

Через це треба знати, до яких меж може здійснюватися й спадати температура повітря в окремі періоди, тоб-то треба знати максимальну та мінімальну температури повітря. Порівнюючи дані максимальної та мінімальної температури повітря по різних пунктах, що ми їх взяли для характеристики району, за однакові роки, ми бачимо, що температури ці настають в один час по всіх пунктах, а що до величини, якої вони досягають, то тут не пощастило виявити якоїсь закономірності, бо величини максимальних та мінімальних температур дуже сильно залежать од місцевих умов; проте, хоч величини ці й дають велике розходження, є можливість виявити їх межу для району.

Нижче ми подаємо дані про максимальну та мінімальну температури, що спостережені були в районі за час, взятий нами для характеристики району по декадах (див. граф. темп.)

а) Максимальна температура повітря.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада	10.2	7.5	17.3	20.4	29.4	33.3	33.9	34.5	32.3	27.7	15.9	11.0
2 "	9.6	10.8	16.9	27.5	31.3	34.8	35.1	34.4	33.7	27.8	16.2	9.0
3 "	8.6	9.3	20.3	27.1	33.1	33.2	36.4	33.3	33.3	21.1	15.3	8.8

б) Мінімальна температура повітря.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада	-31.1	-27.3	-21.5	-8.4	-3.4	1.8	5.3	6.1	1.5	-5.7	-16.8	-20.3
2 "	-28.5	-29.1	-19.8	-6.5	-1.0	3.3	7.0	5.0	-0.5	-5.7	-20.0	-24.3
3 "	-29.3	-26.4	-17.4	-2.7	-1.7	5.8	5.0	2.5	-5.0	-17.8	-20.7	-26.2

З таблиць бачимо, що найбільша з максимальних температур повітря спостерегається в третій та другій декадах липня, а найменша в третій декадах грудня та січня.

Найнебезпечніша для с.-г. культур максимальна температура повітря (вища за 33°0) можлива у всі три декади червня, липня, серпня та в дві останні вересня.

Крім того, подані тут дані про максимальну температуру повітря свідчать, що максимальні температури значно вищі за 0° можуть досить часто спостерегатися навіть у зимові місяці.

Що-ж до мінімумів—то найнижчий припадає на першу та третю декади січня, а вищий спостерегається в другій декаді липня. Мінімальна температура нижча за 0° може спостерегатися починаючи з другої декади вересня аж до третьої декади травня, тоб-то на протязі 26 декад з 36-ти й тільки декади червня, липня та серпня та перша вереснева гарантовані від мінімальної температури, нижчої за 0°. Все це вказує на можливість значного промерзання ґрунту, особливо коли мало буває снігу, на загрозу приморозків у травні, а також ранніх приморозків в-осени.

Річна абсолютна амплітуда, тоб-то різниця між найбільшим з максимумів та крайнім мінімумом дорівнює 67°5.

Місячні абсолютні амплітуди.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
41.2	39.9	41.8	28.8	36.5	33.0	31.4	32.0	38.7	45.6	36.9	37.2

Найбільшу амплітуду дає жовтень, найменшу квітень. Тільки в диому місяці амплітуда менша за 30°0, в трьох вона більша за 40°0, а в останні коливається між 30°0—40°0.

Абсолютна амплітуда температури повітря по декадах:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	41.2	34.8	38.8	28.8	32.8	31.5	28.6	28.4	30.8	33.4	32.7	31.3
2 " . . .	38.1	39.9	36.7	34.0	32.3	31.5	28.1	29.4	34.2	33.5	36.2	33.3
3 " . . .	37.9	35.7	37.7	29.8	34.8	27.4	31.4	30.8	38.3	38.8	36.0	35.0

Найбільше коливання температури повітря припадає на першу декаду січня, а найменше—на третю червня. Взагалі амплітуда у всі декади досягає значної величини.

Як ми вказували вище, максимальна температура у всі зимові декади може бути вища за 0°, а через це цікаве є питання про повторність декад з максимальною температурою повітря нижчою за 0°. Нижче подаємо дані про повторність декад з максимальною температурою повітря за зимові декади нижчою за 0°, обчислені в відсотках:

	XI	XII	I	II	III
1 декада . . .	0	16	12	16	0
2 " . . .	0	4	24	16	4
3 " . . .	12	12	16	12	0

Ці дані вказують на можливість таких декад, починаючи з 3-ї декади листопада до 3-ї декади лютого та в другій декаді березня. Найбільша повторність таких декад припадає на другу декаду січня, за нею на першу декаду грудня, третю січня, першу, другу лютого, ще далі за величиною відсотка йдуть треті декади грудня та листопада, перша січня, третя лютого; найменшій повторності

таких декад підпадають другі декади грудня та березня. Цікаво відзначити, що перша декада березня зовсім не має максимальної температури нижчої за 0°, а наступна за нею має 4% ймовірности повторення, що вказує на можливість другої декади березня холоднішої за першу.

Середнє річне число днів з морозом, тоб-то таких днів, коли температура за мінімальним термометром дорівнювала 0°, або була нижча, в районі Білоцерківської Селекстанції, дорівнює 137 дням і коливається в окремі роки від 163 до 110 днів. У відсотках до числа днів цілого року ці дані складають:

Найбільше	45%
Середнє	37,5%
Найменше	30%

Що-ж до відношення до числа днів періоду, за який такі декади можуть спостерегатися (з другої декади вересня до третьої декади травня включно), ці дані у відсотках дають:

Найбільше	62%
Середнє	52%
Найменше	42%

Отже в районі маємо значне число днів з морозом з одного боку, але період, коли спостерегаються такі дні, не є період суцільних днів з морозом—з другого й тільки в найхолодніші роки число таких днів досягає 62%. Нижче, в подекадному розподілі числа днів з морозом, ми побачимо коли можна чекати суцільних періодів з такими днями..

Розподіл числа днів з морозом по місяцях, як середньої їх кількості, так і найбільшого та найменшого числа їх бачимо з такої таблиці:

Число днів з морозом по місяцях.

	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
Найбільше . . .	2	21	29	31	31	28	30	15	2
Середнє	0	8	18	28	29	26	21	7	0
Найменше . . .	0	0	4	20	20	16	13	0	0

У всіх трьох випадках спостерегаємо збільшення числа днів з морозом від початку їх з'явлення до січня, а далі йде зменшення їх до цілковитого зникання в травні та квітні.

З найбільшого числа днів з морозом бачимо, що такі дні можуть спостерігатися починаючи з вересня до травня включно, при чому в грудні, січні та лютому у всі дні місяця мінімальний термометр може показувати не вище 0°, а в листопаді та березні менш цілого місячного числа днів з морозом тільки на один день.

В середньому з'явлення днів з морозом починається в жовтні й кінчається в квітні, причому навіть у найхолодніші місяці число таких днів менше числа днів місяця.

В окремі роки днів з морозом може не бути в вересні, жовтні,

квітні та травні тоб-то період можливого початку й кінця днів з морозом розтягається на 2 місяці.

Для з'ясування точнішого розподілу числа днів з морозом у дрібніші періоди, нижче подаємо дані про число таких днів по декадах.

а) Найбільше число днів з морозом:

	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
1 декада . . .	0	6	10	10	10	10	10	10	2
2 " . . .	1	8	10	10	10	10	10	6	2
3 " . .	4	11	10	11	11	8	11	4	2

б) Середнє число днів з морозом.

	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
1 декада . . .	0	1	4	9	9	9	7	4	0
2 " . . .	0	2	6	9	10	9	8	2	0
3 " . . .	0	5	8	10	10	8	6	1	0

в) Найменше число днів з морозом.

	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
1 декада . . .	0	0	0	2	3	5	2	0	0
2 " . . .	0	0	0	2	8	2	4	0	0
3 " . . .	0	0	2	4	8	3	0	0	0

З наведених даних бачимо, що з'явлення днів з морозом коливається від другої декади вересня до третьої декади листопада, тоб-то період можливого з'явлення днів з морозом складає приблизно 70 днів, також і період закінчення таких днів можливий од 3-ї декади березня до 3-ї декади травня, теж коло 70 днів.

З таблиць найбільшого числа днів з морозом ми бачимо можливість днів з морозом від 2-ї декади вересня до 3-ї травня, причому декади, починаючи з 3-ї жовтня до першої квітня, можуть мати число таких днів рівне числу днів декади; з таблиць найменшого числа днів з морозом бачимо, що тільки декади з третьої листопада до другої березня не позбавлені таких днів і можуть мати їх не менш, як від 20 до 80% числа днів декади.

В середньому в районі Білоцерківської станції можна сподіватися з'явлення числа днів з морозом починаючи з першої декади жовтня, а закінчення таких днів—в третій декаді квітня, причому тільки декади грудня, січня та лютого мають число днів з морозом близьким до числа днів декади.

З'явлення приморозків у вересні та жовтні з одного боку та в квітні й травні з другого має велике значення для сільського господарства, через це нижче дається ймовірність з'явлення ранніх (в-осени) та пізніх (весною) приморозків для району станції, обчислена в відсотках:

	IX	X	IV	V
1 декада . . .	0	36	88	28
2 " . . .	4	64	64	4
3 " . . .	8	96	36	8

Як бачимо, ймовірність приморозків не виключається і в другій декаді вересня й зникає тільки в третій декаді травня; потрібно також відзначити велику ймовірність приморозків у першу декаду жовтня та травня, а крім того більшу ймовірність приморозків у третій декаді травня ніж у другій.

Під днями без відлиги розуміють такі дні, коли температура за максимальним термометром на протязі доби була 0°, або нижче 0°. Наступ таких днів говорить уже про припинення будь якого рослинного життя.

Річне число днів без відлиги в районі Білоцерківської Селекстанції спостерігалось: найбільше число таких днів за період 25 років (тоб-то в роки найхолодніші)—96, або 26% річного числа днів (365), середнє багаторічне число таких днів рівне 63, або 17% і найменше, що спостерігалось за весь період—39 днів, або 10 % од днів цілого року. Як ми бачимо, річне число днів без відлиги коливається в дуже значних межах.

Розподіл числа днів без відлиги по місяцях поданий тут:

	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
Найбільше . .	0	5	17	26	28	27	17	1
Середнє	0	2	8	14	18	15	6	0
Найменше . .	0	0	0	3	6	5	0	0

У всіх трьох випадках найбільше число днів без відлиги спостерегається в січні та лютому.

Дні без відлиги можуть траплятися починаючи з жовтня й тривати до квітня включно, але бувають роки, коли місяці жовтень-листопад, березень-квітень вільні від цих днів. Докладніший розподіл таких днів бачимо з декадних даних:

а) Найбільше:

	X	XI	XII	I	II	III	IV
1 декада . . .	0	9	10	10	10	9	1
2 " . . .	1	7	10	10	10	10	0
3 " . . .	5	10	11	11	8	6	0

б) Середнє.

	X	XI	XII	I	II	III	IV
1 декада . . .	0	2	4	6	6	3	0
2 " . . .	0	2	5	6	6	2	0
3 " . . .	1	4	5	6	3	1	0

в) Найменше.

	X	XI	XII	I	II	III	IV
1 декада . . .	0	0	0	0	0	0	0
2 " . . .	0	0	0	0	0	0	0
3 " . . .	0	0	0	0	0	0	0

Як бачимо з уміщених тут табличок дні без відлиги можуть починатися з другої декади жовтня й тривати до першої декади квітня, причому декади з третьої листопада й до другої березня можуть мати число таких днів рівне числу днів декади.

Але трапляються роки, коли в ті чи інші декади днів без відлиги не спостерегається зовсім, що вказує на надзвичайно гострі коливання температурних умов в районі станції.

Середній час настану таких днів у районі припадає на третю декаду жовтня, а кінець на третю декаду березня, причому в середньому ні в одній декаді не спостерегається таких днів стільки, скільки днів у декаді, а число їх коливається від 10% до 60% а числа днів декади.

ОПАДИ.

Опади є один з найважливіших чинників погоди для життя рослин. Кількість опадів та розподіл їх на протязі року мають переважне значіння в розподілові рослинності по районах. Одна частина опадів—зимові опади, не маючи безпосереднього впливу на рослини, власне, коли виключити вагу для рослин снігового вкриття, стають за джерело поживи рослинам в період вегетації. Опадів, що випадають в цей період далеко не стає на потреби рослин у волозі й значна частина її, засвоєна ґрунтом підчас весняного розтавання снігів, стає за запасний капітал, що витрачається за нестачі опадів.

Треба також мати на увазі, що не всю воду від опадів у період вегетації засвоює ґрунт,—частина її зтікає та випаровується. Розміри цих втрат залежать передусім від характеру випадання опадів: як-що дощ іде довгий час ґрунт засвоює вологи більш, а як-що однакова кількість вологи випаде з раптового дощу, за короткий час—то більша частина її зтече, а менша піде в ґрунт. Просякнення вологи в ґрунт залежить від стану самого ґрунту в період перед випаданням опадів: чи був ґрунт вкритий коркою, був сухий чи вогкий, все це впливає на засвоєння вологи. Крім того на процес вбирання вологи дуже великий вплив має густота стояння культур та їхній вік: густі рослини за великих опадів більше їх затримують, отже більше опадів засвоює ґрунт; коли опади не великі—густі та великі рослини затримують їх безпосереднє на собі, через що ґрунт одержує вологи менш.

Вивчення кількості засвоєної ґрунтом вологи справа дуже складна й спостережень таких досі зроблено не багато, отже для характеристики району що до водного режиму тим часом доводиться ґрунтуватися тільки на кількості опадів та числі днів з опадами.

Середня річна сума опадів, середнє число днів з ними, а також межі коливання такі:

Кількість опадів		Число днів з опадами	
Середня	Межа колив.	Середнє	Межа колив.
584.5	577.6—600.7	145	131—156

З цієї таблички ми бачимо, що середня річна кількість опадів у районі дорівнює 584.5 мм.—кількість цілком достатня для всіх культивованих с.-г. рослин в районі. Коливання кількості їх в районі станції досягає 23.1 мм., що складає 4% середньої річної кількості—величина незначна, отже можна сказати, що за середньою річною кількістю опадів район селекстанції перебуває в однакових умовах, хоч все таки трохи більшу кількість їх спостерігаємо в західній частині району.

Середнє річне число днів з опадами в районі дорівнює 145, або майже 40% всього числа днів року. Коливання їх в районі дорівнює 25 дням, що складає 17% середнього числа днів з опадами, або 6% річного. Як ми бачимо, межа коливання річного числа днів з опадами в районі станції невелика, причому на сході району середнє число їх трохи більше, ніж на заході.

Для детальнішої характеристики району станції що-до річних сум опадів та числа днів з опадами спинимося на величинах їх за окремі роки і для з'ясування цього питання подамо дані північної частини (Київ), західної (Козятин) та південної (Ставище) району станції.

У першому випадкові найбільша кількість опадів була 809.9 мм., а найбільше число днів з опадами—202 дні; найменше—319.3 мм. та 116 днів.

У другому—найбільше 707.6 мм - 153 дні, найменше - 434.1 мм—107 днів.

І, нарешті, у третьому—найбільше 748.7 мм, а найменше—430.4 мм.—124 дні.

Ці дані не можна порівнювати, бо вони стосуються різних періодів, але в цілому можна відзначити, що величина коливання в кількості опадів за окремі роки досягає значних розмірів по всіх частинах району.

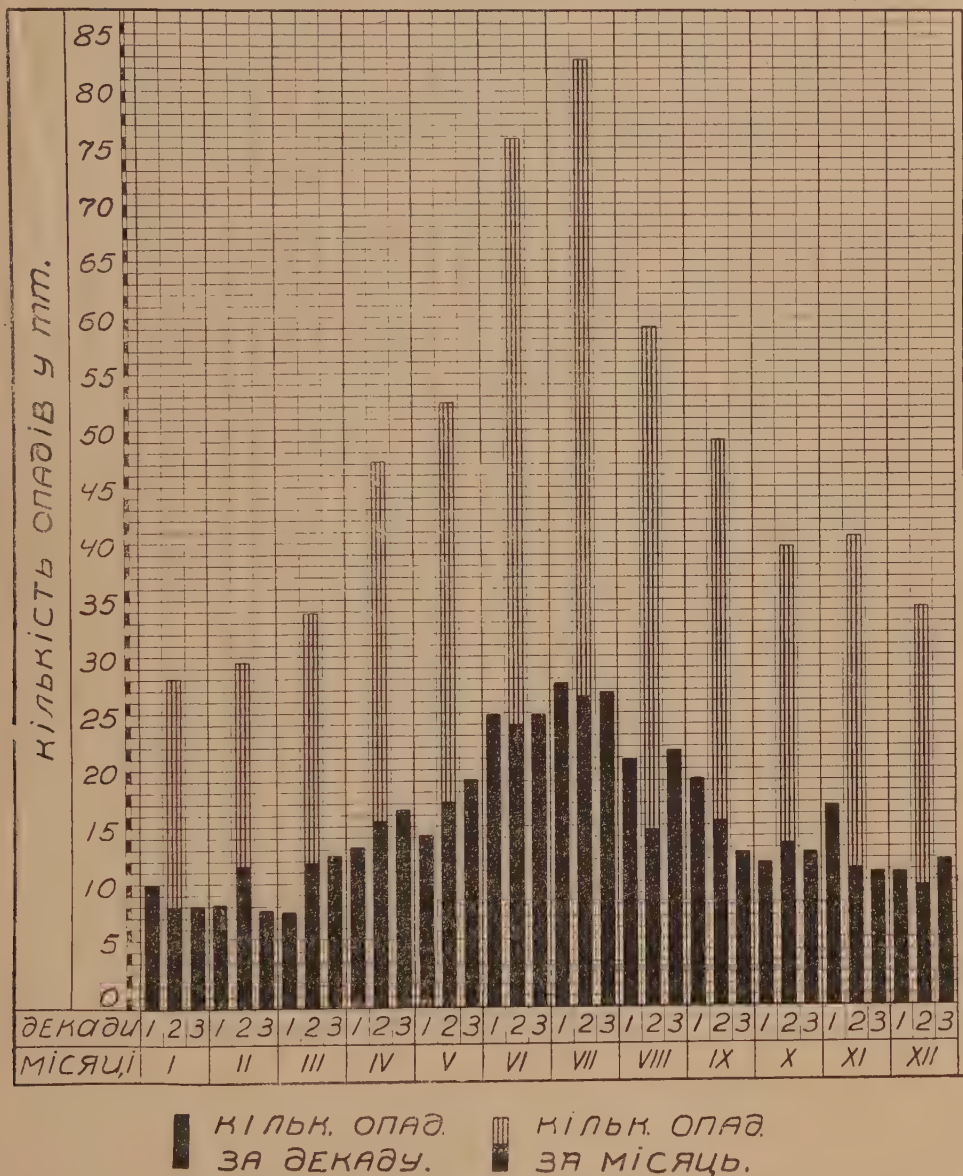
Як середня багаторічна кількість опадів, так і середнє число днів з ними, а також дійсно спостережані максимуми та мінімуми за окремі роки не дають уявлення про розподіл їх у часі, а через це ми подаємо дані про річний хід їх у районі по місяцях.

Місяці	Кількість опадів		Число днів з опадами	
	Середня	Межа коливання	Середнє	Межа коливання
Січень	29.1	28.1—31.3	14	13—14
Лютий	30.5	26.0—34.0	13	12—14
Березень	34.9	29.8—40.7	12	11—14
Квітень	48.2	41.4—56.8	10	9—11
Травень	53.4	51.1—55.3	11	10—12
Червень	76.8	70.6—82.1	11	10—12
Липень	83.8	77.0—97.1	11	9—12
Серпень	60.1	56.8—64.3	12	10—13
Вересень	50.1	46.2—57.7	12	11—12
Жовтень	40.7	32.2—48.0	10	9—10
Листопад	41.6	37.8—45.1	14	13—15
Грудень	35.3	33.2—36.0	14	13—15

Розподіл середньої кількості по місяцях такий: мінімум припадає на січень і далі середня кількість опадів поволі збільшується до липня, коли досягає максимуму; після липня середня кількість опадів починає знижуватися до січня; варто відзначити, що листопад трохи багатший на опади, ніж жовтень.

Спінняючи на зміні середньої кількості опадів від місяця до місяця, спостерігаємо, що в зимові місяці, перші весняні та останні

Розподіл многолітньої середньої кількості опадів по декадах і місяцях.

в-осени ця зміна не велика, а влітку, весною та на початку осені — гостріша.

Що-ж до меж коливання середньої кількості опадів за окремі місяці в районі селекстанції, то вони невеликі взимку і збільшуються на весні та в-осени, влітку досягають свого максимуму, що цілком збігається з характером опадів: взимку, на початку весни та під кінець осені опади переважають обкладні, захоплюють великі області, отже розподіл їх у районі буває рівномірніший, а через це

й коливання сум незначне, тоді як теплої пори року переважають смугові, часто грозового походження дощі; цілком зрозуміло, що розподіл їх в районі буває нерівномірний, а значить і межа коливання збільшується.

Розподіл середньої кількості опадів по місяцях в районі дає можливість виявити певну закономірність: так, теплої пори року середня кількість їх збільшується зі сходу на захід, а холодної— тоб-то в зимові місяці та кінець осені,—трохи більша середня кількість спостерегається на північ.-заході району станції, причому різниця в першому випадкові багато більша, ніж у другому.

В річному ході середнього числа днів з опадами по місяцях в районі Селекційної станції такої правильності, як в розподілі середньої кількості опадів, не спостерегається. Можна відзначити тільки, що найбільше середнє число днів з опадами спостерегається в зимові місяці, а трохи менше—теплої пори року.

Коливання середнього числа їх в районі станції не перевищує трьох днів, причому тут можна примітити таку саму закономірність, як і в коливанні середньої кількості опадів: найбільша величина коливання спостерегається в ті місяці, коли переважають дощі смугового характеру, а найменшої величини межа коливання досягає в період обкладних дощів.

Незначна величина коливання середнього числа днів з опадами, що ми її спостерегаємо в районі станції за окремі місяці, дає змогу сказати, що район Білоцерківської Селекстанції майже однородний що до цього елемента, а проте можна відзначити й деяку тенденцію до збільшення середнього числа днів з опадами в напрямкові з заходу на схід.

Щоби наочніше змалювати картину розподілу як середньої кількості опадів, так і числа днів з ними по місяцях, уміщені нижче дані подаємо в 0,0-му відношенні до середньої річної кількості опадів та середнього річного числа днів з ними.

Місяці	Кількість опадів у %	Число днів у %	Місяці	Кількість опадів у %	Число днів у %
Січень	4.9	9	Липень	14.0	7
Лютий	5.2	9	Серпень	10.2	8
Березень . . .	5.9	8	Вересень . . .	8.5	8
Квітень	8.2	7	Жовтень	7.0	7
Травень	9.1	7	Листопад . . .	7.1	9
Червень	13.1	8	Грудень	6.0	9

Цікаве в характеристиці клімату є питання про максимальну, та мінімальну кількість опадів та число днів з ними спостерегані в дійсності в районі за окремі роки. Дані подаємо аналогічні даним для характеристики річної кількості.

Київ:

Місяці	Кількість опадів		Число днів з опадами	
	Найбільша	Найменша	Найбільше	Найменше
Січень	59.1	7.6	24	7
Лютий	75.9	9.7	20	6
Березень	74.4	5.8	21	5
Квітень	142.4	7.4	21	1
Травень	141.1	15.0	17	5
Червень	117.4	15.0	20	6
Липень	213.7	20.6	21	5
Серпень	123.9	19.8	21	6
Вересень	148.6	1.7	20	2
Жовтень	107.2	7.1	20	2
Листопад	108.9	4.1	21	5
Грудень	77.8	5.4	25	6

Козятин:

Місяці	Кількість опадів		Число днів з опадами	
	Найбільша	Найменша	Найбільше	Найменше
Січень	48.7	10.7	18	7
Лютий	41.5	5.1	15	7
Березень	50.6	5.6	17	6
Квітень	120.6	18.2	16	5
Травень	129.6	10.2	17	5
Червень	124.2	27.9	19	8
Липень	171.9	26.5	17	8
Серпень	95.5	12.6	16	4
Вересень	95.7	2.1	15	1
Жовтень	103.0	4.3	19	2
Листопад	102.2	3.1	19	6
Грудень	56.4	8.5	20	5

Ставище:

Місяці	Кількість опадів		Число днів з опадами	
	Найбільша	Найменша	Найбільше	Найменше
Січень	63.3	13.5	16	8
Лютий	76.8	13.6	16	8
Березень	66.7	6.7	20	5
Квітень	110.7	29.2	16	9
Травень	108.4	11.1	16	4
Червень	120.7	34.5	15	4
Липень	168.0	20.0	20	3
Серпень	124.6	18.7	13	6
Вересень	99.3	15.1	12	2
Жовтень	70.2	8.4	12	3
Листопад	73.3	27.9	17	9
Грудень	56.7	21.0	18	10

Розглядаючи найбільшу кількість опадів по місяцях за даними всіх трьох пунктів, спостерегаємо, що кількість їх збільшується від холодних місяців до теплих й в липні досягає найбільшої величини по всіх частинах району станції. Крім того, найбільша кількість опадів за місяць може досягати величини вдвічі-втричі більшої ніж середня кількість за відповідний місяць. А найменша кількість опадів за місяць, що спостерегалася за окремі роки, може бути в кілька разів менша ніж середня за відповідний місяць.

Мінімальна кількість опадів на сході та заході району станції спостерегалася в вересні, а на півдні—в березні.

Величина коливання найбільшої та найменшої кількості опадів за окремі роки досягає значної величини, що говорить про несталість цього елементу в районі для окремих років.

Що-ж до найбільшого числа днів з опадами, то це число їх більше ніж середнє за відповідні місяці в два-півтора рази. На сході та заході району найбільше число днів з опадами припадає на грудень, а на півдні—на липень та березень місяці.

Найменше число днів з опадами може бути від 1 до 2-х днів на місяць, тоб-то значно менше ніж середнє за відповідний місяць, причому на сході району мінімум числа їх може спостерегатися в квітні, на заході—в вересні, а на півдні—в жовтні. Величина коливання числа днів з опадами за окремі роки досягає значних розмірів.

Подані вище дані про кількість опадів та числа днів з ними по таких великих періодах, як рік та місяць, не дають змоги зробити нарис придатним для практичного сільсько-господарського життя. На цю потребу ми обчислили такі дані подекадно.

Середня кількість опадів, середнє число днів з ними, а також межа коливання їх по декадах в районі станції такі (див. графік опадів):

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	11.0	9.2	8.5	14.2	15.2	25.9	28.6	21.9	20.1	12.7	17.7	11.8
2 „ . . .	9.0	12.6	12.9	16.5	18.1	25.0	27.4	15.6	16.4	14.4	12.1	10.6
3 „ . . .	9.1	8.7	13.5	17.5	20.1	25.9	27.8	22.6	13.6	13.6	11.8	12.9

Межа коливання кількості опадів.

	I	II	III	IV	V	VI
1 декада	8.6—14.5	6.6—12.2	6.1—12.6	11.2—15.7	10.6—18.3	15.0—40.0
2 „	8.5—10.5	8.5—15.6	10.8—16.0	14.1—19.6	15.2—22.6	18.8—30.1
3 „	7.9—10.6	6.8—11.2	11.1—15.5	12.9—21.5	17.2—23.1	20.7—31.5

	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада	23.1—34.2	16.4—28.4	16.2—23.6	11.9—13.4	13.5—22.3	9.2—13.1
2 „	19.2—34.7	13.1—17.5	14.5—18.7	12.4—17.3	10.4—13.8	8.2—12.1
3 „	21.7—32.5	19.9—24.8	8.5—17.0	10.7—17.7	11.1—12.8	10.0—14.7

В річному ході середньої кількості опадів по декадах в районі Білоцерківської Селекстанції, як бачимо з поданої таблиці, мінімум середньої кількості припадає на 1 декаду березня та 3 лютого. З цього часу середня кількість опадів починає збільшуватися до 3-ї декади квітня. У першій декаді травня середня кількість опадів в районі станції трохи зменшується і з другої декади цього місяця знову збільшується до першої декади липня, коли спостерегається головний максимум опадів. З другої декади липня середня кількість опадів починає зменшуватися до 2-ї декади серпня. В 3-й декаді цього місяця середня кількість опадів знов збільшується, а далі йде зниження його до другої декади жовтня. У 2-й декаді цього місяця середня кількість опадів трохи збільшується, у третій знову помітно зниження, а в 1-й декаді листопада спостерегається невелике підвищення. Починаючи з цього моменту до 3-ї декади грудня йде зниження середньої кількості опадів у районі станції. А в 3-й декаді грудня знов утворюється позначне підвищення, а далі до 2-ї декади лютого йде зниження середньої кількості опадів за декаду. У другій декаді лютого спостерегаємо останнє незначне підвищення їх і, як уже говорилося вище, в 3-й декаді лютого та 1-й березня спостерегається мінімум середньої кількості опадів.

Зміну в середній кількості опадів від декади до декади показує табличка:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	-1.9	+0.1	-0.2	+0.7	-2.3	+5.8	+2.7	-5.9	-1.5	-0.9	+4.1	0.0
2 „ . . .	-2.0	+3.4	+4.4	+2.3	+2.9	-0.9	-1.2	-6.3	-3.7	+1.7	-5.6	-1.2
3 „ . . .	+0.1	-3.9	+0.6	+1.0	+2.0	0.9	-0.4	+7.0	-2.8	-0.8	-0.3	+1.3

З неї ми бачимо, що значної різниці в середній кількості опадів від декади до декади не спостерегається. Найбільша зміна від 6.0 до 7.0 мм. спостерегається з 3-ї декади липня до першої серпня та від першої до другої й від другої до третьої цього місяця.

Що-ж до меж коливання середньої кількості опадів у районі Селекстанції, то найбільше спостерегається в період смугового характеру дощів, а найменше—в період обкладних дощів, тоб-то перше в теплу пору року, а друге—в холодну, переважно в зимовий період.

Найбільша величина коливання, що досягає 25.6 мм., падає на першу декаду червня, а найменша—2.0 мм.—на другу декаду січня.

Як-що спинитися на розподілові опадів у районі, то з тих даних, що ми їх маємо, можна запримітити де-яке збільшення в кількості їх у західній частині району, особливо влітку, а в зимку середня кількість опадів майже однакова як на заході, так і на сході; в декади останніх осінніх місяців трохи більша середня кількість опадів спостерегається в східній частині району Селекстанції.

Погляньмо на середнє число днів з опадами по декадах в районі станції. Подані тут таблички дають як середнє число цих днів, так і межу коливання їх в районі.

Середнє число днів з опадами

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	4	4	3	3	3	4	4	5	3	4	4	5
2 „ . . .	5	5	5	3	4	4	4	3	4	3	5	4
3 „ . . .	5	4	4	4	4	4	3	4	4	3	5	5

Межа коливання.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	4-5	3-5	3-4	3-4	2-4	3-5	3-5	4-5	2-4	3-6	3-5	4-7
2 „ . . .	4-6	1-6	1-6	3-4	3-4	3-6	3-4	3-4	2-4	4-5	3-5	3-5
3 „ . . .	4-6	3-5	4-5	3-5	4-5	4-5	2-4	3-4	4-5	2-4	5-6	4-6

Правильного річного ходу в середньому числі днів з опадами по декадах не спостерегається. Тут можна відзначити тільки, що

трохи менше середнє число їх спостерегається в декадах теплого періоду року, а трохи більше в декади кінця осінніх місяців та у всі зимові.

Що-до величини коливання їх в районі станції, то вона не велика і найбільша (що складає з дві) спостерегається в другій декаді червня та першій грудня.

Середня кількість опадів, як і будь-яка середня величина, не дає ще повного уявлення про той чи инший елемент в районі. Через це ми даємо відомості про крайні величини кількості опадів по декадах, що спостерегані були в дійсності за окремі роки.

Київ. Найбільша.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	31.7	37.5	46.6	50.3	94.4	83.0	87.9	89.1	92.0	53.1	55.3	46.7
2 " . . .	33.7	66.1	36.9	54.1	44.0	76.5	123.5	40.3	43.7	75.4	46.4	52.0
3 " . . .	37.2	24.7	53.4	41.6	42.8	72.1	51.1	57.8	86.9	58.6	59.5	45.4

Найменша.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4
2 " . . .	0.7	0.7	0.0	0.0	0.3	0.0	1.4	0.5	0.0	0.0	1.5	0.7
3 " . . .	0.7	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	1.6	0.1	0.0	0.0	0.2	1.7

Козятин. Найбільша.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	30.0	29.3	11.3	41.7	23.0	91.9	98.5	41.9	91.8	39.5	19.2	21.8
2 " . . .	26.4	11.2	35.7	35.7	34.5	42.7	75.0	57.3	48.9	33.0	42.5	35.0
3 " . . .	23.2	14.8	22.7	57.7	52.3	43.8	120.5	51.4	23.4	31.7	25.0	34.6

Найменша.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	2.4	0.0	0.0	1.0	0.4	4.1	6.7	2.1	0.0	0.0	0.0	0.5
2 " . . .	2.1	0.8	1.1	1.2	0.7	3.6	0.6	1.1	0.0	0.0	1.9	0.0
3 " . . .	0.0	0.0	1.1	0.0	2.4	0.8	0.4	1.6	0.0	0.0	1.1	2.7

Ставище. Найбільша.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	26.9	33.7	25.7	27.3	44.6	34.5	72.4	100.4	55.7	20.0	40.9	15.5
2 „ . . .	15.7	38.5	32.8	25.9	45.3	46.8	51.7	44.0	20.6	28.0	46.2	29.2
3 „ . . .	42.5	36.7	23.8	64.8	65.2	97.1	97.1	73.4	23.0	59.2	30.4	39.6

Найменша.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	2.6	0.1	0.0	0.0	0.0	1.0	0.7	0.0	0.0	0.0	0.1	0.7
2 „ . . .	1.6	1.6	0.1	0.0	0.0	3.6	4.0	0.0	6.1	0.0	3.5	0.0
3 „ . . .	0.4	4.1	2.0	0.0	0.0	0.0	4.3	0.0	0.0	0.0	1.5	2.3

З таблиць бачимо, яке велике коливання в кількості опадів по декадах спостерігається в районі Білоцерківської станції за окремі роки. Так, можуть бути роки, коли кількість опадів перевищує середню за декаду в 4—5 разів і спостерегалися роки, коли в тій чи іншій декаді опадів не було зовсім.

Нижче подаємо дані про найбільше та найменше число днів з опадами, що спостерегалися в окремі роки також по трьох пунктах:

Київ. Найбільше.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	9	10	10	9	8	8	8	10	7	8	7	10
2 „ . . .	10	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	10
3 „ . . .	9	8	9	9	8	8	11	9	7	9	9	10

Найменше.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1
2 „ . . .	2	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	1
3 „ . . .	2	1	0	0	0	0	1	1	0	0	2	2

Козятин. Найбільше.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	6	8	7	6	7	9	9	5	5	6	6	8
2 „ . . .	7	5	7	7	6	6	7	5	7	6	9	8
3 „ . . .	8	5	7	6	8	7	6	6	4	8	9	8

Найменше.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	2	0	0	1	1	1	3	1	0	0	0	1
2 „ . . .	1	2	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0
3 „ . . .	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	3	2

Ставище. Найбільше.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	7	6	8	7	7	7	8	7	5	6	8	6
2 „ . . .	10	7	9	9	7	8	7	5	5	7	8	8
3 „ . . .	8	6	10	6	7	7	10	5	6	5	6	9

Найменше.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
2 „ . . .	1	2	1	0	0	1	1	0	1	0	2	0
3 „ . . .	1	2	2	0	0	0	1	0	0	0	2	3

Що-до найбільшого та найменшого числа днів з опадами по декадах, спостережаного в окремі роки, то так само можна примітити значне коливання їх в районі.

Найбільше число днів з опадами перевищує середнє за декаду вдвічі, а найменше спостерегається до 0.

Як для кліматології, так і для сільського господарства важливо знати не тільки суми опадів за той чи инший період, але також і максимальну добову кількість їх, що вказує, до яких меж вона може досягати, бо значна кількість опадів, що випали в короткий період часу, завжди небажана в практичному житті.

Нижче подаємо відомості, що дають уявлення про можливий добовий максимум опадів у районі Селенківської станції по декадах. Для більшшої повноти характеристик району по цьому питанню, ми подаємо відомості з тих матеріалів, які їх маємо по трьох пунктах: Київ, Ставище, Новийт.

Київ.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	12.2	18.3	10.6	26.7	79.4	32.6	46.0	69.0	37.3	26.2	36.0	18.1
2 „ . . .	15.7	26.3	13.5	40.8	25.6	34.4	66.9	33.2	30.3	18.1	26.4	22.1
3 „ . . .	15.6	14.1	17.9	18.9	29.8	27.3	30.8	32.1	64.7	23.2	41.5	18.1

Новийт.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	8.3	14.3	3.9	16.6	12.8	57.0	43.7	21.4	34.8	24.0	11.1	22.8
2 „ . . .	13.9	3.0	23.7	16.5	21.8	17.9	34.9	23.4	39.3	29.2	18.1	19.1
3 „ . . .	18.4	9.5	13.8	37.0	25.3	39.8	62.3	26.3	18.0	26.2	14.2	14.1

Ставище.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	16.0	18.1	11.3	24.1	23.2	30.6	39.6	60.3	23.7	14.6	23.2	8.9
2 „ . . .	1.8	65.0	22.6	14.7	2.2	29.7	32.6	68.4	16.6	19.8	20.1	19.0
3 „ . . .	11.8	29.2	1.2	11.8	1.2	60.0	39.9	12.2	1.8	36.5	8.7	11.1

З цих таблиць ми бачимо, що максимум добової кількості опадів у районі станції збільшується від декад зимових місяців до літніх; пояснюється це тим, що значні опади, або так звані зливи, звичайно випадають підчас гроз.

Коли порівняти максимум опадів за добу з середньою кількістю їх у районі за відповідні декади, то примітимо, що цей максимум часто перевищує звітні-втрачі середню кількість опадів за декаду, що вказує на можливість з'явлення сильних злив в літні місяці в районі станції.

Для детальнішої характеристики району Селенківської станції треба ще спинитися на розподілі числа днів з опадами по групах. Ми поділили добову кількість опадів на такі групи:

- a) кількість опадів за добу від 1.0 до 1.0 мм.
- b) „ „ „ „ 1.1 „ 5.0 мм.
- c) „ „ „ „ 5.1 „ 10.0 мм.

d) кількість опадів за добу від 10.1 до 20.0 мм.

e) " " " " 20.1 " 30.0 мм.

f) " " " " 30.1 і більше.

Привівши число днів з опадами кожної групи до одного періоду в 25 років, здобуті наслідки подаємо нижче по декадах.

Розподіл числа днів з опадами по групах.

1 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . . .	3	3	2	2	1	1	1	1	2	2	2	3
1.1—5.0	1	2	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2
5.1—10.0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0
10.1—20.0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.1—30.0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.1 і більш.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

2 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . . .	2	2	3	2	1	1	1	1	1	2	2	3
1.1—5.0	2	2	1	2	2	1	2	1	1	1	2	1
5.1—10.0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0
10.1—20.0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.1—30.0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.1 і більш.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

3 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . . .	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	3	3
1.1—5.0	2	1	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2
5.1—10.0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
10.1—20.0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.1—30.0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.1 і більш.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Із здобутих даних видно, що незначні опади спостерігаються в районі станції в зимові місяці, а значніші концентруються влітку.

Починаючи з групи від 10.1 до 20.0 мм. в графах у всі декади стоїть 0, що вказує на те, що такі опади хоч і спостерігаються в районі, але досить рідко і в середньому за багато років дають 0.

Для яснішого уявлення про розподіл числа днів з опадами різних груп, ми подаємо нижче можливу повторність їх по декадах в районі станції. Дані для цього підраховані по матеріялах 3-х метстанцій та складені в відсотковому відношенні до числа спостережень.

Київ. 1 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . . .	52	50	52	39	24	24	31	23	38	38	34	57
1.1—5.0 . . .	40	42	35	39	53	41	34	43	27	42	43	36
5.1—10.0 . . .	5	5	10	12	12	17	17	17	20	11	12	5
10.1—20.0 . . .	3	3	3	9	9	11	11	14	10	8	8	1
20.1—30.0 . . .	0	0	0	1	1	2	4	1	3	1	2	1
30.1 і більш. . .	0	0	0	0	2	5	3	2	2	0	1	0

2 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . . .	58	49	56	36	33	29	30	37	39	46	48	60
1.1—5.0 . . .	31	37	28	39	38	41	32	37	39	30	34	28
5.1—10.0 . . .	8	10	11	13	20	13	17	16	16	14	11	7
10.1—20.0 . . .	3	3	5	10	6	10	14	5	4	9	4	4
20.1—30.0 . . .	0	1	0	1	3	3	5	4	1	1	3	1
30.1 і більш. . .	0	0	0	1	0	4	2	1	1	1	0	0

3 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . . .	51	51	47	40	32	32	38	33	33	41	52	57
1.1—5.0 . . .	42	38	36	42	45	40	36	37	33	34	32	28
5.1—10.0 . . .	6	8	12	12	10	9	11	17	22	15	10	12
10.1—20.0 . . .	1	3	5	5	11	14	13	6	7	7	4	3
20.1—30.0 . . .	0	0	0	1	1	3	1	5	3	3	1	0
30.1 і більш. . .	0	0	0	0	1	2	1	2	2	0	1	0

Розподіл числа днів з опадами по групах.

Козятин. 1 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . .	53	44	56	39	31	22	29	39	12	23	26	51
1.1—5.0 . . .	31	42	38	36	50	40	28	39	55	50	60	38
5.1—10.0 . . .	14	8	6	14	13	8	15	14	12	18	14	9
10.1—20.0 . . .	2	6	0	8	6	18	17	4	7	6	0	2
20.1—30.0 . . .	0	0	0	3	0	2	2	4	7	3	0	0
30.1 і більш. .	0	0	0	0	0	10	9	0	7	0	0	0

2 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . .	56	66	51	31	33	22	24	28	22	34	47	64
1.1—5.0 . . .	35	29	37	41	33	42	28	48	55	42	40	28
5.1—10.0 . . .	7	5	7	14	25	18	13	7	4	16	9	5
10.1—20.0 . . .	2	0	5	14	6	15	9	10	11	4	4	3
20.1—30.0 . . .	0	0	0	0	3	3	2	7	4	4	0	0
30.1 і більш. .	0	0	0	0	0	0	4	0	4	0	0	0

3 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . .	50	40	39	28	20	26	37	25	29	46	52	46
1.1—5.0 . . .	44	45	50	39	45	43	37	50	59	36	34	42
5.1—10.0 . . .	2	15	8	9	17	14	8	6	6	12	11	10
10.1—20.0 . . .	4	0	3	15	10	8	14	13	6	3	3	2
20.1—30.0 . . .	0	0	0	3	8	6	2	6	0	3	0	0
30.1 і більш. .	0	0	0	6	0	3	2	0	0	0	0	0

Ставище. 1 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . . .	35	32	34	52	26	35	23	29	16	23	41	32
1.1—5.0 . . .	53	48	50	30	48	35	26	33	40	50	43	52
5.1—10.0 . . .	5	14	13	15	14	24	18	19	32	14	10	16
10.1—20.0 . . .	7	6	3	0	6	3	26	10	4	13	3	0
20.1—30.0 . . .	0	0	0	3	6	3	0	7	8	0	3	0
30.1 і більш. . .	0	0	0	0	0	0	7	2	0	0	0	0

2 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . . .	30	47	42	36	25	34	23	15	37	40	33	50
1.1—5.0 . . .	59	30	36	44	38	36	37	54	40	20	36	24
5.1—10.0 . . .	11	15	10	11	21	23	14	19	10	27	17	21
10.1—20.0 . . .	0	6	10	9	16	5	17	9	13	13	12	5
20.1—30.0 . . .	0	2	2	0	0	2	6	0	0	0	2	0
30.1 і більш. . .	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0

3 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Од 0.1 до 1.0 . . .	25	39	40	34	30	24	27	21	27	32	55	33
1.1—5.0 . . .	54	39	48	34	42	48	35	49	40	24	38	44
5.1—10.0 . . .	14	11	10	14	15	8	6	17	24	21	7	19
10.1—20.0 . . .	7	8	2	11	7	10	17	3	9	7	0	4
20.1—30.0 . . .	0	3	0	5	3	2	4	7	0	3	0	0
30.1 і більш. . .	0	0	0	2	3	8	11	3	0	3	0	0

Ці таблиці доводять, що в районі Білоцерківської станції спостерігається більша повторність дрібних опадів (від 0,1 до 1.0 та 1.1 до 5.0).

Розподіл їх в районі такий:

Опади від 0.1 до 5.0 мм. спостерігаються переважно в декади зимових місяців (грудень, січень, лютий), перші декади весни (березень) та останні осени (2 останніх декади листопада).

Ймовірність повторення опадів від 5.1 до 10.0 мм. на добу спостерігається майже в усі декади й вона збільшується в декади теплих місяців.

Ймовірність повторення опадів від 20.1 до 30.0 мм. та від 30.1 і більше припадає переважно на декади літніх місяців, тоді як взимку вони хоч і спостерігаються, але походять переважно від хуртовин, під час яких можливе навівання снігу в дощомір.

В житті сільського господарства цікаве є питання про можливість повторення декад без опадів у тому чи іншому районі.

Нижче подаємо відомості про ймовірне повторення декад без опадів у ‰ для району Білоцерківської станції по 3-х пунктах: Київ, Козятин, Ставище.

Київ.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	0	4	8	0	4	4	0	8	4	8	4	0
2 " . . .	0	0	4	8	0	4	0	0	12	24	0	0
3 " . . .	0	0	0	8	4	4	0	4	16	8	0	0

Ставище.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	0	0	10	0	10	0	0	10	11	11	0	0
2 " . . .	0	0	0	0	30	0	0	10	0	22	0	12
3 " . . .	0	0	0	0	10	0	0	10	11	11	0	0

Козятин.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	0	10	20	0	0	0	0	0	10	10	10	0
2 " . . .	0	0	0	0	0	0	0	0	30	30	0	0
3 " . . .	9	30	0	0	0	0	0	0	40	0	0	0

Коли порівняти ці дані 3-х пунктів, ми помітимо, що район Селекстанції перебуває не в однакових умовах що-до ймовірности повторення декад без опадів.

Так, у січні в східній та південній частинах району можливості декад без опадів не спостерігаємо зовсім, тоді як на заході опади можуть не бути в 3-й декаді цього місяця.

У лютому на заході та сході району така можливість існує в 1-й декаді; на півдні її нема.

У березні декади без опадів можливі в цілому районі станції, а саме: на заході та півдні перша декада, а на сході—перша та друга.

У квітні на заході та півдні району опади є по всіх декадах, на сході їх може не бути в 2-й та 3-й декаді.

У травні на заході району ймовірності декад без опадів немає, на півдні така можливість існує для всіх 3-х декад, на сході її нема тільки для 2-ї декади.

У червні ймовірності декади без опадів немає як на заході, так і на півдні району; на сході можливість цю маємо для всіх декад.

У липні для всього району ймовірність декад без опадів дорівнює 0.

У серпні на заході району можливості декад без опадів немає, на сході її немає тільки в 2-й декаді, на півдні ця можливість є в усі декади.

У вересні як на заході, так і на сході району, можливість декад без опадів досить значна, на півдні району її немає тільки в 2-гу декаду.

У жовтні ймовірність декад без опадів існує як на сході, так і на півдні району станції у всі декади; на заході її немає тільки в 3-ю декаду.

У листопаді на заході та сході ймовірність декад без опадів є в першій декаді, а на півдні району її немає зовсім.

У грудні на заході та на сході району такої ймовірності не існує, а на півдні вона є в другій декаді.

ВОГКІСТЬ ПОВІТРЯ.

Вогкість повітря має велике значення для розвитку рослин взагалі, а для с.-г. культур особливо.

Сухе повітря покликає збільшене випаровування як з ґрунту, так і з рослин і інколи випаровування це буває таке велике, що рослини не встигають подавати з ґрунту потрібну для листя кількість вологи і через те підупадають.

Сухіше повітря спостерігаємо при вітрах східних румбів, що приносять холодне або жарке повітря, однаково шкідливе що-до посушности. Через це дуже важно з'ясувати періоди переважання вітрів цих напрямків та спостережану за цих умов вогкість повітря. Дуже шкідливі є для більшости наших культур часто повторювані у нас моменти, коли після жаркої сухої погоди проходить злива, а після неї знов настає спека та сухість повітря.

Всі рослини підчас сухих періодів пристосовуються так, щоби як-найменше випаровувати; таке пристосування полягає передусім у звужуванні до мінімуму продихів, що через них відбувається випаровування.

Коли випаде дощ і змочить листя, продихи поширюються, а раптовий наступ спекливої, сухої погоди викликає сильне випарування й рослина втрачає спроможність швидко звужити продихи, а з другого боку—не встигає подавати вологу з ґрунту в потрібній кількості, отже переживає скруту й коли явище таке припадає на час наливання, то величина врожаю сильно зменшується; зерно, як говорять у таких випадках, „стікає“.

Взагалі дуже низька вогкість повітря (відносна) погано впливає на рослини, навіть коли вона триває кілька годин.

Але не завжди корисне й занадто вогке повітря. Відомо, що зерно, вирісши на вогкому повітрі буває гіршої якості, ніж те, що вирісло в сухішому, воно має менш білкових речовин і буває не таке поживне. Але, як загальне правило, треба визнати, що значна кількість вологи в повітрі корисна для рослин, переважно через те, що у вогкому повітрі послаблюється випарування з листя, отже меншає потреба у волозі з ґрунту, що її у нас часто буває замало.

Все сказане яскраво доводить потребу вивчати вогкість повітря, а особливо її мінімальні величини. На жаль, у нас вивчення вогкості повітря провадять переважно через спостереження її тричі на добу, тоді як мінімум вогкості повітря не збігається з цими термінами, а установку приладів, що реєструють безперестанно стан вогкості повітря щойно тільки почали заводити. Через це, даючи характеристику того чи іншого району що-до вогкості повітря, доводиться користуватися з матеріалів термінових спостережень, а для виявлення мінімальної вогкості матеріялами спостережень о 13-й годині, найвідповіднішими для характеристики мінімального стану вогкості повітря.

Матеріялом для характеристики району Білоцерківської Селекстанції що-до цього елементу стали дані з спостережень по Києву за 25 років, бо порівняння, що було зроблене з рештою пунктів, не виявило розходжень практично важливих, отже є повна можливість обмежитися даними самого тільки Києва.

Середня річна відносна вологість повітря в районі Білоцерківської Селекстанції дорівнює 76%, а за окремі роки коливається від 70% до 79%.

Розподіл її в районі станції по місяцях подаємо тут:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
86	86	81	70	63	67	69	71	72	78	85	88

В річному ході середньої відносної вологості повітря по місяцях спостерігаємо таке: максимальна середня відносна вологість припадає на грудень; від грудня вологість повітря знижується до травня, коли вона досягає мінімуму, і далі йде підвищення середньої відносної вологості до грудня.

Як-що перенести дані середньої відносної вологості повітря на рисунок, то можна сказати, що ордината кривої вологості повітря в районі Білоцерківської Селекстанції дуже плавна, бо зміни середньої відносної вологості повітря від місяця до місяця незначні і найбільша різниця досягає всього тільки 11% у переході від березня до квітня.

За окремі роки взятого нами періоду найменша середня відносна вологість повітря по місяцях спостерігалася така:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
77	76	67	56	51	51	56	55	56	64	78	84

З таблички ми бачимо, що найменша середня відносна вологість повітря за місяць, в окремі роки взятого нами періоду досягала 51% у травні та червні, причому така вологість спостерігається в районі Селекстанції дуже рідко; за матеріалами, що ми їх маємо, таку середню вологість травень мав один тільки раз (1918 р.), також і червень (1910 р.).

Для детальної характеристики району за цим елементом нижче подаємо величину середньої відносної вологості по декадах:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	87	86	84	74	62	66	70	70	73	75	84	88
2 " . . .	87	86	80	70	63	66	68	70	71	78	86	89
3 " . . .	86	85	79	67	63	68	69	72	72	82	86	88

В річному ході середньої відносної вологості повітря по декадах в районі Селекційної станції спостерігається таке: найбільша середня відносна вологість повітря припадає на другу декаду грудня, звідси йде повільне зниження її до першої декади травня включно. Ця декада дає мінімум середньої відносної вологості повітря. В дру-

гій декаді травня середня вогкість трохи підвищується й залишається в таких розмірах і на 3-ю декаду цього місяця. Дальше підвищення середньої відносної вогкості продовжується до 1-ї декади липня включно. В 2-й декаді цього місяця, через високу температуру повітря, середня вогкість знову трохи знижується, а в третій декаді липня середня вогкість дає збільшену величину і це збільшення продовжується до 1-ї декади вересня. Сталі вітри східних румбів знижують вогкість повітря, а вже з 3-ї декади цього місяця до 2-ї грудня включно середня вогкість повітря дає підвищення від декади до декади.

За багаторічними даними найнижча середня вогкість повітря в районі Селекстанції спостерігається в 1-й декаді травня, але за окремі роки спостерігаємо її й по інших декадах. Підрахунок, що ми їх зробили для з'ясування цього, дали такі наслідки (у ‰):

	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1 декада .	0	16	4	8	8	4	4
2 " .	8	12	8	0	0	8	0
3 " .	0	12	0	4	4	0	0

Тоб-то найнижча середня відносна вогкість може спостерігатися в районі Селекстанції в окремі роки починаючи з 2-ї декади квітня до 1-ї декади жовтня включно, причому найімовірніше повторення падає на всі декади травня (16—12‰). В декадах: третій квітня, червня, вересня та першій липня і серпня найнижчої вогкості не спостерігається.

За окремі роки взятого нами періоду найменша середня відносна вогкість повітря за декаду в районі Селекстанції спостерігалася така:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	78	75	71	61	47	51	53	51	53	51	70	81
2 " . . .	78	73	62	47	44	45	55	57	53	64	82	84
3 " . . .	71	74	67	43	49	52	49	47	55	66	75	76

З цих даних ми бачимо, що найменша середня відносна вогкість повітря за декаду спостерігалася 43‰ в третій декаді квітня. А взагалі вогкість повітря нижча за 50‰, що її вважають за шкідливу для рослин, спостерігалася в другій та третій декадах квітня, у всі декади квітня, другу червня, третю липня та серпня.

В інтересах сільського господарства важливо знати повторність декад з такою низькою середньою відносною вогкістю в районі станції. Підрахунок дав такі наслідки:

Повторність декад з низькою середньою відносною вологістю.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	0	0	0	0	4	0	0	4	0	0	0	0
2 " . . .	0	0	0	4	4	4	0	0	4	0	0	0
3 " . . .	0	0	0	4	12	0	4	4	0	0	0	0

Отже в 2-й та 3-й декадах квітня, у всі травневі, другу червня, третю липня, першу й третю серпня й другу вересня можливість декад з вологістю нижчою ніж 50% існує, а найбільшу повторність дає третя декада травня. В декадах осінніх, зимових та першого весняного місяця ймовірність таких декад дорівнює 0.

Для детальнішої характеристики району Селекційної станції подаємо дані про мінімальну відносну вологість, що може спостерігатися в районі о 13-й годині. Ці величини ми подаємо по декадах, але, на жаль, вважати їх за цілком правдиві неможна, бо мінімум вологости повітря взятий із термінових спостережень.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	52	46	24	28	19	14	24	21	17	19	40	52
2 " . . .	38	33	28	21	21	15	22	20	13	28	42	35
3 " . . .	36	32	31	21	19	22	23	16	19	29	41	40

Ці дані показують, що мінімум відносної вологости в районі Селекційної станції може досягати 13% в 2-й декаді вересня.

Як ми вже говорили вище, повітря з вологістю 50% і нижче умовлено вважати за сухе й через це на практичні потреби сільського господарства важливо знати кількість днів з такою вологістю та можливість їх повторення в районі.

Щоб з'ясувати ці питання ми подаємо в першій таблиці дані про середнє число таких днів і в другій - ймовірність повторення їх у % для району Селекстанції.

Таблиця. 1.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	0	0	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0
2 " . . .	0	0	0	1	2	1	1	0	1	0	0	0
3 " . . .	0	0	0	1	2	1	1	1	0	0	0	0

Таблиця 2.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
декада . . .	0	0	4	4	75	40	20	28	20	16	0	0
" . . .	0	4	12	32	48	40	42	24	32	8	0	0
" . . .	4	0	8	32	60	24	32	28	20	4	0	0

З цих даних ми бачимо, що середнє число днів з вогкістю 50% нижче спостерігається в дві останні декади квітня, у всі декади травня, червня, дві останні липня, першу й третю серпня та другу вересня, причому в середньому число таких днів незначне і найменша кількість їх, що дорівнює 2-м дням, спостерігається в усі декади травня.

Щодо ймовірності повторення днів з низькою вогкістю за добу, найбільша припадає на першу й третю декади травня (75—60%), найменша в декади зимових місяців (третья січня та друга лютого). Виявлення такої низької вогкості в декади зимових місяців пояснюється значними морозами в цей час в районі станції.

Все це вказує, що найнижча відносна вогкість повітря в районі станції спостерігається в травні. Такий висновок ні-то суперечить положенню про обернений хід відносної вогкості повітря й температури його. Але пояснити таке явище можна переважаючими вітрами східних румбів, вітрів сухих, що дають значну суходолу повітря й не приносять опадів.

ХМАРНІСТЬ.

Хмарність, тоб-то кількість хмар на небі, дуже впливає на освітлення.

Коли все небо вкрите хмарами (хмарність 10), то вплив безсередньої сонячної радіації коли не виключається зовсім, то значно зменшується й за таких умов денне освітлення відбувається впливом розсіяного світла і сила такого освітлення зменшується густиною хмар.

Так само впливають і тумани, однаково що сухий, що вологий. Коли хмари вкривають не все небо, тоб-то буває неповна хмарність і хмари не заступляють сонця, тоді пряма сонячна радіація не тільки не зменшується, а її збільшує світло, що його відбивають хмари. Отже інсоляція буває інтенсивніша ніж при ясному небі (хмарність 0).

На величину освітлення впливає також заповненість повітря, що більше пороку в повітрі, то менша кількість світла доходить до земної поверхні.

Хмарність, впливаючи на величину освітлення, має величезний вплив на сільсько-господарське життя, бо світло впливає на більшість фізіологічних процесів у рослинному світі, обумовлюючи прямо чи посереднє величину та якість врожаю.

Асиміляційна діяльність с.-г. рослин, утворення в них органічних речовин, а значить і продуктивність їх перебуває в прямій залежності від кількості світла.

Нестача світла спричиняється до здовження стеблин; спостігається зменшене здеревеніння мало освітлених частин рослин. Через що спадає кріпость та еластичність тканин, рослини легко ілягають. Так само негативно впливає нестача світла на розвиток коріння та листя, тоб-то органів, що годують рослину та провадять асимілятивні процеси, бо за нестачі світла органи рослин мають впливають одні на других.

Все сказане, як ми бачимо, не може не відбиватися на величині врожаю, а значить і на добробуті країни.

Коли ми говоримо про хмарність, то торкаємося тільки кількості хмар, що її визначаємо на підставі спостережень метеорологічних станцій, переведених тричі на добу: о 7-й, 13-й та 21-й годині.

Визначення кількості хмар робиться за суб'єктивним сприйняттям, що стає за великий мінус у цих спостереженнях. Повну хмарність, тоб-то таку, коли хмари, сумарно високі й низькі, вкривають усе небо, визначають балом 10, коли небо зовсім ясне—балом 0. Проміжні кількості визначають від 1 до 9, на око.

Не зважаючи на недосконалість цих визначень вони дають все таки спроможність до певної міри визначити величину вкриття неба хмарами, а з цієї величини наближено міркувати про кількість світла в тому або иншому районі.

Дані, що ними доводиться оперувати для цієї характеристики належать невеликому числу станцій в районі Білоцерківської Сельської станції, а крім того ще й мають різні періоди спостережень. Порівняння їх між собою за той час, коли спостереження збігаються, дозволяють зробити висновок, що в стані цього елементу по різних пунктах спостережень в районі практично важливих розходжень не спостерігається: не спостерігається також істотних різниць

их, зведених до одного періоду. Через це для характеристики днної по району хмарности тут дано середню величину зі всіх станцій, а інші висновки зроблені з матеріалів по Києву, як кту, що має довший період спостережень.

Середня річна хмарність для району Білоцерківської екстанції дорівнює 6.2, тоб-то в середньому за рік 6.2 неба ивають хмари.

За окремі роки середня хмарність коливається між 7.2 й 5.4.

Середня баголітня хмарність по місяцях вияв-ється така:

Січень . . . 7.8.	Травень . 5.0.	Вересень . 4.8.
Лютий . . . 7.4.	Червень . 5.4.	Жовтень . 5.8.
Березень . 6.9.	Липень . 5.1.	Листопад . 7.8.
Квітень . . 5.7.	Серпень . 4.7.	Грудень . 8.4.

В річному місячному ході хмарности спостерігається зменшен-ті від січня до травня, в червні хмарність збільшується, в липні жується до серпня, коли досягає свого мінімуму; починаючи з есня хмарність збільшується до грудня, на який місяць припа-ті максимум.

Найзахмареніші місяці—листопад, грудень, січень, лютий, а меншу хмарність дають серпень, вересень та травень.

Найгостріші зміни в хмарності від одного місяця до другого стерігається в місяці—від жовтня до листопада, від березня до тня та від вересня до жовтня. В окремі роки середня мі-на хмарність спостерігалася:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
більша . . .	9.1	9.2	9.3	8.9	6.6	6.4	6.6	6.5	6.7	7.8	9.0	9.4
менша . . .	6.4	5.0	4.5	3.4	3.1	3.7	4.4	3.4	2.8	1.7	7.2	7.1

Отже, межі коливання кількості хмарности за окремі роки льно розсуваються.

Для детальної характеристики умов району що-до хмарности, даємо відомості про середню кількість її по декадах:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
декада . . .	8.0	7.6	7.5	6.0	4.8	5.1	5.3	4.8	4.6	5.5	7.4	8.2
„ . . .	7.9	6.8	6.8	5.3	5.2	5.5	5.1	4.6	5.0	5.3	8.2	8.4
„ . . .	7.4	7.8	6.5	5.8	5.0	5.7	5.0	4.6	4.8	6.6	7.7	8.6

З таблички бачимо, що найменша середня хмарність за декаду ли 5 і нижче) спостерігається в 2-й, 3-й декадах серпня та 1-й ресня, далі йдуть 1-а травня та серпня і третя вересня, за ними—еті декади травня та липня і друга вересня.

Найбільша хмарність (8 і більше) падає на 1-шу декаду січ-, 2-гу листопада та 1-шу грудня, далі йдуть друга груднева і ще ьшу хмарність має 3-я декада грудня.

Беличина коливання кількості хмарности в районі станції окремих пунктах не велика й тільки в декади літніх місяців во досягає одного бала чи трохи більше, що вказує на більшу несліст хмарности в літні місяці, в період смугових дощів, ніж в інші періоди, коли переважають дощі обкладні.

Далі ми спинимося трохи на повторності декад з середньою хмарністю в 5 і нижче балів. Відомості подано для Києву за 25 років. Обчислена в % ця повторність складає:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	0	0	0	20	28	36	20	32	48	28	4	0
2 „ . . .	0	4	8	28	32	16	40	36	36	20	0	0
3 „ . . .	0	8	20	20	31	20	32	36	44	12	4	0

Найбільшу повторність середньої декадної хмарности з балів 5 і нижче дають декади (більш 30%) перша та третя вересневі, друга липнева, перша червнева, друга та третя серпнева, друга вереснева, друга травнева, третя червнева, перша серпнева та третя травнева, тоб-то декади літніх місяців (за винятком другої третьої червневих і першої липневої), останні весняні та перші осінні, причому останні мають найбільшу таку повторність. Грудень та січень зовсім не мають таких декад.

Спинимося ще на числі ясних та похмурих днів, тоб-то таких, коли сума хмарности за 3 терміни спостережень була нижче 6 для перших і більша за 24 для останніх.

Середнє річне число ясних днів досягає 46, або 13% числа днів року. За окремі роки число ясних днів коливається між 60 і 18 днями, або від 16 до 5% числа днів року.

Середнє число таких днів по місяцях розподіляється так:

Січень . . .	0	Травень . . .	6	Вересень . . .	9
Лютий . . .	1	Червень . . .	4	Жовтень . . .	6
Березень . . .	3	Липень . . .	3	Листопад . . .	3
Квітень . . .	4	Серпень . . .	7	Грудень . . .	0

Найбагатіші на ясні дні, як ми бачимо, є місяці вересень, травень, серпень та жовтень.

В окремі роки число ясних днів у ті або інші місяці досягає значної величини—вдвічі-втричі й навіть більше разів більшої від середньої величини з одного боку і по всіх місяцях може бути, і число таких днів дорівнюватиме 0.

Найбільше число ясних днів, що спостерігалось в окремі місяці та роки:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
8	9	7	12	12	8	6	12	15	22	5	0

Середнє багаторічне число ясних днів по декадах для району станції буде:

Середнє багатолітнє число ясних днів по декадах:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	0	0	1	1	2	2	1	2	3	3	2	0
2 „ . . .	0	1	1	2	2	1	1	2	2	2	0	0
3 „ . . .	0	0	1	1	2	1	1	3	4	1	1	0

Максимальне число ясних днів, що спостерігалися в ті чи інші декади за окремі роки в районі станції маємо таке:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	2	5	3	6	5	4	4	5	5	7	4	2
2 „ . . .	2	3	3	4	4	5	2	4	4	9	1	0
3 „ . . .	4	2	4	3	6	4	4	5	6	6	1	1

І в окремі декади число ясних днів може в різні роки досягати величини багато більшої, ніж та, що нам дає її середня багатолітня.

Найбільше можливе число ясних днів, як ми бачимо, припадає на жовтень („бабине літо“), вересень та травень.

Найменше можливе число ясних днів по декадах за окремі роки доходить до 0, тобто бувають роки, коли в ті чи інші декади ясних днів не спостерігається зовсім.

Цікаво також простежити за ймовірністю повторення ясних днів у окремі декади, що ми її подаємо у ‰ в цій таблиці:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	3	10	7	21	26	17	11	16	27	24	10	5
2 „ . . .	6	6	11	11	18	18	11	16	20	29	2	0
3 „ . . .	5	6	11	13	25	13	12	29	29	22	5	2

Найможливіше повторення ясних днів у декадах вересня та жовтня, відзначається також імовірне повторення в травні.

Середнє багатолітнє число похмурих днів в районі Білоцерківської Селекстанції дорівнює 146 дням, що складає 40% числа днів року.

В окремі роки число похмурих днів може коливатися від 128 до 204 днів, або від 35 до 56% числа днів року.

По місяцях число похмурих днів складає:

Січень . . . 18	Травень . . . 6	Вересень . . 7
Лютий . . . 15	Червень . . . 6	Жовтень . . 13
Березень . . 15	Липень . . . 8	Листопад . 20
Квітень . . . 11	Серпень . . . 8	Грудень . . 21

В грудні спостерігається найбільше число похмурих днів, і з січня число таких днів зменшується до травня; в травні та червні й серпні в середньому похмурих днів буває найменше; липень має таких днів трохи більше ніж сусідні місяці; починаючи з вересня, число похмурих днів збільшується до грудня. Найгостріших змін в числі похмурих днів зазнає перехід від квітня до травня, від вересня до жовтня та від жовтня до листопада.

Найбільше та найменше число похмурих днів, що можуть спостерігатися в окремі роки в районі Білоцерківської станції, по місяцях подаємо нижче:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Найбільше . . .	31	25	28	22	14	18	17	17	21	21	26	28
Найменше . . .	10	8	3	3	1	2	1	2	1	2	10	15

Коливання в числі похмурих днів, як ми бачимо, в окремі роки спостерігаються в досить великих розмірах. Але як у найбільшому, так і в найменшому числі похмурих днів спостерігаємо однакову закономірність: зменшення їх від зимових місяців до літніх та відсутність місяців без похмурих днів.

Переходячи до дрібніших періодів-декад, даємо нижче середню багаторічну величину числа похмурих днів по цих періодах:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	6	6	6	4	2	2	3	2	2	3	6	6
2 „ . . .	6	4	5	3	2	2	2	2	2	4	7	7
3 „ . . .	6	5	4	4	2	2	3	2	3	6	7	8

З цієї таблички видно як зменшується кількість похмурих днів від зимових декад, коли вона найбільша, до літніх, на які падає її мінімум. Гострих переходів в середній кількості числа похмурих днів від декади до декади не спостерігається.

Середня величина ще не досить характеризує той чи інший період щодо певного елементу, а треба мати також уявлення, яких меж може досягати величина того чи іншого елементу. Для цього нижче подаємо максимальні та мінімальні кількості декадного числа похмурих днів, що спостерігалися за великий період (25 р.).

Максимальне число похмурих днів:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	10	9	10	8	5	7	7	6	7	6	10	10
2 „ . . .	10	9	9	8	7	5	10	4	6	8	10	10
3 „ . . .	11	9	10	7	5	6	6	7	9	10	10	11

Мінімальне число похмурих днів:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	3	2	2	0	0	0	0	0	0	0	2	3
2 „ . . .	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
3 „ . . .	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	4

За окремі роки виявляється, що число похмурих днів за декади, починаючи з 1-ї листопадової й до 3-ї січної, може дорівнювати числу днів декади, як і в 3-й лютневій, першій березневій і другій липневій. Найменше число таких днів дає друга декада серпня.

У найменшому числі похмурих днів ми бачимо, що тільки декади з третьої жовтневої до першої березневої не вільні від таких днів, а в решті декад похмурих днів може не спостерігатися зовсім.

Спинимось ще на ймовірності повторення похмурих днів по декадах. Остання таблиця дає цю ймовірність повторення у %/о

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	66	57	62	37	22	27	28	23	23	31	62	66
2 „ . . .	60	53	50	32	21	25	26	20	22	39	67	72
3 „ . . .	60	62	45	36	20	24	26	23	26	52	62	61

Отже, починаючи з 3-ї декади жовтня до 2-ї березня ймовірність повторення похмурих днів дорівнює 50 чи більше %/о, а всі декади травня, серпня та перші дві вересневі мають ймовірність нижчу ніж 25%.

Такий розподіл неможна не врахувати для сільського господарства: мала ймовірність повторення похмурих днів у травні збігається з найбільшим розвитком с.-г. культур, а в серпні та перших двох декадах вересня збігається з моментом інтенсивного накопичення цукру в буряках і крохмалю в картоплі, себ-то ці умови сприятливі в районі.

НАПРЯМ ТА СКОРІСТЬ ВІТРУ.

За матеріяли для характеристики району Білоцерківської Селекційної станції що-до пануючих напрямків вітру, а також середніх скоростів його, стали дані зі спостережень двох метеорологічних станцій: Київ та Ставище, причому, матеріяли взяті за однаковий період—десять років, що збігаються. Дані решти станцій були недостатні для розробки. Ці два пункти характеризують південну (Ставище) та північ.-східну (Київ) частини району. Середня повторність вітру, обчислена у ‰-ому відношенні до числа спостережень, подається за вісьмома румбами та додається ще графа тиші, а середня скорість вітру подана, як це робиться завжди, в метрах на секунду; підраховано її як для окремих румбів, так і загальну.

Середня річна повторність вітру та середня скорість його за цей період для району станції такі:

Київ.

Типа	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		Середня скорість
	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	
15	11	4,6	8	4,0	6	3,7	11	4,0	9	4,1	15	4,2	12	4,3	13	4,4	4,2

Ставище.

Типа	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		Середня скорість
	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	
10	10	3,5	8	3,6	9	3,2	8	3,2	13	3,1	13	3,0	14	2,8	15	3,8	3,3

Табличка виявляє, що в північно-західній та південній частинах району панують вітри західних румбів, а найменшу повторність дають вітри східні (див. роз. вітрів).

Можливість тиші більша на північному сході, ніж на півдні району Селекційної станції. Коли детальніше спинитися на цих даних, ми побачимо, що на півдні району вітри східні та південні можливіші, ніж на півн.-заході району.

Середня річна скорість вітру значніша в північно-західній частині району і найбільшу скорість тут дають вітри північні та півн.-західні, а найменшу—східні; на півдні району найдужчі вітри північні, а найменші—західні.

Повторність вітрів та середня їх скорість по місяцях для району Селекційної станції виявляються з такої таблички:

Київ.

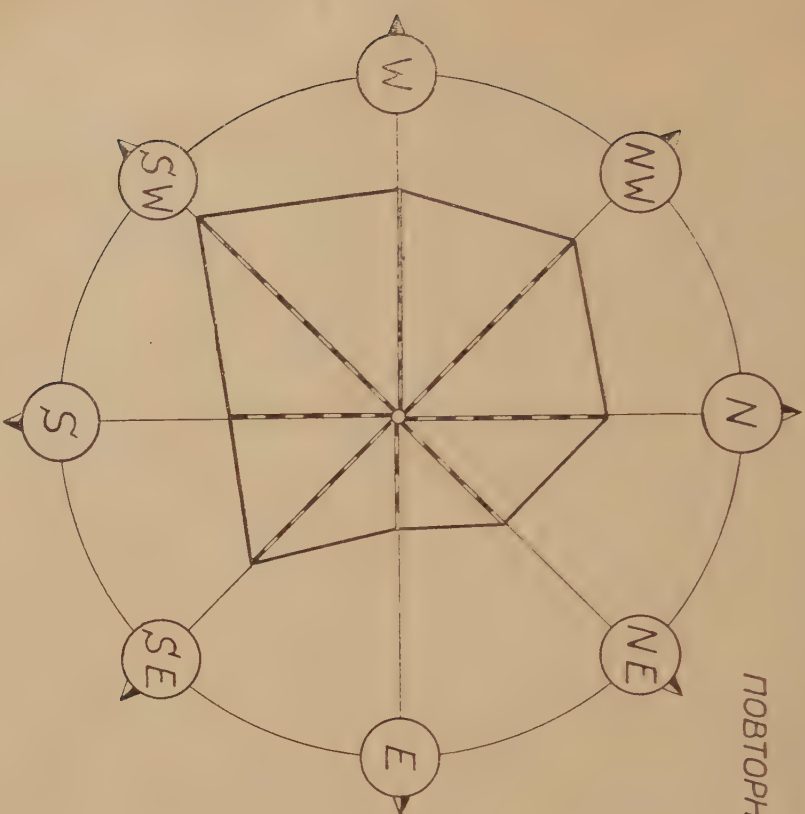
Місяці	Типа	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		Середня скорість
		Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість			
Січень . .	10	12	5,2	6	4,0	3	4,7	6	4,2	9	4,6	21	4,7	17	4,8	16	5,1	4,7
Лютий . .	10	10	5,2	6	5,1	6	5,1	12	4,5	10	3,5	20	3,9	14	4,6	12	5,1	4,6
Березень .	13	11	4,9	9	4,4	7	3,8	15	4,8	10	4,5	15	4,2	10	4,5	10	4,3	4,4
Квітень . .	12	9	5,2	9	3,7	10	3,8	18	4,3	11	4,5	10	4,3	8	3,1	13	4,3	4,2
Травень . .	18	15	5,2	13	4,4	6	2,9	10	4,2	9	4,6	4	4,4	6	3,9	13	4,6	4,3
Червень . .	20	12	4,4	13	3,3	4	2,9	7	2,9	7	3,8	10	4,7	13	3,6	14	4,0	3,7
Липень . .	19	9	3,9	7	3,7	3	2,8	8	3,4	5	3,2	14	3,6	15	4,1	20	3,6	3,5
Серпень . .	21	10	3,3	6	3,4	4	2,9	8	3,2	4	3,4	13	3,7	16	4,0	18	3,6	3,6
Вересень .	18	12	4,3	8	4,2	4	3,7	8	3,6	8	3,8	14	3,8	14	4,3	14	3,7	3,9
Жовтень .	16	7	3,9	10	3,1	13	3,8	20	4,0	7	4,3	12	4,0	8	4,7	7	4,6	4,0
Листопад .	11	10	5,4	6	4,0	4	4,2	14	4,1	10	3,7	18	3,9	15	4,9	12	4,9	4,4
Грудень . .	10	6	4,1	3	4,1	7	3,4	20	4,7	13	4,8	20	4,6	11	4,6	10	4,7	4,4

Ставище.

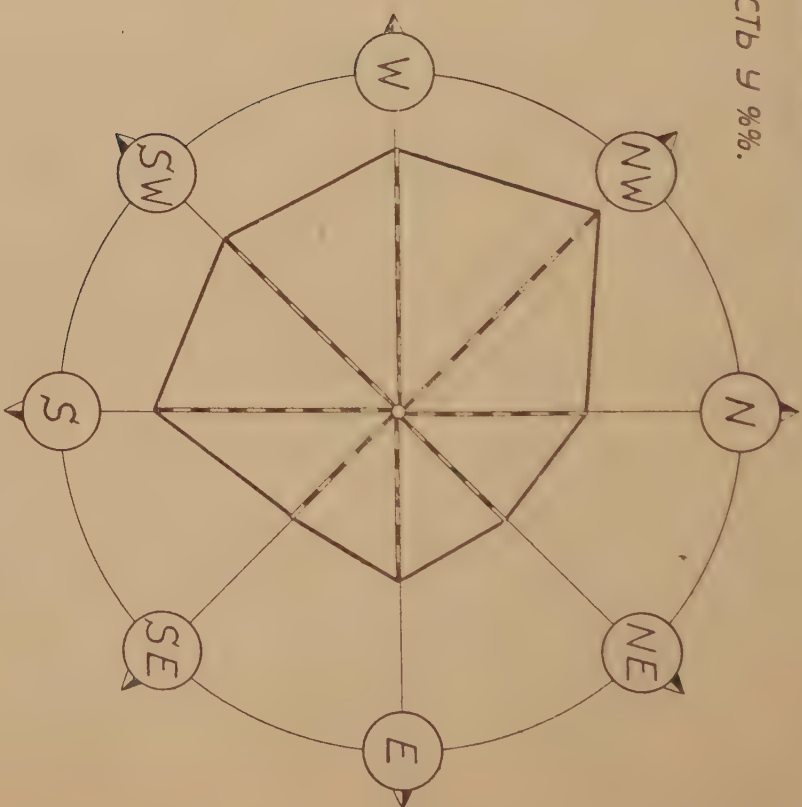
Місяці	Тиша	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		Середня скорість
		Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	Повтор.	Скорість	
Січень . .	9	12	4,2	7	4,4	6	3,1	5	3,9	10	3,8	15	3,2	18	3,3	18	4,6	3,8
Лютий . .	11	10	4,4	7	3,9	9	3,8	9	3,5	15	3,3	11	3,0	15	3,0	13	3,9	3,6
Березень .	10	12	3,6	9	4,5	11	3,5	10	3,5	16	4,1	11	3,8	10	3,7	11	3,9	3,8
Квітень . .	8	8	3,9	6	3,4	12	3,4	16	3,4	17	3,2	11	3,3	10	2,4	12	3,8	3,4
Травень . .	8	10	3,5	12	4,2	14	3,1	9	3,4	11	3,3	10	3,2	9	2,6	17	3,7	3,4
Червень . .	9	12	3,4	9	3,2	10	3,0	6	2,9	10	2,8	13	2,7	14	2,6	17	3,4	3,0
Липень . .	10	15	3,0	9	3,3	6	2,5	5	3,0	10	2,5	12	2,4	13	2,9	20	3,2	2,6
Серпень . .	11	11	2,6	8	3,2	4	2,2	3	2,4	8	2,4	16	1,9	17	2,5	22	3,5	2,6
Вересень .	13	9	3,0	12	4,3	7	2,9	6	3,0	10	2,9	14	2,8	14	2,4	15	3,2	3,1
Жовтень . .	11	5	3,4	9	1,7	18	3,1	10	3,2	15	2,5	11	3,3	11	2,5	10	2,9	2,8
Листопад .	9	8	3,8	8	3,7	6	4,1	9	3,4	16	2,7	18	3,1	13	2,8	13	4,5	3,5
Грудень . .	8	8	3,6	3	3,3	6	3,8	13	3,4	23	3,2	14	2,9	15	2,9	10	3,9	3,4

РІЧНІ РОЗУ ВІМРІВ.

ПОВТОРНІСТЬ у %.

Київ.

Самару.

У річному ході середньої повторності вітру спостерігаємо таке: в січні, як на півдні, так і на північному сході району Селекційної станції, панують вітри західних румбів і спостерігається найменша повторність вітрів східних румбів; у північно-східній частині району повторність їх трохи менша ніж у південній. Імовірність повторення безвітря однакова для обох частин району. Детальніше спиняючися на даних цих двох пунктів, можна побачити де-яке розходження між півн.-сходом і півднем району; так, вітри західних румбів в січні в півн.-східній частині району мають значне відхилення на південь (SW), тоді як в південній частині району спостерігаються переважно західні (W) та півн.-західні (NW) вітри.

Середня швидкість вітру в січні на півн.-сході району значніша, ніж на півдні. Що-до середньої швидкості вітру по окремих румбах, то можна відзначити, що в північ.-східній частині району більшої сили бувають північні та північно-західні вітри, а меншої—півн.-східні; на півдні району найбільшу швидкість дають півн.-західні, а найменшу—східні вітри.

У лютому переважні напрямки вітрів у обох частинах району Селекційної залишаються ті самі, що й за попереднього місяця, але хоч вітри східних румбів що-до повторності лишаються найменші, проте можливості з'явлення їх дуже збільшуються. Вітри північних напрямків спостерігаються рідше, ніж у січні. Повторність безвітря в цьому місяці не змінюється в порівнянні з попереднім. Порівнюючи півн.-схід та південь району Селекційної можна відзначити, що спостережані розходження в січні, залишаються й на лютий, а крім того на півдні району станції спостерігається в цьому місяці більша повторність південних вітрів (S).

Середня швидкість вітру в лютому, так само, як і в січні, менша на півдні, ніж на півн.-сході району і в обох частинах вона трохи меншає. На півн.-сході району станції найбільшу середню швидкість мають в цей місяць вітри північних румбів та східні, а найменшу—півд.-західні; на півдні району найбільша швидкість спостерігається у північних вітрах, а найменша у західних та півд.-західних.

У березні в обох частинах району панують вітри південних напрямків, повторність східних румбів найменша, але можливість з'явлення їх ще більшає і в порівнянні з лютим. Вітри західних румбів значно зменшуються й трохи більшає повторність вітрів північних румбів в цьому місяці. Що-до безвітря, то повторність його у березні трохи більша на півн.-сході району. Розходження між півн.-східньою частиною та півднем району станції є і в березні: вітри східні та південні частіше на півдні району, тоді як на півн.-сході району значніші півд.-західні та півд.-східні.

Середня швидкість вітру в цей місяць значніша на півн.-сході, ніж на півдні. Що-до середньої швидкості по окремих румбах, то з таблиць ми бачимо, що в цьому місяці на півн.-сході найбільшу швидкість мають вітри північні, а найменшу—східні; на півдні дужчі півн.-східні, східні та півд.-східні.

Панування напрямків вітрів у квітні не різниться від березневого в обох частинах району, а найменш повторюються вітри північних румбів; західні вітри, що-до повторності їх, трохи спадають, повторність вітрів східних румбів збільшується. Можливість безвітря на півн.-сході залишається однакова, як і в березні, а в південній частині району повторність їх трохи зменшується. Порівнюючи півн.-

східню та південну частини району в цьому місяці, ми бачимо, що на півдні частіше спостерігаються південні вітри.

Середня швидкість вітру, так само, як і в попередні місяці, більша в півн.-східній частині району, ніж у південній, але в обох частинах вона в порівнянні з березнем зменшується. Найбільшу швидкість на півн.-сході та півдні району станції дають північні вітри, а найменшу західні.

У травні місяці пануючі вітри різні в районі станції: в півн.-східній частині району переважають вітри північних румбів, а найменшу повторність дають західні румби, тоді як у південній частині району панують вітри східних румбів та спостерігається найменша повторність північних румбів.

Можливість повторення безвітря на півн.-сході району станції значно збільшується в порівнянні з минулим місяцем, а на півдні лишається без змін.

Середня швидкість вітру в цей місяць в районі станції в порівнянні з квітнем не знає змін. Що-до середньої швидкості вітрів окремих румбів, то на півн.-сході району з найбільшою швидкістю спостерігаються північні вітри, а з найменшою—східні: на півдні району дужчі вітри півн.-східні, а слабші—західні.

У червні переважні напрямки вітрів не змінюються, в порівнянні з травнем, на півн.-сході району, але значно зростає повторність вітрів західних румбів: найменш повторюються вітри східних румбів. На півдні району переважають вітри західних румбів і значно збільшується повторність північних вітрів: найменшу повторність дають східні румби. Повторність безвітря в червні, порівнюючи з минулим місяцем, трохи більшає на півн.-сході району і залишається майже без змін на півдні. Помітна в південній частині району більша повторність вітрів східних і менша—півн.-західних.

Середня швидкість вітру за цей місяць зменшується проти травня в обох частинах району, причому, все-ж, середня швидкість вітрів на півн.-сході більша, як на півдні. Найбільшу силу виявляють на півн.-сході вітри півд.-західні, а тихіші—східні та південно-східні. На півдні району більшу швидкість мають північні та півн.-західні вітри, а найменшу—західні.

У липні на півн.-заході району переважають вітри західних румбів, зменшується повторність вітрів північних румбів і найменшу повторність дають східні. На півдні району станції в цей місяць панують вітри північних румбів, повторність західних румбів залишається попередня, яка була в червні. Найменшу повторність виявляють вітри східних румбів і, так само, як і в півн.-східній частині, їх спостерігаємо значно рідше в порівнянні з червнем. В обох частинах району повторність можливого безвітря не змінюється в порівнянні з червнем.

Детальніший перегляд табличок дозволяє прийняти до висновку, що на півн.-сході району в цей місяць спостерігається значно менше вітрів північних, східних та південних, ніж на півдні його.

Середня швидкість вітру зменшується в липні по обох частинах району. Що-до середньої швидкості по румбах, то на півн.-сході району спостерігаються дужчі північні вітри, а найменшу силу виявляють східні, а на півдні сильніші півн.-східні, найменшу силу мають південно-західні.

У серпні в обох частинах району панують вітри східних румбів

і в порівнянні з липнем зменшується повторність вітрів північних напрямків. Повторність вітрів східних напрямків залишається в цьому місяці найменша. Повторність безвітря на півн.-сході багато більша, ніж на півдні. Що-до інших розходжень між ними частинами районів, то спостерігаємо таке: на півдні району трохи більше повторюються вітри півн.-східні та південні і значно менша можливість півд.-східних вітрів, ніж у півн.-східньому районі станції.

Середня швидкість вітру на півн.-сході та півдні району станції майже не змінюється в порівнянні з минулим місяцем і за ці два місяці вона набуває найменшої величини.

На півн.-сході району станції найбільшу силу в цьому місяці дають західні вітри, а найменшу—східні; на півдні дужчі півн.-західні, а найменшу силу мають півд.-західні.

Наступний вересень не дає змін у переважних напрямках вітрів; в цьому місяці збільшується значно повторність вітрів південних та східних румбів, хоч останні що-до повторності залишаються найменші, та трохи зменшується повторність північних румбів. Можливість повторення безвітря більша на півн.-сході району ніж на півдні. Значних розбіжностей в цьому місяці між півднем та півн.-сходом району не спостерігається.

Середня швидкість вітру в серпні також значніше більша на півн.-сході, ніж на півдні району. Що-до середньої швидкості по румбах, то на півн.-сході району найбільшу швидкість дають вітри північні та західні, а найменшу—східні; на півдні найбільша швидкість спостерігається у північно-східних, а найменша у західних вітрів.

У жовтні спостерігаємо перевагу вітрів східних румбів у обох частинах району станції; у порівнянні з минулим місяцем зменшується повторність вітрів західних та північних румбів і збільшується можливість вітрів південної частини горизонту.

Повторність тиші більша на півн.-сході району.

Детальніше порівнюючи півн.-східню та південну частини району, спостерігаємо, що в південній частині частіш, ніж у півн.-східній повторюються південні та східні вітри і значно менша повторність півд.-східних.

Середня швидкість вітру більша на півн.-сході, ніж на півдні району станції; найбільшу силу спостерігаємо на півн.-сході району у вітрів західних, а найменшу у півн.-східних; на півдні району найбільшу швидкість дають північні вітри, а найменша, як і на півн.-сході, швидкість у вітрів півн.-східних.

У листопаді в обох частинах району переважають вітри південних румбів, найменшу повторність дають вітри східні. Повторність тиші в листопаді однакова для обох частин району.

Середня швидкість вітру на півн.-сході району більша, ніж на півдні. Найбільшу швидкість у першому випадкові мають північні вітри, а найменшу—східні, в другому—дужчі півн.-східні, а найменшу силу мають, як і, на півн.-сході, південні.

І в грудні в районі переважають південні вітри, але повторність їх, у порівнянні з попереднім місяцем, збільшується, також збільшується повторність вітрів західних румбів; вітри східних румбів збільшують повторність на півн.-сході й залишаються майже незмінні на півдні і в цьому місяці повторність їх тут є найменша. Вітри північних румбів спостерігаються рідше, ніж у листопаді в обох частинах району, а на півн.-сході повторність їх менша, ніж

усих інших румбів. Можливість повторення тиші майже однакова в обох частинах району.

Середня швидкість вітрів значніша на півн.-сході, ніж на півдні району станції. Що-до швидкості вітру по окремих румбах, то на півн.-сході району найбільшу швидкість спостерігаємо у південних, а найменшу—у східних вітрів; на півдні району найбільшу швидкість дають півн.-західні, найменшу—півд.-західні та західні вітри.

СНІГОВИЙ НАСТИЛ.

До початку зими і утворення снігового настилу, земля не втрачає ще тепла, що його здобула за літо, коли сильно нагрівалася високим сонцем у довгі дні, при коротких нічних перервах, отже, ґрунт іде під сніговий настил з досить великим запасом літнього тепла й коли-б снігу не було, тепло це дуже швидко втрачалося-б за довгі та холодні зимові ночі, бо прибуток тепла в зимові дні зовсім незначний у порівнянні зі втратою його в цей період. Коли-б не було снігу, земля під кінець зими так охолодувала-б, що більшість дерев, кущів та багаторічних рослин вимерзла-б. Отже—сніговий настил багато важить у сільському господарстві, охороняючи від вимерзання рослини взагалі й озимину зокрема. Де не буває снігового настилу, або він буває незначний що-до висоти, при сурих зимах, як напр. у Східн. Сибіру, там культивувати озимину неможна. Сніговий настил найліпше здійснює свої завдання, коли він лежить пухким шаром; в міру того, як сніг од різних причин злягається, теплопроводність його меншає і через те втрачається позитивний вплив настилу.

Відомо, що рослинам взимку шкодять не стільки самі морози хоч і дуже сильні, скільки різкі та часті коливання температури повітря. Сніговий настил зменшує ці коливання, не пропускаючи ні тепла ні холоду і зберігаючи на поверхні ґрунту менш-більш рівну температуру протягом цілої зими.

Сніговий настил ранньою весною не дозволяє сонячним променям дуже вигрівати землю й завчасно збуджувати рослини до життя в цей період, коли можливі ще досить гострі зниження температури, загрозливі для рослин.

Сніговий настил дуже корисний для сільського господарства ще й через те, що складає запас вологи, яка згодом увиходить в ґрунт і служить для рослин „запасним капіталом“, що надолужує нестачу вологи влітку.

Проте, не зважаючи на позитивні свої значення, сніговий настил може стати й за чинника загибелі рослин, завдаючи господареві великої шкоди.

На-весні, коли сніг починає розтавати, або впаде на сніг дощ, а приморозки зкують верхній шар настилу і утворюють на ньому крижану корку, через яку не може проходити повітря,—рослини, збуджені вже до життя, можуть задихнутися без притоку свіжого повітря. Явище таке найбільше спостерігається в низинах.

Спостерігається також явище майже аналогічне, що його звуть „випріванням“; спостерігається воно коли сніг упаде грубим шаром на незамерзлий ґрунт, а рослини ще не припинили життя й під снігом продовжують рости.

Під впливом позначених явищ частіше гине жито, ніж пшениця, бо жито прокидається до життя за нижчих температур.

Усе це вказує на конечну потребу вивчати сніговий настил.

За матеріяли для з'ясування питання про сніговий настил, стали дані таких пунктів: Козятин за 19 років—з 1891 до 1912; Ставище за 12 років—з 1896 до 1917 з перервою від 1905 до 1913 р.; Біла-Церква за 17 років—з 1891 до 1912; Васильків за 11 років—з 1896 до 1906; Сквиря за 14 років—з 1891 до 1917 з перервою з 1901 до 1911 року.

Для порівняння даних та загальних висновків для цілого району, взято десятиріччя, за яке на всіх пунктах провадилися спостереження: роки 1896—1915, а для окремих частин району робилися висновки з матеріялів повного числа років спостережень.

У всіх випадках дані обчислено по декадах, в виді середньої багаторічної величини, а також дано найбільші та найменші середні величини, що спостережені були за окремі роки.

Середня висота снігового настилу за десятиріччя по декадах для району Білоцерківської Селекстанції буде:

1 декада.

	XI	XII	I	II	III
Козятин	0	3	6	10	8
Ставище	0	1	4	4	4
Біла-Церква	0	1	4	3	4
Васильків	0	1	2	2	8

2 декада.

	0	3	9	11	3
Козятин	0	3	9	11	3
Ставище	0	2	5	5	3
Біла-Церква	0	2	5	4	1
Васильків	0	1	3	7	4

3 декада.

	1	4	11	10	0
Козятин	1	4	11	10	0
Ставище	0	4	5	5	2
Біла-Церква	0	4	6	4	1
Васильків	0	2	3	8	1

З цих таблицок ми бачимо, що сніговий настил лягає тільки з першої декади грудня, за винятком західної частини району, де сніговий настил утворюється ще з третьої декади листопаду. Що до часу зникання настилу, то він для всього району припадає в середньому на березень, на 3-ю його декаду, за винятком західної частини, де він сходить трохи раніш, а саме—в другій декаді березня.

Середня висота снігового настилу в районі не дає значної величини і найбільша величина, що спостерігалася в районі, доходила до 11 см. в західній частині району.

В загальному розподілові снігового настилу спостерігається збільшення середньої його висоти в західній частині району в декадах січня-лютого. В інших частинах району висота снігового настилу майже однакова.

В середньому найбільшу висоту снігового настилу в районі Білоцерківської Селекстанції спостерігається в декадах січня та лютого.

Найбільша середня декадна висота снігового настилу за взятє десятиріччя спостерігається:

1 декада.

	XI	XII	I	II	III	IV
Козятин	0	12	17	29	21	2
Ставище	0	8	11	13	18	0
Біла-Церква	1	7	17	14	13	2
Васильків	0	6	8	4	33	0

2 декада.

	XI	XII	I	II	III	IV
Козятин	2	16	24	30	13	1
Ставище	2	13	8	16	17	0
Біла-Церква	1	11	17	10	4	0
Васильків	0	2	6	6	29	21

3 декада.

	XI	XII	I	II	III	IV
Козятин	5	17	37	33	3	0
Ставище	2	15	11	24	10	0
Біла-Церква	2	20	19	14	4	0
Васильків	3	7	6	45	7	0

З поданих таблиць ми бачимо, що найбільша з середніх висота снігового настилу в районі Білоцерківської Селекстанції досягає, в порівнянні з середньою його висотою, величини в кілька разів більшої. Найбільшій товщі сніговий настил досягає в західній частині району, на півдні та сході району величина ця значно менша, за винятком окремих пунктів та декад. Найбільша середня товща за декаду, що її досягав настил за взятє десятиріччя, була 45 см. у Василькові, в 3-й декаді лютого.

Звичайно, розглядане десятиріччя не може характеризувати найбільшої висоти снігового настилу; як ми побачимо нижче з даних

для окремих пунктів за повний період спостережень на них, висота настилу досягає значно більшої величини.

Що-до найменшої середньої декадної товщі снігового настилу за взятє нами десятиріччя, то у всьому районі, у всі декади вона може дорівнювати 0, за винятком 2-ї декади лютого на заході району, де висота ця спостарігається до 2 х сантиметрів.

Далі подаємо дані по окремих пунктах. Середню висоту снігового настилу на цих пунктах вказують таблицки:

Козятин.

	XI	XII	I	II	III
1 декада	0	3	7	13	11
2 "	1	4	11	13	7
3 "	2	6	13	14	3

Сквира.

1 декада	0	2	4	14	9
2 "	0	6	5	20	11
3 "	2	7	7	20	4

Біла-Церква.

1 декада	0	3	5	5	5
2 "	1	4	7	6	2
3 "	2	5	9	6	1

Васильків.

1 декада	0	1	3	2	8
2 "	0	2	3	6	3
3 "	0	2	4	8	1

Ставище.

1 декада	0	2	6	4	6
2 "	4	2	7	5	5
3 "	3	4	7	4	2

Порівнюючи окремі пункти що-до середніх величин висоти снігового настилу за весь період спостережень, що ми їх маємо, та за

десятиріччя одночасних спостережень, що ми його взяли для порівнянь, ми побачимо, що довші періоди дають повніший матеріал, принаймні відносно початку утворення снігового настилу в районі: він лягає по всіх майже пунктах раніш того терміну, що ми його вивели вище, а саме—з 2-ї декади листопада. Так само здобуваємо з цих даних більшу середню висоту снігового настилу. Хоч ці матеріали й стосуються до різних періодів що-до продовжності та часу, проте можна сказати, що на захід від Білої-Церкви висота снігового настилу трохи більшає, порівнюючи з півднем та сходом району станції.

Нижче ми подаємо найбільшу середню висоту снігового настилу для тих самих пунктів, що спостерігалася за окремі роки, відповідного для кожного пункту періоду, по декадах:

Козятин.

	X	XI	XII	I	II	III	IV
1 декада	0	2	12	27	33	39	2
2 "	2	5	16	29	34	34	1
3 "	7	13	17	37	55	19	1

Сквира.

	X	XI	XII	I	II	III	IV
1 декада	0	1	9	9	44	53	15
2 "	0	3	35	12	53	45	0
3 "	7	13	33	15	82	27	0

Біла-Церква.

	X	XI	XII	I	II	III	IV
1 декада	0	1	20	18	18	23	5
2 "	0	2	23	33	16	18	0
3 "	0	9	20	28	19	9	0

Васильків.

	X	XI	XII	I	II	III	IV
1 декада	0	0	6	8	6	33	2
2 "	0	2	6	6	29	21	0
3 "	0	3	7	10	45	7	0

Ставище.

	X	XI	XII	I	II	III	IV
1 декада	0	0	8	15	13	18	11
2 "	0	28	17	16	16	17	0
3 "	2	16	29	24	24	10	0

З поданих тут таблиць, не зважаючи на різну продовжність періодів, спадає, все-ж, на очі більша середня декадна висота снігового настилу в Сквирі; певно, що це треба пояснювати неправильною установкою рейки, що стояла в садку серед міста, де, цілком можливо, були умови, сприятливі для штучного збільшення висоти снігу. Проте, відомості в цілому дозволяють прийти до висновку, що утворення снігового настилу раніш спостерігається в західній частині району, як ми це й відзначали вже, розглядаючи десятирічний період.

Висота снігового настилу зменшується від заходу на схід і трохи збільшується в напрямкові на південь (Ставище).

Найменша середня декадна висота снігового настилу у всьому районі за окремі роки може дорівнювати нулеві.

Число днів з сніговим настилом подаємо в виді середніх величин по декадах для окремих пунктів, що взяті були для характеристики району, а також найбільші та найменші середні величини, що спостерігалися за окремі роки.

Середнє число днів із сніговим настилом буде:

Козятин.

	XI	XII	I	II	III
1 декада . . .	1	8	9	9	6
2 " . . .	3	7	9	9	5
3 „ . . .	7	9	11	7	5

Сквира.

1 декада . . .	0	3	7	5	5
2 " . . .	1	5	6	7	3
3 „ . . .	3	6	8	4	3

Біла-Церква.

1 декада . . .	0	5	9	7	5
2 „ . . .	2	6	8	8	4
3 „ . . .	4	7	9	5	5

Васильків.

1 декада . . .	0	4	6	7	5
2 " . . .	1	4	6	8	4
3 „ . . .	1	5	7	7	5

Ставище.

1 декада . . .	1	4	8	7	6
2 " . . .	1	5	8	7	5
3 " . . .	4	6	9	4	3

Середнє число днів із сніговим настилом по декадах, як ми бачимо, ні в одній декаді не спостерігається рівне числу днів декади, за винятком 3-ї декади січня в західній частині району.

У числі днів з сніговим настилом спостерігаємо однакову тенденцію, як і в висоті снігового настилу: зменшення середнього декадного числа днів з сніговим настилом від заходу на схід та де-яке збільшення на південь.

Найбільше число днів з сніговим настилом у декади окремих років може досягати:

Козятин.

	X	XI	XII	I	II	III	IV
1 декада . . .	0	4	10	10	10	10	7
2 " . . .	2	10	10	10	10	10	3
3 " . . .	4	10	11	11	9	11	2

Сквира.

	*)						
1 декада . . .	*)	2	10	10	10	10	?
2 " . . .	?	3	10	10	10	10	?
3 " . . .	?	10	11	11	9	11	?

Біла-Церква.

1 декада . . .	0	2	10	10	10	10	8
2 " . . .	0	6	10	10	10	10	0
3 " . . .	3	10	11	11	9	11	0

Васильків.

1 декада . . .	0	0	10	10	10	10	5
2 " . . .	1	4	10	10	10	10	0
3 " . . .	0	4	11	11	9	11	4

*) Нема цілком певних матеріалів.

Ставище

1 декада . . .	0	10	10	10	10	10	7
2 " . . .	5	10	10	10	10	10	0
3 " . . .	10	10	11	11	9	11	0

Як ми бачимо, число днів з сніговим настилом однакове з числом днів декади може бути на заході району з 2-ї декади листопада до 3-ї березня, в середині району—з 3-ї декади листопада до 3-ї декади березня, а на сході району—з 1-ї декади грудня до 3-ї березня і на півдні—з 3-ї декади жовтня до 3-ї декади березня.

Можливість, що настануть декади з суцільним настилом на протязі всіх днів їх, запізнюється в напрямкові з заходу на схід, а на півдні ця можливість може з'явитися багато раніш, ніж навіть на заході району.

Найменша можлива продовжність тривання снігового настилу по декадах, за окремі роки може бути:

Козятин.

	XI	XII	I	II	III
1 декада	0	3	1	2	0
2 "	0	3	4	5	0
3 "	0	3	5	1	0

Сквира.

	XI	XII	I	II	III
1 декада	0	0	0	0	0
2 "	0	0	1	1	0
3 "	0	0	0	0	0

Біла-Церква.

	XI	XII	I	II	III
1 декада	0	0	0	0	0
2 "	0	0	2	1	0
3 "	0	1	3	0	0

Васильків.

	XI	XII	I	II	III
1 декада	0	0	0	3	0
2 "	0	1	0	1	0
3 "	0	0	2	0	0

Ставище.

1 декада	0	0	4	0	0
2 „	0	0	1	0	0
3 „	0	0	1	0	0

Як ми бачимо, всі декади листопада та березня можуть за окремі роки не мати зовсім днів з сніговим настилом.

У західній частині всі декади грудня, січня та лютого завжди мають якесь число днів з сніговим настилом, тоб-то в ці декади сніговий настил завжди спостерігається; що-далі на схід, то більше декад може не мати снігового настилу; на півдні всі декади січня не позбавлені днів з сніговим настилом.

Хоч який малий матеріал про сніговий настил був у нашій розпорядимості для складання цієї характеристики, проте можна зробити висновок: висота снігового настилу та тривалість його залягання збільшується від сходу на захід та південь району.

ПРОДОВЖНІСТЬ СОНЯЧНОГО СЯЄВА.

(Інсольція).

Говорити про ролі та вагу світла в житті рослин тепер уже не доводиться, такі значні вони та загальновідомі, отже не доводиться й мотивувати потреби реєструвати продовжність сонячного сяєва, тоб-то враховувати скільки годин на добу, декаду, місяць, рік сонце світило не заступане хмарами. Робити це треба як з погляду кліматологічного, так і в інтересах сільського господарства.

Визначають продовжність сонячного сяєва за допомогою геліографів, що їх у нас в СРСР є дві системи: Кемпбеля та Величка. Перший записує години під впливом теплового діяння променів, другий—хемічного. Обидва геліографи дають не абсолютні дані, бо й один і другий починають записувати тільки тоді, коли сонячні промені здобудуть уже певного мінімуму енергії, й припиняють запис, коли вони втрачають цей мінімум, тоб-то прилади недовраховують вечірніх та ранішніх годин сонячного сяєва.

Матеріал для цього розділу опрацьовано в напрямкові виявлення середньої кількості годин сонячного сяєва за рік та місяць: подано крайні величини, спостерегані за окремі роки; визначений середній добовий хід інсольції за рік та по місяцях.

Через те, що продовжність сонячного сяєва визначає не тільки хмарність, але й продовжність перебування сонця над горизонтом, не у всі місяці буває однакою, то для всіх періодів обчислено відсоткове відношення дійсної продовжності інсольції від можливої.

На жаль, у самій Білій-Церкві не робилося спостережень з геліографами, ближчі пункти, що для них є такі матеріали, це—Ставище, Миронівка та Київ.

Матеріали що-до інсольції по перших двох пунктах мають дуже короткий період, через що немає рації оперувати ними. Київ має ці спостереження за довгий час і вони вже опрацьовані О. Федоровим для нарису „Інсольція на Київщині“. Для цього розділу нашого нарису використано дані зі згаданої роботи. За підставу такого ви-

користання стає ще й велика подібність в ході хмарности в Київі та Білій-Церкві, як на це ми вже вказували вище. Побільшена запо-рошеність атмосфери в Київі може тільки трохи зменшити інтенсив-ність світла, але можливе від цього зменшення запису в порівнянні з Білою-Церквою практичної ваги не має.

Опрацьовані матеріали за 25 років стосуються періоду 1896—1920 року.

Середнє багаторічне число годин сонячного сяєва складає 1663 години й дорівнює 37% від того числа го-дин, що протягом його сонце може світити.

За окремі роки продовжність інсоляції коливається від 2062 до 1200 годин, що у %-ах від можливого числа годин складає від 46 до 27%.

Величина коливання, тоб-то різниця між найбільшим та най-меншим числом годин інсоляції за окремі роки, дорівнює 862 годи-нам, або 19% від можливого.

Середнє багаторічне число годин сонячного сяєва по місяцях, а також найбільше та найменше число їх, спостерігане в окремі роки, та відсоткове відношення дій-сного числа годин сонячного сяєва до можливого складає:

Місяці	Число годин інсоляції			У відсотках		
	Найбіль-ше	Середнє	Наймен-ше	Найбіль-ше	Середнє	Наймен-ше
Січень	70.9	33.4	15.1	27	13	6
Лютий	103.6	54.5	23.1	37	19	8
Березень	151.0	81.3	25.2	41	22	7
Квітень	251.2	153.0	29.1	61	37	7
Травень	309.1	252.9	167.3	65	53	35
Червень	341.8	249.8	164.4	70	51	33
Липень	337.7	253.8	182.3	70	51	37
Серпень	317.6	242.6	144.0	70	54	32
Вересень	257.3	167.5	76.9	68	44	20
Жовтень	212.7	103.1	39.5	67	34	12
Листопад	100.0	47.5	5.8	40	17	2
Грудень	50.3	23.9	2.7	20	9	1

Найменше число годин сонячного сяєва припадає в середній багаторічній кількості на грудень і починаючи з січня продовжність інсоляції збільшується до травня (перший максимум), в червні спо-стерігається де-який спад, а в липні знов невелике підвищення (другий максимум) і починаючи з серпня продовжність сонячного сяєва знижується до грудня. Найбільше число годин сонячного сяєва не збігається з місяцями найвищого стояння сонця, а припадає на два сумежні місяці—травень та липень; липневий максимум трохи більший.

Добовий хід інсоляції.

Місяці	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	19-20	20-21
Січень	—	—	—	0.0	0.1	1.5	3.9	5.7	6.6	6.8	6.6	5.2	2.7	0.1	0.0	—	—	—
Лютий	—	—	0.0	0.1	1.1	3.1	5.6	6.8	7.8	8.5	8.5	7.7	5.5	1.6	0.1	0.0	—	—
Березень	—	0.0	0.0	0.7	4.1	7.6	9.0	10.6	10.4	10.6	10.5	9.5	8.2	5.0	0.9	0.0	—	—
Квітень	0.0	0.2	2.6	8.7	12.5	13.9	14.6	14.6	13.8	13.9	13.7	13.0	11.9	10.9	7.6	2.4	0.0	—
Травень	0.0	2.2	13.2	18.8	20.4	20.8	21.2	23.1	22.0	21.2	20.9	19.5	18.9	18.7	16.8	11.6	1.6	0.0
Червень	0.1	5.3	15.5	19.3	20.0	20.4	19.4	19.8	19.2	19.0	18.8	18.2	17.6	17.8	16.4	13.5	3.9	0.0
Липень	0.1	2.7	12.9	17.1	18.4	18.4	18.4	19.6	19.3	16.9	18.9	17.2	16.6	17.3	16.0	11.5	2.4	0.0
Серпень	0.0	0.4	7.5	15.3	17.6	19.0	19.7	20.3	20.4	20.3	19.9	18.2	17.9	17.5	14.5	5.7	0.2	0.0
Вересень	—	0.0	0.3	4.1	12.0	15.8	16.9	18.3	17.6	17.9	17.5	16.6	15.1	11.4	4.1	0.1	0.0	—
Жовтень	—	—	0.0	0.2	4.3	11.1	12.7	13.7	13.9	14.3	14.0	13.0	11.2	3.7	0.0	—	—	—
Листопад	—	—	—	0.0	0.5	3.1	4.8	5.5	6.4	6.8	6.3	5.5	3.5	0.2	0.0	—	—	—
Грудень	—	—	—	—	0.0	0.8	2.3	3.8	4.2	4.1	4.1	3.1	0.9	0.0	—	—	—	—
За рік	0.2	10.8	52.0	84.3	111.0	135.5	148.5	161.8	161.4	163.1	159.7	146.7	130.0	104.2	76.4	44.8	8.1	0.0

Найбільше та найменше число годин сонячного сяєва, спостережане в окремі роки, відхиляється від середньої величини досить сильно, менше в бік збільшення, ніж зменшення.

Гостру зміну в продовжності сяєва спостерігаємо в бік збільшення при переході від березня до квітня, від останнього до травня, а в бік зменшення—у всі місяці, починаючи від вересня до грудня.

Величина інсоляції, виявлена у 0.0% -ах дійсного числа годин її до можливого, показує, що найбагатіший на сонце є серпень, далі травень, а за ними червень та липень. Всі ці 4 місяці мають 50 і більше відсотків можливого сонячного сяєва. В окремі роки величина ця досягає 70% і не опускається нижче 32% . Це-ж таки відсоткове відношення вказує на більшу величину інсоляції у вересні та жовтні, спостережану в окремі роки.

Взагалі треба відзначити чималі коливання величини сонячного сяєва в окремі роки та місяці в районі станції.

Спинимися ще на добовому ході інсоляції та прогляньмо його для року та по місяцях (див. табл. на стор. 66).

З цієї таблиці ми бачимо, що число годин сонячного сяєва від грудня збільшується до липня в обидва боки, в міру того, як сонце починає раніш сходити й пізніше заходить.

А починаючи з липня, спостерігаємо звужування періоду сяяння до грудня. На ранішні години, за які геліографи дали запис, це час між 3—4 год. у липні та червні, а найпізніші—від 19 до 20 год. з травня до серпня.

Найбільша інсоляція припадає (з 7 до 18 год.) на травень, а в ранішні та пізніші години—на липень, тоб-то на місяць, коли сонце стоїть вище.

Докладніші відомості що-до продовжності сонячного сяєва можна здобути з праці О. Федорова, що її вміщено в „Інформаційному бюлетені Укрмета“, том IV—V за 1925—1926 рік.

ВИСНОВКИ.

Зі всього, що ми говорили про розподіл елементів клімату та погоди в районі Білоцерківської Селекційної станції, можна зробити такі висновки:

І. Що-до температури повітря.

а) Многолітня середня річна температура повітря в районі $=7^{\circ}3$ і коливається між $7^{\circ}0$ та $7^{\circ}4$; підвищується вона в напрямкові на південь і знижується на схід та захід району.

За окремі роки середня річна температура повітря спостерігалася від $6^{\circ}0$ до $8^{\circ}5$, тоб-то коливання дорівнювало $2^{\circ}5$.

б) Найнижча місячна температура повітря припадає на січень, а найвища—на липень; середня річна амплітуда середніх місячних температури повітря досягає $24^{\circ}5$.

Найгостріші зміни в середній місячній температурі повітря спостерігаються в переході від березня до квітня ($7^{\circ}4$) та від квітня до травня ($6^{\circ}9$) у першій половині року, та від вересня до жовтня ($6^{\circ}4$) та від жовтня до листопада ($6^{\circ}3$)—в другій.

Найчастіше найнижча місячна середня температура припадає на січень, лютий, порівну (40%) та на грудень (20%); найвища частіш спостерігається в липні (56%), далі в червні (24%) та нарешті в серпні (20%).

Величина коливання многолітніх середніх місячних температур не велика, й не перевищує $0^{\circ}8$.

Нижчі температури на протязі всього року спостерігаємо в західній частині району, хоч теоретично мало-б бути таке: взимку вища температура на заході, а нижча—на сході району, а влітку—навіпаки.

Такий стан у районі пояснюється тим, що західня частина району значно вища над рівнем моря, ніж східня, через що в зимові місяці на заході району температура трохи знижується, а влітку це зниження ще більшає, тому ми її спостерігаємо більше розходження в літні місяці й менше в зимові.

в) В окремі роки коливання середньої місячної температури повітря досягає у всьому районі значної величини: буває воно значніше в зимові місяці (коло 10°) й менше в літні (коло 6°), що вказує на меншу сталість температури в першому періоді та на більшу—в другому.

г) Середня декадна температура повітря по декадах розподіляється: найнижча припадає на третю декаду січня, а найвища—на другу декаду липня.

Найгостріша зміна температури при переході від декади до декади спостерігається в осінні та весняні декади: найповільніші зміни спостерігаємо в зимовий та літній періоди.

Найнижчу середню декадну температуру повітря можемо спостерігати: в 3-й декаді січня ($24^{\circ}0$), 1-й січня ($20^{\circ}0$), 1-й та 2-й лютого (по $12^{\circ}0$), 1-й та 2-й грудня (по $8^{\circ}0$) та в 3-й декаді грудня й лютого (по $4^{\circ}0$).

Найвища температура повітря може спостерігатися в 2-й декаді липня ($24^{\circ}0$), 1-й та 3-й липня (по $16^{\circ}0$), в 2-й червня та 1-й серпня (по $12^{\circ}0$), третій червня ($8^{\circ}0$) та в 1-й липня і 2-й та 3-й серпня (по $4^{\circ}0$).

Коливання середньої многолітньої декадної температури в межах району досягає 1°C тільки в одній декаді — 2-й червневій, а в інші декади воно менше.

Взагалі величина коливання середньої многолітньої декадної температури в районі незначна й не має практичної ваги.

Імовірність повторення різко теплих та холодних декад коливається від 12 до 32%.

Абсолютна максимальна температура повітря досягає в районі до 36°C , а абсолютна мінімальна до -31°C , отже абсолютна річна амплітуда дорівнює 67°C , тоб-то більша за амплітуду середніх місячних температур (24°C) майже втричі.

Абсолютна максимальна температура повітря, вища за 0° , може спостерігатися у всі декади зимових місяців, а абсолютний мінімум 0° , нижчий за 0° , спостерігається з 2-ї декади вересня до 3-ї декади травня.

Імовірність повторення декад з максимальною температурою повітря нижчою за 0° спостерігається з 3-ї декади листопада до 3-ї лютого та в 2-й декаді березня. Найбільша повторність (24%) припадає на третю декаду січня, всі декади лютого, на третю грудневу та 3-тю листопада.

д) Середнє многолітнє число днів з морозом в районі Білоцерківської Селекстанції дорівнює 137 і коливається в окремі роки між 110 й 163 днями, що в відсотках від числа днів року складає 37, 45 і 30%, а як-що взяти відношення до числа днів періоду, коли такі дні можуть спостерігатися, тоб-то часу від 2-ї декади вересня до 3-ї травня включно, то це відношення дорівнюватиме 52,62 та 42%.

Найбільше місячне число днів з морозом в середній кількості за період, взятий для характеристики району, припадає на січень, далі—грудень, а за ними, що-до кількості таких днів, ідуть лютий, березень, листопад, жовтень та квітень.

Число днів з морозом може бути однакове з числом днів місяця—в грудні, січні та лютому, на один день менше—в листопаді та березні, а в інші місяці найбільше число днів з морозом може бути: у жовтні—21, квітні—15 і вересні та травні по 2. Поруч із таким великим числом днів з морозом у окремі роки можуть спостерігатися місяці, в які число таких днів значно менше: у вересні, жовтні, квітні та травні днів з морозами може не спостерігатися зовсім, в листопаді—не перевищувати 4-х днів, у березні—13-ти, лютому—16-ти, в грудні та січні—20-ти.

Дні з морозом у окремі роки по декадах можуть спостерігатися з 2-ї декади вересня до 3-ї травня, причому число їх від 3-ї декади жовтня до 1-ї квітня може дорівнювати числу днів декади. Декади з 3-ї листопаду до 2-ї березня в усі роки мають дні з морозом.

Імовірність повторення приморозків у перші місяці осені та останні весняні, по декадах, спостерігається у першому випадкові з 2-ї декади вересня і ця імовірність збільшується від 4% до 96% у 3-й декаді жовтня; у другому випадкові вона зменшується від 88% до 4% у другій декаді травня, а в третій декаді цього місяця знов зростає до 8%.

е) Дні без відлиг можуть спостерігатися починаючи з 2-ї декади жовтня до 1-ї декади квітня включно в кількості від 1 дня

до повного числа днів декади і в такій кількості може спостерігатися з 1-ї декади грудня до 2-ї лютого та в 3-ій декаді березня. Але можуть бути роки, коли в ті, чи інші декади таких днів не спостерігається зовсім.

II. Що-до кількості опадів та числа днів з ними.

а) Многолітня середня річна кількість опадів в районі Білоцерківської Селестанції дорівнює 584.5 мм. і коливається в межах району від 577.6 до 600.7 мм.

Середнє число днів з опадами складає 145 дн. на рік, а коливання в межах району 131—156.

б) Многолітня середня місячна кількість опадів складає від 29.1 до 83.8 мм.; найменша кількість припадає на січень, а найбільша на липень. Величина коливання місячних сум опадів у районі Білоцерківської Селестанції збільшується від зимових місяців до літніх і знов опадає до зимових, тоб-то вона більша в періоди есмугових дощів і менша в періоди обкладних.

Многолітнє середнє місячне число днів з опадами спостерігається від 10 до 14 днів і зменшується що-до числа від зимових місяців до літніх.

Найбільші місячні кількості опадів за окремі роки можуть бути вдвічі—втричі більші, ніж середні величини, а найменші кількості можуть спостерігатися в п'ять і навіть у шість разів менші, ніж середня місячна кількість.

в) В декадному розподілові опадів кількість їх складає від 8.5 до 28.6 мм. Більші декадні суми опадів спостерігаються в літні декади і менші—в зимові.

Колівання в межах району декадних сум опадів буває більше в літні декади,—період есмугових дощів, і менше в зимові, перші весняні та останні осінні—період обкладних дощів.

Зміни сум опадів від однієї декади до другої спостерігаються: найбільші—в усі декади серпня та від 3-ї травневої до 1-ї червневої; найменші—від 3-ї декади листопада до 1-ї грудня, від 2-ї до 3-ї січня, від 3-ї січня до 1-ї лютого та від 3-ї лютого до 1-ї березня.

Середнє подекадне число днів з опадами коливається між 3—5 днями; в межах району для різних його місць коливання дорівнює 1—3 днями.

Найбільша декадна сума опадів, спостерігана в окремі роки, може перевищувати середню декадну кількість у 4, 5 і більше разів.

Що-до можливої найменшої кількості опадів за декаду, то для багатьох декад вона може дорівнювати 0 і число таких декад зменшується зі сходу на захід та почасти на південь, але, як правило для всього району, декади квітня, травня, вересня та жовтня можуть бути зовсім без опадів.

Найбільше число днів з опадами по декадах за окремі роки спостерігалось від 5 до повного числа днів декади; число днів з опадами зменшується в літні місяці.

г) Добова кількість опадів може спостерігатися по всьому району вдвічі, тричі і, навіть, більше разів більша ніж середня многолітня декадна сума їх.

д) Що-до розподілу числа днів з опадами різної інтенсивності спостерігається таке: більше днів з дрібними опадами спостерігається взимку та близькі до зими місяці і менше число таких днів влітку, коли буває й більше число днів з значними опадами.

е) Можливість повторення декад без опадів, виявлена у відсотках, дає 30 і більше відсотків:—в східній частині району ні в одній із декад, на заході району в 3-й декаді січня, 2-й та 3-й декадах вересня і в 2-й жовтневій, на півдні—в 2-й декаді травня.

Імовірність від 20 до 30% на сході має 2-га декада жовтня, на заході—1-ша березнева, а на півдні—2-га жовтнева.

Імовірність повторення від 10 до 20%: на сході має 2-га та 3-я декади вересня, на заході—перша лютнева та перші вереснева, жовтнева та листопадова й на півдні—1-ша березнева, 1-ша та 3-я травнева, всі декади серпня, 1-ша та 3-тя вересневі, так само 1-ша та 3-я жовтневі та 2-га груднева. В інших декадах імовірність менша ніж 10%, або її зовсім немає.

Більша імовірність повторення декад без опадів спостерігається в західній частині району Білоцерківської Селекстанції, далі йде південна і меншу імовірність має східня частина району.

III. Що-до вогкості повітря.

Відносна вогкість повітря в районі Білоцерківської Селекстанції майже однакова по всіх частинах району й ті відхилення, що ми їх спостерігаємо в середніх величинах для окремих частин району, практично нічого не важать.

а) Середня річна відносна вогкість повітря дорівнює 76% і коливається в окремі роки між 70 та 79%.

б) В річному ході по місяцях середня відносна вогкість від грудня (88%), коли вона найбільша, спадає до травня (63%), коли досягає свого мінімуму, й далі знов зростає до грудня. В окремі роки середня місячна вогкість повітря може спостерігатися значно менша, ніж середня многолітня і таке зменшення спостерігається в літні місяці.

в) В декадному розподілі середньої відносної вогкості повітря спостерігаємо найбільшу вогкість у 2-й декаді грудня, після якої вона зменшується від декади до декади до 1-ї декади травня; починаючи з 2-ї декади його спостерігається повільне збільшення вогкості до 2-ї декади грудня. Середня декадна вогкість коливається в окремі декади від 62% до 84%.

Імовірність повторення мінімальної середньої декадної відносної вогкості може спостерігатися починаючи з 2-ї декади квітня до 1-ї декади жовтня, за винятком 1-ї декади червня, других декад липня та серпня й 3-ї вересневої, в які ніколи не спостерігається щоби не було опадів.

В окремі роки середня декадна вогкість повітря, нижча за 50%, може спостерігатися в декадах: 2-й та 3-й квітня, в усі травневі, в 2-й декаді червня, в 3-й липня та серпня.

Імовірність повторення декад з відносною середньою вогкістю повітря нижчою за 50% спостерігається з 2-ї декади квітня до 3-ї декади травня, в 1-й декаді червня, в 3-й липня, в 1-шій та 3-й

серпня і в 2-й вересня. Найбільша імовірність повторення таких декад (12%) спостерігається в 3-й декаді травня.

Мінімальна відносна вологість, повітря за спостереженнями о 13-й годині в окремі роки може доходити до 13% (2-га декада вересня). Подекадно в окремі роки вона коливається від 13 до 52%. Найнижча вологість спостерігається в декаді вересня та червня.

Імовірність повторення днів з відносною вологістю повітря в районі Білоцерківської Селекстанції в 50% і нижче можлива в 3-й декаді січня, в 2-й декаді лютого та з 1-ї декади березня до 3-ї жовтневої і в окремі декади імовірність ця коливається від 4 до 75%.

Найбільша імовірність повторення таких днів спостерігається в травні, особливо в 1-й його декаді (75%). Від травня в обидва боки відсоток імовірності повторення таких днів зменшується і в бік січня зменшення йде швидче, ніж в бік грудня.

IV. Що-до хмарності.

а) Середня многолітня річна хмарність дорівнює 6 балам і коливається в окремі роки від 5.4 до 7.2.

б) Середня многолітня місячна хмарність в окремі місяці коливається між 4.7 і 8.4. Найбільша хмарність спостерігається в грудні й від цього місяця вона зменшується до серпня, коли хмарність досягає свого мінімуму; починаючи з вересня хмарність збільшується до грудня.

Найгостріші зміни в хмарності спостерігається в місяці від жовтня до листопада, від березня до квітня та від вересня до жовтня.

В окремі роки місячна хмарність спостерігається багато більша і значно менша й коливається в межах від 9.4 до 1.7.

в) Середня многолітня декадна хмарність коливається між 4.6 і 8.6. Найменша хмарність спостерігається в декаді літніх та осінніх місяців.

г) Повторність декад з середньою хмарністю в 5 і нижче балів у окремі декади, обчислена у %, спостерігається з 2-ї декади лютого до 2-ї листопада та в третій декаді його.

Величина імовірності повторення декад з зазначеною хмарністю в окремі роки може коливатись між 4 і 48%. Найбільший відсоток імовірності повторення таких декад (більше, як 40%) припадає на 1-шу та 3-тю декади вересня і 2-гу липня. Від літніх місяців імовірність повторення таких декад зменшується в обидва боки й доходить до 4%.

д) Середнє многолітнє число ясних днів в районі Білоцерківської Селекстанції дорівнює 46, або 13% числа днів року. В окремі роки воно коливається між 60 і 18 днями, складаючи 16—5% днів року.

Середнє многолітнє місячне число ясних днів коливається від 0 до 9. Поль спостерігається в грудні та січні, далі число ясних днів збільшується до травня, в червні та липні воно зменшується, в серпні різко збільшується і досягає максимуму в вересні; починаючи з жовтня число це зменшується до грудня.

Середнє декадне число ясних днів коливається в окремі декади від 0 до 3. Найбагатіші на такі дні декади вересня, серпня та жовтня.

Такий розподіл числа ясних днів цілком сприятливий для цукрового буряка та картоплі.

Найвище місячне число ясних днів, що спостерігале було в окремі роки, коливається від 3 до 22 днів; по декадах число ясних днів може доходити в окремі роки від 0 (2-га декада грудня) до 9 (2-га декада жовтня).

Імовірність повторення ясних днів в окремі декади коливається від 0 до 29%; найбільший відсоток повторності ясних днів (25% і більше) спостерігається в декадах: 3-й серпня, вересня, 2-й жовтня, 1-й вересня, 1-й та 3-й травня.

в) Середнє багаторічне число похмурих днів дорівнює 146, або 40% числа днів року і коливається в окремі роки між 128—204 днями, або від 35 до 56% числа днів у році.

Середнє багаторічне місячне число похмурих днів коливається в окремі місяці від 6 до 21 дня; найменше число таких днів спостерігається в місяці від травня до вересня (від 6 до 8 днів); гостра зміна числа похмурих днів від місяця до місяця спостерігається в бік зменшення від квітня до травня, а в бік збільшення — від вересня до жовтня.

В окремі роки найбільше місячне число похмурих днів може спостерігатися від 17 до 31 дня, а найменше від 1 до 15 днів.

Середнє багаторічне декадне число похмурих днів спостерігається від 2 до 8; найменше число їх (від 2 до 3) спостерігається в декади від 1-ї травня до 1-ї вересня.

В окремі роки число похмурих днів однакове з числом днів декади може спостерігатися в усіх 3 декади січня, 3-й декаді лютого, 1-й та 3-й березня, в 3-й декаді жовтня та в усіх декадах листопада й грудня.

Похмурих днів може не спостерігатися зовсім у 3-й декаді лютого, з другої декади березня до 2-ї декади жовтня.

Імовірність повторення (в відсотках) похмурих днів по декадах коливається між 20 й 72%.

Імовірність повторення вища за 50% спостерігається в декадах від 3-ї жовтня до 2-ї березня включно, а імовірність повторення менша за 25% — у всіх декадах травня, в 3-й червневій, в усіх декадах серпня та перші дві вересневі.

V. Що-до напрямків та швидкості вітру.

Переважають у районі Білоцерківської Селекстанції вітри західних румбів (від півд.-західних до півн.-західних), зі значною повторністю північних та східних вітрів, а на півдні району ще й південних (див. річну розу вітрів).

В окремі місяці переважають:

У січні — гостро переважають півд.-зах. вітри у східній частині району, в південній частині переважають вітри західних та півн.-західних румбів; мало повторюються вітри східних румбів (від NE до SE) в обох частинах.

Лютий — дає таку саму картину, що й січень, але в цьому місяці збільшується повторність вітрів півд.-східних та північних.

Березень має — на сході району перевагу півд.-східних та півд.-західних, а на півдні — південних та таких вітрів та значну повторність західних, північно-західних та північних.

У квітні переважають вітри півд.-східні та південні у всьому районі й значно повторюються півн.-західні та східні.

У травні в східній частині району переважають північні вітри, а на півдні—півн.-західні; досить значно повторюються на сході району півн.-східні, півд.-східні та півн.-західні вітри, а на півдні району—північні, півн.-східні, східні, південні та південно-західні.

У червні на півдні району гостро виявляється перевага півн.-західних вітрів, а на сході панують вітри від півн.-західних до півн.-східних (через N); значну повторність дають північні та півд.-західні вітри на півдні району та півн.-західні на сході його.

Листопад проходить з великою перевагою по всьому району півн.-західних вітрів; відзначається також значна повторність вітрів півд.-західних і західних, а для південної частини району—велика повторність північних вітрів.

У серпні за головні вітри для всього району стають півн.-західні та західні та значно повторюються півд.-західні та північні.

У вересні—напрямки західних румбів (від SW до NW) забирють перевагу в цілому районі, а на сході значно повторюються вітри північні, на півдні—півн.-східні та південні.

У жовтні спостерігаємо гостру перевагу на сході півд.-східних, а на півдні—східних вітрів; значно повторюються на сході—східні, а на півдні—південні та південно-західні вітри.

У листопаді для всього району переважають вітри півд.-західні та значну повторність виявляють західні й півн.-західні, а на сході району ще й півд.-східні.

У грудні на сході панують півд.-східні та півд.-західні, а на півдні виразно переважають південні вітри; значну повторність дають на сході вітри південні, а на півдні—західні, півд.-західні та півд.-східні вітри.

Що-до тиші можна сказати, що найбільша її повторність спостерігається у східній частині району (Селекційної станції), особлива перевага тиші на сході спостерігається в місяці від квітня до жовтня.

Найбільша середня швидкість вітрів спостерігається в усі місяці на сході району станції.

По окремих румбах найбільшою швидкістю відзначаються вітри північні та півн.-західні, а найменшою—східні та півд.-східні.

VI. Що-до висоти снігового настилу та продовженості його залягання.

а) Сніговий настил в районі Білоцерківської Селекційної станції може утворюватися в західній частині району з 2-ї декади жовтня, в центрі району—з 3-ї декади жовтня або з 1-ї листопада, на сході району—з 2-ї декади листопада і на півдні району—також з 2-ї декади листопада, тоб-то час утворення снігового настилу запізнюється в посуванні на схід та південь району.

Також і що-до розподілу висоти снігового настилу в районі: на заході спостерігається найбільша висота настилу і що-далі на схід—вона зменшується.

Найвищий настил був: на заході 55 см., в центрі району—82 см., а на сході 45 см. і на півдні—24, скрізь у 3-й декаді лютого.

В окремі роки в усі декади снігового настилу може не бути.

б) Тривалість снігового настилу в середньому за багато років спостережень, навіть у найхолодніші декади, не дає числа днів однакового з числом днів декади, за винятком 3-ї декади січня в західній частині району; ця декада в середньому за великий період має сніговий настил на протязі всіх днів декади.

В окремі роки найбільше число днів з сніговим настилом може дорівнювати кількості днів декади: з другої декади листопада до третьої березневої на заході, в центрі—з 3-ї декади листопада, на сході—з першої грудня і на півдні—з 3-ї декади жовтня; сходять настил одночасно по всіх частинах району—в 3-й декаді березня.

Найменше число днів з сніговим настилом може дорівнювати нулеві за винятком декад: на заході—з 1-ї грудневої до 3-ї лютого; в центрі—3-ї грудневої, 2-ї та 3-ї січневих і 2-ї лютевої, на сході—2-ї грудневої, 3-ї січневої, 1-ї та 2-ї декад лютого; на півдні—всіх трьох січневих.

VII. Що-до продовжності сонячного сяєва.

а) Середнє багаторічне річне число годин фактичного сонячного сяєва складає 37% від можливого й коливається в окремих випадках від 27 до 46%.

В окремі місяці в середньому за великий період (24 роки) дійсна продовжність сонячного сяєва коливається від 9 до 54% від можливої; мінімум припадає на грудень, максимум—на серпень.

Найдовша інсоляція в окремі роки по місяцях коливається від 20% (грудень) до 70% (червень—серпень) можливої інсоляції. Мінімальна продовжність сонячного сяєва може спостерігатися від 1% (грудень) до 37% (червень) від можливої продовжності.

б) Добовий хід інсоляції в усі місяці має: мінімум при сході та заході сонця, максимум від 9 до 13 годин; в-осени та взимку максимум припадає на години від 11-ї до 13-ї, на весні від 9 до 11-ї, а влітку від 10 до 12.

В річному добовому ході маємо сонячне сяєво від 3-ї до 20-ї години, з максимумом числа годин сонячного сяєва між 12—13 годинами.

ПОРІВНЯННЯ КЛІМАТИЧНИХ УМОВ РАЙОНІВ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ ТА МИРОНІВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЙНИХ СТАНЦІЙ.

Кліматичні умови, що ми їх розглядали вище, характеризують переважно райони, позначені у вступові до цього кліматичного нарису, а саме—всю Білоцерківську округу без півд.-східньої її частини, та суміжні з округою частини Київщини й Бердичівщини. Південно-східня частина округи гостро різниться що-до де-яких кліматичних елементів від більшої частини Білоцерківщини. Отже для з'ясування цієї різниці в розподілі головніших елементів клімату району двох сусідніх Селекційних станцій, що мають однакові завдання, ми подаємо порівняльні відомості за однаковий період метеорологічних спостережень на обох Селекційних станціях.

Що правда, період цей не великий, він складає тільки 4 роки. з 1923 до 1926, але порівняння так рельєфно викриває розбіжності в ході метеорологічних елементів, що збільшення років спостережень, певно, тільки трохи кількесно змінить здобуті нами висновки і основ їх не порушить.

Для порівнянь ми спинимось тільки на головніших елементах клімату: температурі та вогкості повітря, кількості опадів та переважних напрямках вітрів.

Температура повітря. Порівнявши середню температуру повітря по декадах для Миронівки та Білої-Церкви, ми здобули середню величину розбіжності, а знак перед цією величиною в складеній нами таблиці вказує, чи була середня декадна температура в Миронівці вища, чи нижча, ніж у Білій-Церкві:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	—0.3	—0.8	—0.7	+0.4	+0.1	0.0	+0.4	+0.9	+0.7	+0.2	+0.2	+0.2
2 . . .	—0.4	—0.4	—0.5	0.0	+0.2	+0.2	+0.3	+0.7	+1.1	+0.2	+0.2	+0.2
3 . . .	—0.4	0.0	+0.7	0.0	—0.1	+0.4	0.0	+0.5	+0.6	0.0	0.0	—0.4

Отже відомості за 4 роки виявляють, що взимку та на початку весни в Миронівці переважає нижча температура, а влітку, на весні та в-осени, навпаки, вища. Найбільше відхилення в бік підвищення температури повітря в Миронівці спостерігається в серпневих та вересневих декадах, а найбільше відхилення в бік зниження її—у 1-й лютневій та 1-й березневій декадах.

Зі всього числа декад року (36) у дев'ятох (або 25%) декадах на Миронівській Селекційній станції середня декадна температура повітря за 4 роки нижча, ніж на Білоцерківській, у сімох декадах (або 19%) вона однакова на обох пунктах, а в останні 20 декад (або 56%) вона вища.

Розглядаючи крайні температури повітря, тоб-то абсолютні максимуми та мінімуми, за той таки період спостережень на обох селекстанціях, побачимо, що розбіжності між ними не виявляють найменшої послідовности.

Максимальна температура повітря.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	-0.2	+1.5	+1.7	-0.7	-0.5	-1.6	+2.6	+0.8	-0.6	-0.6	+1.7	-3.7
2 „ . . .	+0.7	+1.2	+0.6	+0.5	-0.9	-1.7	-0.1	+1.7	+1.2	+0.3	+1.4	-0.2
3 „ . . .	-1.4	+0.9	+1.6	+0.5	-2.8	+2.8	+0.7	+0.3	+0.2	-1.3	+0.7	+1.6

Мінімальна температура повітря.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1 декада . . .	?	+0.7	+5.0	+0.6	-0.4	+0.9	-0.6	0.0	+2.7	+0.3	+0.6	+0.3
2 „ . . .	?	+0.5	-3.1	-1.1	+0.1	0.0	-0.6	-1.7	+1.5	+0.9	-1.2	+1.2
3 „ . . .	-0.1	+1.1	-7.2	+0.7	+1.6	-1.9	+0.1	-1.9	+1.3	-0.1	+0.9	-2.7

Величина коливання навіть за цей короткий період досягає значних меж. Так, наприклад, як мінімальна, так і максимальна температура повітря в Миронівці в двадцяти одній декаді перевищує такі т-ри в Білій-Церкві, що складає, як і для середньої температури, 56⁰/₁₀₀.

Звичайно, тут доводиться мати на увазі, що на ці абсолютні температури дуже сильно впливають місцеві умови, що й стає в даному випадкові за причину неможливості виявити будь-яку закономірність.

А в цілому про температуру повітря на Білоцерківській та Миронівській Селекційних станціях можна сказати, що великої різниці, яка-б практично важила, тут не спостерігається й температурні умови в обох пунктах треба вважати за подібні.

Опади.—Середні річні суми опадів складають: у Білій-Церкві—571.1 мм., у Миронівці—488.8, отже середня річна кількість опадів більша в Білій-Церкві, ніж у Миронівці на 82.3 мм.

В окремі роки цього чотирьохріччя суми опадів за рік коливалися в таких межах:

У Білій-Церкві від 490.5 до 629.2 мм., у Миронівці від 426.1 до 513.3 мм., тоб-то і найменша, і найбільша кількості були вищі у Білій-Церкві; максимум та мінімум опадів на цих двох станціях припадають на однакові роки.

Розподіл середньої річної кількості опадів за 4 роки, по місяцях, подає ця табличка:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Біла-Церква . . .	21.6	37.0	32.2	49.9	53.1	89.0	66.3	67.6	60.5	28.4	39.1	26.0
Миронівка	22.9	21.2	21.3	44.9	39.8	76.2	65.4	60.4	64.3	22.9	30.1	19.4

Не спиняючися на розгляді річного ходу середньої кількості опадів на цих двох станціях, відзначимо тільки, що в усі місяці, за винятком січня та вересня, середня кількість опадів, спостеріганих у Б.-Церкві, більша, ніж у Миронівці.

А за окремі роки спостерігається:

Найбільша кількість опадів така:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Біла-Церква . . .	28.4	62.0	47.1	110.4	82.2	111.4	110.8	103.6	95.9	36.9	68.8	44.3
Миронівка	41.9	33.2	34.1	102.7	77.4	98.9	121.1	82.9	101.1	29.3	61.2	35.3

Найменша така:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Біла-Церква . . .	7.4	16.1	24.7	16.0	22.0	45.5	32.1	33.4	27.9	12.9	0.3	1.5
Миронівка	4.9	6.0	9.5	18.3	7.2	47.3	25.4	38.2	30.4	17.2	0.0	2.7

Для детального порівняння умов на цих двох станціях, ми подаємо відомості про середню кількість опадів по декадах:

1 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Біла-Церква . .	5.4	10.2	14.0	14.6	17.8	30.3	11.8	36.0	16.8	5.8	10.3	5.0
Миронівка	6.7	4.4	9.5	14.0	13.6	41.1	19.8	21.2	30.0	3.5	10.8	7.1

2 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Біла-Церква . . .	7.6	8.2	7.6	18.6	16.6	44.4	24.3	13.8	31.5	12.9	6.0	5.0
Миронівка	5.2	7.1	3.4	18.2	13.0	32.1	28.7	24.7	24.3	10.5	2.5	4.4

3 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Біла-Церква . . .	8.6	18.6	10.6	16.7	18.7	14.3	30.2	17.8	12.6	9.7	22.8	16.0
Миронівка	11.0	9.7	8.4	12.7	13.2	3.0	16.9	14.5	10.0	8.9	16.8	7.9

З табличок ми бачимо, що в 27-ох декадах середня кількість опадів у Б.-Церкві перевищує Миронівську й різниця досягає в середньому 14.8 мм. за декаду.

У окремі роки взятого нами періоду спостерігалася:

Найбільша кількість опадів.

1 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Біла-Церква . . .	11.4	12.9	35.3	35.4	47.3	63.4	20.1	83.8	29.2	11.7	17.6	8.3
Миронівка	15.1	10.8	27.9	35.2	24.8	52.5	60.6	59.5	44.2	7.3	22.1	14.3

2 декада.

Біла-Церква . . .	18.1	16.2	12.9	40.8	45.3	91.8	42.8	30.6	62.3	25.6	14.5	10.3
Миронівка	11.9	12.8	6.0	35.2	26.3	42.2	52.0	53.5	53.5	19.7	5.9	10.2

3 декада.

Біла-Церква . . .	14.5	47.7	16.6	34.2	33.2	22.9	60.4	33.5	37.7	18.7	50.8	31.5
Миронівка	26.7	20.3	18.8	32.3	46.6	44.2 ?	29.9	23.4	28.6	21.4	44.5	18.5

Найменша кількість опадів.

1 декада.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Біла-Церква . . .	0.2	7.3	1.1	0.5	5.0	8.5	7.6	4.2	4.1	0.0	0.0	1.5
Миронівка	0.1	0.7	0.1	0.9	2.1	30.0 ?	2.2	2.1	2.2	0.0	0.0	0.8

2 декада.

Біла-Церква . . .	0.4	1.4	2.7	5.1	0.0	13.3	11.8	0.6	0.0	1.1	0.1	0.0
Миронівка	0.1	2.1	2.2	8.0	5.1	17.2	13.8	0.0	0.0	2.0	0.0	0.3

3 декада.

Біла-Церква . . .	2.9	1.7	4.9	2.1	0.0	5.8	4.3	0.9	0.0	0.3	7.1	0.0
Миронівка	2.9	0.3	3.0	0.9	0.0	0.1	4.9	3.9	1.1	2.3	0.0	1.6

Звичайно, 4 роки—період замалий для порівняння умов на двох пунктах, а особливо для такого мінливого елементу, як опади, але й за такий короткий час цілком виразно відзначається, що кількість опадів у Миронівці менша, ніж у Білій-Церкві.

Вогкість повітря. Середня (за 3 роки) відносна вогкість повітря по декадах для цих двох станцій така:

	III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		X	
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка
1 декада	87	86	78	79	72	69	74	73	70	63	82	75	80	72	71	69
2 "	81	80	71	72	61	55	74	76	73	71	72	68	80	80	76	73
3 "	86	86	70	70	60	57	70	68	71	65	74	72	79	74	87	85

Отже—в березні та квітні середня за декади відносна вогкість повітря майже однакова на обох пунктах і тільки в травні спостерігається розбіжність, причому завжди середня вогкість повітря в Миронівці нижча, ніж у Білій-Церкві. У червні середня вогкість повітря знов майже зрівнюється, а з липня до жовтня включно середня відносна вогкість повітря в Миронівці нижча, ніж у Білій-Церкві, за винятком 2-ї декади вересня, коли на обох цих пунктах середня вогкість повітря однакова.

В окремі роки взятого нами періоду найменша середня відносна вогкість повітря досягала на цих двох пунктах таких величин:

	III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		X	
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка
1 декада	86	85	73	75	66	64	70	66	66	54	77	72	75	65	67	62
2 "	74	76	65	60	56	48	72	71	66	64	68	58	77	77	71	66
3 "	79	80	63	58	49	44	63	56	69	53	71	64	68	60	81	81

Ця таблиця показує, що середня відносна вогкість повітря в окремі роки в Білій-Церкві досягала 49^о, в Миронівці—44^о у 3-й декаді травня. Треба відзначити взагалі, що середня найменша вогкість повітря на цих двох станціях у всі декади спостерігалася в однакові роки.

Для детальнішої характеристики цих двох станцій, подаємо дані про мінімальну відносну вогкість повітря, що спостерігалася за розглядааний нами період, о 13-й годині.

	III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		X	
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка
1 декада	62	63	33	39	19	16	34	22	32	20	32	27	41	35	31	27
2 „	44	45	22	25	21	18	44	33	31	30	31	28	40	34	30	31
3 „	44	40	25	20	19	11	29	26	29	28	36	30	28	25	44	51

Мінімальна відносна вологість повітря, за даними Білоцерківської мет. станції, може досягати, як ми бачимо, 19% у 1-й та 3-й декадах травня, а за даними Миронівської, за той-таки період— 11% у 3-й декаді травня.

Ці мінімуми не є абсолютні, бо, не маючи інших матеріалів, їх довелося взяти зі спостережень о 13-й годині; в дійсності-ж мінімальна відносна вологість повітря може бути нижча, бо мінімум її найчастіше спостерігається після 13-ї години.

Такі низькі мінімуми вологости повітря висувають потребу простежити за можливістю повторення їх у обох пунктах, щоби міркувати докладніш про сухість повітря. Для цього ми підраховали повторність відносної вологости за матеріалами Білоцерківськими та Миронівськими, поділивши величину її на такі, можливо, що трохи штучні, групи:

- а) від 50% до 30%
- б) „ 30% „ 20%
- в) менше ніж 20%.

Наслідки, що ми їх здобули, виявлені у відсотках, подано в наступній таблиці. Їх зведено у відсотковому відношенні до числа спостережень, а не числа днів, бо низька вологість повітря в Миронівці досить часто спостерігалася в усі 3 терміни спостережень (7h, 13h, 21h), причому такі випадки траплялися більше ввечорі, ніж уранці, тоді, як у Білій-Церкві за трьохріччя низька відносна вологість повітря спостерігається тільки о 13-й годині.

Повторність відносної вологости від 50 до 30%:

	III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		X	
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка
1 декада	0	0	7	6	18	16	11	13	14	22	8	12	9	13	14	11
2 „	3	4	16	14	22	26	11	9	17	18	16	23	6	8	4	8
3 „	3	1	19	17	22	28	18	13	20	21	12	15	9	9	0	0

Повторність відносної вологості від 30 до 20%.

	III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		X	
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка
1 декада	0	0	0	0	0	2	0	1	0	3	0	2	0	0	0	2
2 "	0	0	1	2	2	6	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
3 "	0	0	1	1	4	8	2	3	1	1	0	1	1	3	0	1

Повторність відносної вологості нижчої за 20%.

	III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		X	
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка
1 декада	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 "	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 "	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Розглядаючи першу таблицю ми бачимо, що ймовірність повторення відносної вологості повітря від 30 до 20% на протязі березневих, квітневих та 1-ї травневої декади майже однакова для обох пунктів і вона навіть трохи більша для Білій-Церкви; тільки з 2-ї декади травня ймовірність повторення такої вологості спостерігається більша в Миронівці. Такий стан зберігається до 1-ї декади червня включно, в другій та 3-й декадах цього місяця ймовірність повторення зазначеної вище величини відносної вологості повітря трохи більша в Білій-Церкві. У 1-й декаді липня ця ймовірність знову більша в Миронівці й таке співвідношення спостерігається до 2-ї декади вересня включно. У 3-й декаді цього місяця ймовірність повторення середньої відносної вологості повітря від 30 до 20% однакова в обох пунктах, у 1-й декаді жовтня вона трохи більша для Білій-Церкви; у 2-й можливість з'явлення такої відносної вологості повітря знов значно більшає для Миронівки і в 3-й декаді цього місяця на обох порівнюваних пунктах дорівнює нулеві.

Повторність відносної вологості повітря від 30 до 20%, так у Білій-Церкві, як і в Миронівці, можлива з 2-ї декади квітня, причому ймовірність з'явлення її в цей період у Миронівці більша, ніж у Білій-Церкві.

У 3-й декаді цього місяця можливість такої вологості повітря однакова на обох пунктах. В травні ймовірність повторення вказаної вологості повітря в Миронівці можлива в усіх декадах, в Білій-Церкві—тільки в 2 останні, причому відсоток ймовірності більший на першому пункті.

У червні ймовірність з'явлення відносної вологості повітря від 30 до 20⁰/₀ спостерігається в Миронівці для 1-ї та 3-ї декад, у Білій-Церкві тільки для 3-ї і ймовірність знов-таки більша для Миронівки. У липні ймовірність повторення такої низької вологості припадає на ті-самі декади, що й у червні і в останній декаді цього місяця відсоток імовірності повторення однаковий для обох пунктів.

У серпні в Миронівці повторність такої вологості можлива в усіх декадах, у Білій-Церкві такої можливості немає.

У вересні ця ймовірність існує для обох пунктів тільки для 2-ї декади й вона більша в Миронівці.

У жовтні в Миронівці спостерігаємо можливість з'явлення відносної вологості повітря від 30 до 20⁰/₀ у 1-й та 3-й декаді, в Білій-Церкві такої ймовірності немає ні в одній декаді жовтня.

Щодо повторності відносної вологості, нижчої за 20⁰/₀, то таблиця показує можливість такої повторності для порівнюваних пунктів тільки в травні; в Миронівці її спостерігаємо в усі декади, а в Білій-Церкві вона можлива у 1-й та 2-й декадах цього місяця; відсоток можливості у 1-й декаді на обох пунктах однаковий, а в 2-й—більший у Миронівці.

Спинимось ще на можливості повторення днів з середньою (за 3 терміни) відотною вологістю повітря в 50⁰/₀ і нижче на порівнюваних пунктах. Наслідки обчислень ми склали в таблицю, яку й подаємо тут:

	III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		X	
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка
1 декада	0	0	0	0	3	7	0	3	0	13	0	0	0	0	0	3
2 "	0	0	3	7	10	33	0	0	0	7	0	7	0	0	0	0
3 "	0	0	7	10	33	40	0	13	0	12	0	6	0	7	0	0

Отже, ми бачимо, що в Миронівці дні з середньою вологістю в 50⁰/₀ і нижчі можливі в двох останніх декадах квітня, в усіх декадах травня, 1-й та 3-й червневій, в усіх декадах липня, двох останніх серпневих, 3-й вересневій та 1-й жовтневій; найбільша можливість з'явлення їх спостерігається у 3-й декаді травня, а найменша, що дорівнює 3⁰/₀, у 1-й декаді червня та 1-й жовтневій. У Білій-Церкві дні з такою відотною вологістю повітря можливі в період тільки з 2-ї декади квітня до 3-ї травня включно; найбільша ймовірність з'явлення їх також можлива в 3-й декаді травня, але відсоток повторності тут менший, ніж у Миронівці; найменша можливість з'явлення таких днів спостерігається в 2-й квітня та 1-й травневій.

Зі всього, що було сказано вище, можна зробити висновок, що меншу вологість повітря на двох порівнюваних пунктах—Миронівка та Біла-Церква—має перший (Миронівка).

Напрям вітру. Тут ми взяли для порівняння період з березня до вересня включно, а дані склали на взірць, як і для характеристики Білоцерківської Селекстанції. Нижче подаємо ці дані:

Повторність вітрів.

	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		Штиль	
	В.-Церква	Миронівка	В.-Церква	Миронівка	В.-Церква	Миронівка	В.-Церква	Миронівка	В.-Церква	Миронівка	В.-Церква	Миронівка	В.-Церква	Миронівка	В.-Церква	Миронівка	В.-Церква	Миронівка

Березень

1 декада .	3	1	5	2	23	26	10	18	15	12	13	17	13	8	4	4	14	12
2 „ .	10	8	9	10	14	21	2	4	4	13	13	10	23	18	10	10	15	6
3 „ .	5	8	4	5	5	10	20	17	12	13	14	14	13	14	13	9	14	10

Квітень

1 декада .	17	9	8	13	10	13	3	6	8	6	6	6	17	10	13	18	18	19
2 „ .	5	7	2	5	8	9	14	19	15	16	12	12	20	15	9	8	15	9
3 „ .	2	5	6	6	6	12	12	10	20	32	12	7	19	9	6	12	17	9

Травень

1 декада .	8	7	9	9	11	19	7	12	11	13	13	5	19	12	15	13	16	10
2 „ .	18	15	10	12	13	25	11	9	14	10	6	7	4	6	11	8	13	12
3 „ .	7	5	7	9	13	21	10	10	17	21	11	7	7	9	11	7	17	11

Червень

1 декада .	12	18	4	7	16	19	5	7	6	8	8	6	10	11	22	18	17	6
2 „ .	11	9	7	13	12	17	5	4	11	12	10	4	15	21	14	10	15	10
3 „ .	5	9	8	7	15	17	5	8	5	10	11	7	22	21	17	16	12	5

Липень

1 декада .	15	15	8	11	12	8	2	8	4	8	2	2	14	17	12	18	31	13
2 „ .	14	22	1	6	1	4	1	3	4	6	7	7	17	18	24	22	31	12
3 „ .	7	11	0	7	4	4	4	3	6	13	12	14	30	26	12	13	25	9

	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		Середня скорість
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	

Серпень

1 декада .	2	3	6	1	2	13	2	3	1	10	8	11	43	31	23	17	13	11
2 " .	11	13	1	4	3	9	4	1	8	9	6	9	29	26	24	16	14	13
3 " .	7	8	4	2	4	7	7	7	7	9	10	16	28	25	15	10	18	16

Вересень

1 декада .	6	6	2	4	2	5	2	5	9	23	9	13	27	18	9	13	34	13
2 " .	4	5	3	5	5	8	2	8	8	17	8	8	24	15	17	9	29	25
3 " .	6	6	6	3	9	17	10	21	12	18	10	15	17	5	5	7	25	8

Ці дані виявляють, що в 1-й декаді березня на обох взятих нами пунктах панують вітри східних румбів та спостерігається найменша повторність вітрів північних; повторність тиші майже однакова як у Білій-Церкві, так і в Миронівці.

У 2-й декаді березня в Білій-Церкві переважають вітри західних напрямків найменшу повторність дають вітри південні, а в Миронівці панують вітри східних та західних румбів і найменшу повторність виявляють північні, а що-до повторности західних, то вона в Миронівці менша, ніж у Білій-Церкві. Можливість безвітряної погоди більша в Білій-Церкві, ніж у Миронівці.

У 3-й декаді березня на обох пунктах переважають вітри південні, а найменшу повторність дають північні; вітри західних та східних румбів, у порівнянні до попередньої декади, спостерігаються рідше. Повторність тиші в цій декаді трохи менша в Миронівці.

У 1-й декаді квітня в Миронівці переважають вітри північних напрямків, у Білій-Церкві—північних та західних; на обох пунктах спостерігається найменша повторність вітрів південних румбів; можливість повторення вітрів східних напрямків, у порівнянні до попередньої декади, трохи збільшується. Повторність тиші в цю декаду однакова для обох пунктів.

У другій декаді квітня спостерігається таке: в Білій-Церкві переважають вітри західних румбів і досить значно повторюються вітри південних напрямків; у Миронівці панують вітри південних напрямків і повторність західних вітрів досить значна. Вітри північної частини горизонту, що-до ймовірности їхнього повторення, є найменші в цій декаді. Вітри південно-східні що-до повторности їх досить часті в цій декаді, особливо в Миронівці. Можливість тиші більша в Білій-Церкві, ніж у Миронівці.

У 3-й декаді квітня на обох пунктах перевагу мають вітри південної частини горизонту, а вітри північних румбів, як і минулої декади, є найменші: тиші спостерігаються багато більше в Білій-Церкві, ніж у Миронівці.

У 1-й декаді травня в Білій-Церкві переважають вітри західних напрямків, а найменш повторюються вітри східних румбів: у Миронівці панують східні напрямки, а найменші що-до повторності — вітри північних румбів, але досить часто повторність західних вітрів у останньому пункті трохи пом'якшує можливість сухих періодів у цій декаді. Можливість повторення безвітря більша в Білій-Церкві.

Переважний напрямок вітру в 2-й декаді цього місяця в Білій-Церкві визначають північні румби і майже повністю повторність мають вітри західних румбів. У Миронівці, як і за минулої декади, залишаються вітри східних напрямків, але спостерігається менша повторність вітрів західних румбів. Повторність тиші на обох станціях однакова.

У 3-й декаді травня в Білій-Церкві переважають напрямки вітрів від південної частини горизонту, а в Миронівці переважають вітри південних та східних румбів. Вітри північних румбів що-до своєї повторності є найменші в обох пунктах. Безвітряна погода частіше спостерігається в Білій-Церкві.

У 1-й декаді червня в Білій-Церкві панують вітри північних та західних румбів, а в Миронівці в цей період переважають вітри від північної частини горизонту, але й повторність східних румбів теж значна й більша, ніж західних. Найменшу повторність в обох пунктах в цей період мають вітри східних румбів. Повторність тиші більша в Білій-Церкві, ніж у Миронівці.

У 2-й декаді цього місяця в обох пунктах панують вітри західних румбів. Вітри південних румбів і є найменші що-до своєї повторності, але можливість повторення їх значніша, ніж за минулої декади цього місяця. Можливість тиші більша в Білій-Церкві.

У 3-й декаді червня переважний напрямок вітру залишається незмінний від попередньої декади; вітри південних румбів що-до їхньої повторності залишаються найменші, а вітри східних румбів досить часті в цій декаді. Тиші знов-таки можливіші в Білій-Церкві.

У 1-й декаді липня в обох пунктах панують північні вітри, повторність вітрів західних румбів значна. Повторність тиші значно більша в Білій-Церкві.

У 2-й декаді липня в Білій-Церкві панують вітри західних румбів, а в Миронівці північних, але значна й повторність вітрів західних румбів. Вітри східних румбів що-до своєї повторності в цій декаді найменші на обох пунктах. Повторність тиші залишається незмінна.

У 3-й декаді липня в обох пунктах панують вітри західних румбів, повторність вітрів східних румбів найменша зі всіх. Можливість безвітряної погоди зменшується в обох пунктах, але в Білій-Церкві вона значніша, ніж у Миронівці.

У всіх декадах серпня в обох пунктах панують вітри західних румбів, а повторність вітрів східних румбів найменша зі всіх і повторність їх значно більша в Миронівці, ніж у Білій-Церкві. Повторність тиші в усіх 3-х декадах майже однакова в обох пунктах і збільшується від декади до декади.

У 1-й декаді вересня в Білій-Церкві переважають вітри західних румбів, а в Миронівці—піденних та західних; повторність вітрів східних румбів найменша, але в Миронівці вони можливі частіш, ніж у Білій-Церкві. Повторність тиші значно більша в Білій-Церкві.

У 2-й декаді вересня переважні напрямки в обох пунктах залишаються незмінні, але вітри східних румбів, хоч і залишаються найменші що-до повторности, проте спостерігаються значно частіш у обох пунктах, ніж за попередньої декади. Тиші майже однакові для обох пунктів.

У 3-й декаді вересня в Білій-Церкві панують вітри західних румбів, а в Миронівці—піденних. Повторність вітрів східних румбів значно збільшується в обох пунктах і збільшення це значніше в Миронівці. Найменша повторність за цю декаду припадає на вітри північних румбів. Безвітряна погода частіш спостерігається в Білій-Церкві, ніж у Миронівці.

Отже—значніша в Миронівці повторність вітрів східних румбів і менша західних на протязі всіх декад місяців вегетаційного періоду дає де-яке пояснення тим розбіжностям у вологості повітря, що ми їх спостерігаємо в цей час у порівнюваних пунктах, та дозволяє зробити припущення, що посушні періоди можливіші в Миронівці, ніж у Білій-Церкві.

На питанні про швидкість вітрів на цих двох пунктах докладно не спиняємося, відзначимо тільки, що середня швидкість вітру в Миронівці весь вегетаційний період значніша, ніж у Білій-Церкві.

Нижче подаємо таблицю швидкостей вітру для Білої-Церкви та Миронівки:

Середня швидкість вітру.

	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		Середня швидкість	
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка

Березень

1 декада	4.0	1.0	3.0	3.0	2.4	4.1	3.9	4.7	3.9	5.6	5.1	7.2	4.0	4.8	4.1	7.4	3.8	4.7
2 "	4.2	4.0	4.3	5.5	5.4	7.7	2.5	8.6	6.4	4.2	3.4	4.2	3.1	5.2	3.1	4.7	4.2	5.5
3 "	2.3	5.3	2.0	3.3	3.5	5.5	5.4	5.9	5.3	6.3	4.2	6.0	2.8	4.1	2.8	5.3	3.5	5.2

Квітень

1 декада	3.1	4.8	3.4	3.4	4.2	4.8	4.8	7.1	4.4	5.1	3.7	5.1	4.8	4.4	4.5	6.8	4.1	5.2
2 "	2.2	3.2	3.0	4.0	5.0	6.4	6.8	6.7	7.0	6.1	4.1	4.5	4.0	4.2	3.1	7.7	4.4	5.3
3 "	6.0	3.9	6.0	5.4	3.2	4.8	6.1	4.6	3.4	5.5	5.7	7.7	5.0	5.6	4.1	6.9	4.9	5.6

	N		NE		E		SE		S		SW		W		NW		Середня скорість	
	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка	Б.-Церква	Миронівка

Травень

1 декада	1.1	3.1	3.2	3.4	3.1	2.7	3.2	3.8	2.8	4.7	3.4	4.6	3.7	5.0	3.4	4.9	3.0	4.0
2 "	3.5	4.3	3.3	3.5	4.4	3.4	3.0	4.6	4.3	5.1	3.3	6.0	3.6	3.0	4.1	4.0	3.7	4.2
3 "	2.2	7.0	2.2	2.6	3.7	2.7	3.7	3.4	4.5	5.2	2.6	5.5	2.5	3.4	2.8	2.9	3.0	4.1

Червень

1 декада	4.4	4.2	3.6	2.9	3.2	4.0	4.0	3.5	3.6	4.0	3.6	4.6	4.0	4.7	3.5	3.6	3.8	3.9
2 "	3.2	2.4	4.1	2.7	3.0	3.3	2.8	4.4	3.0	4.3	4.0	8.0	2.8	4.0	2.7	4.0	3.2	4.1
3 "	2.3	3.4	2.8	2.6	2.3	2.8	3.5	3.0	8.5	4.2	3.0	4.4	3.0	3.0	2.1	3.8	3.6	3.4

Липень

1 декада	2.3	3.3	2.6	2.5	3.0	2.2	2.0	3.2	2.6	4.3	3.7	6.3	3.6	4.6	3.4	3.8	2.9	3.8
2 "	3.5	3.7	1.0	3.0	1.0	3.2	3.0	3.0	2.8	3.1	2.6	3.2	3.7	4.3	3.2	4.4	2.6	3.5
3 "	2.3	3.7	0.0	2.8	1.7	3.1	3.4	4.0	6.3	4.3	3.6	4.6	3.8	4.2	4.1	4.5	3.2	3.9

Серпень

1 декада	4.0	2.8	2.4	8.0	2.0	4.5	3.3	4.5	6.5	3.9	5.0	5.8	4.8	5.5	3.6	5.7	4.0	5.1
2 "	2.9	3.1	1.0	2.0	2.7	2.8	1.5	6.0	6.3	6.0	5.7	5.3	3.9	4.0	3.1	5.0	3.4	4.3
3 "	3.8	3.4	4.4	5.3	2.2	3.3	3.9	4.6	4.1	5.0	5.6	5.3	6.3	5.6	4.0	5.6	4.3	4.8

Вересень

1 декада	2.4	3.0	4.0	2.6	5.0	3.8	4.0	4.2	3.0	3.7	3.3	4.3	4.5	4.5	3.5	4.7	3.7	3.8
2 "	4.8	4.7	1.5	3.7	2.5	3.1	4.5	4.0	4.5	3.8	3.9	4.5	4.8	5.5	4.3	6.1	3.8	4.4
3 "	2.0	2.0	3.4	3.5	2.6	3.7	3.5	3.0	5.1	3.5	3.8	5.4	3.6	4.3	2.1	5.2	3.3	3.8

О. Федоров та Н. Журавська.

Друковані праці Білоцерківської Селекційної станції.

1. А. З. Архимович. „Применение рефрактометра при селекции сахарной свеклы“. Селекційний Вісник, 1924 р. № 1, стор. 1—12 та „Записки Научно-Исследовательской Кафедры Технологии сельско-хоз. производст.“, 1924 р., т. I, вип. 4, стор. 164—173.
2. Його-ж. „До питання про організацію Дослідчого відділу при Білоцерківській Селекційній станції“, Селекційний Вісник № 2, 1925 р. стор. 74—78.
3. Його-ж. „К вопросу об изоляции высадков сахарной свеклы“. Труды Білоцерківської Селекційної станції, т. I, 1927 р. стор. 7—36.
4. Його-ж. „Результаты работ по применению рефрактометра на Белоцерковской Сортоводной станции“, Труды Білоцерківської Селекційної станції 1927 р. т. I, стор. 67—95.
5. П. О. Дубинян. „Отчет свекловичного отдела Белоцерковской селекстанции за 1922—23 г.“ Селекційний Вісник, № 1, 1924 р. стор. 13—24.
6. Й. Й. Кораб. „Бурякова Нематода *Heterodera Schachtii* Schm в межах СРСР“, Селекційний Вісник, 1925 р. № 2, стор. 60—64; „Сборник статей по сах. промышленности“, № 4—5 и „Бюллетень Киевской СТАЗРА № 2“.
7. Його-ж. „Культура гороха в связи с повреждаемостью гороховой зерновкой“, „Бюллетень С. С. У.“ № 7, стор. 111—118.
8. Його-ж. „Дополнительные сведения о гороховой зерновке“. Там-же стор. 118—121.
9. Його-ж. „Наблюдения над шведской и гессенской мухами в 1923 г. на Белоцерковской Сортоводной станции Киевской губ.“ Там-же, стор. 136—143.
10. Його-ж. „Де-кілька слів про весінню генерацію гессенської мухи „*Phythopaga destructor* Say“ в 1924 р.“ „Бюллетень Киевской СТАЗРА № 1“.
11. Його-ж. „Які сорти гороху треба сіяти на Київщині, щоб мати здорове, не пошкоджене зерно“. „Бюллетень СТАЗРА“ № 3.
12. Його-ж. „Здобутки досвідів над вживанням сірковуглецю при боротьбі зі шкідниками, що шкодять під землею“. „Бюллетень Киевской СТАЗРА“ 1925 р. № 5.
13. Його-ж. „О свекловичной нематоді“. Труды Білоцерківської Селекційної станції 1927 р. т. I стор. 126—159.
14. Його-ж. „О влиянии свекловичной нематоды *Heterodera Schachtii* Schm на некоторые сорта сахарной свеклы“. „Збірник Захист. Рослин“ за 1926 р.
15. Його-ж. „Современное состояние нематодного вопроса на Украине“. Там-же за 1926 р.
16. Його-ж. „Некоторые данные к вопросу о борьбе с нематодой сахарной свеклы“. „Труды Білоцерківської Селекційної станції“ 1927 р. т. II, вип. 2, стор. 17—32.
17. В. Н. Лебедев. „Принцип Standart-признака“, Листівка Т-ва Селекціонерів України, 1923 р. № 2, стор. 12—19.
18. Його-ж. „Белоцерковская Сортоводная станция“. Сборник „Сортоводные Станции Сахаротреста“. Киев 1923 г., стр. 66-91.
19. Його-ж. „Естественные ржано-пшеничные гибриды на Белоцерковской Селекционной станции“. „Труды Білоцерківської Селекційної станції“ 1927 р. т. е. стор. 114—120.
20. Т. Д. Лысенко. „Техника и методика селекции томатов на Белоцерковской Селекстанции“, Бюллетень С. С. У. № 4, 1923 г. стор. 73—75.
21. Т. Д. Лысенко и А. С. Оксненко. „Прививка сахарной свеклы“ Там-же 1923 р. стор. 77—80.
22. В. Ф. Савицкий. „К расовому изучению сахарной свеклы“. Труды Білоцерківської Селекційної станції т. I, 1927 р. стор. 37—66.
23. Його-ж. „Оценка пригодности рефрактометра для предварительного отбора супер-элиты в селекции сахарной свеклы“. Там-же стор. 96—113.
24. Його-ж. К методике полевого опыта. О дробном учете. Труды т. II вип. 3, стор. 57—80.

25. І. Ф. Солянуха. „Організація відділу пристосування на Білоцерківській Сортівничій станції Цукротресту“. Селекційний Вісник, № 2, 1925 р. стор. 63—78.
26. Е. И. Харечко-Савицкая. „Стерильность у Beta Vulg. L.“ Селекційний Вісник, 1926 р. № 3, стор. 36—52.
27. С. И. Чернобривенко. „К ботаническому изучению чечевичы“. Труды Білоцерківської Селекційної станції 1927 р. т. II, вип. I, стор. 1—16.
28. А. Н. Чебанов. „К вопросу о густоте посева“. Труды Білоцерківської Селекційної станції 1927 р., т. I, стор. 121—125.
29. В. М. Шевченко. „Особенности развития головниших хвороб культурных растений на Білоцерківській Селекційній станції“. Листівка Т-ва Селекціонерів № 2, 1923 р. стор. 19—21.
30. Його-ж. „Короткий відчит про роботу по фітопатології Відділу боротьби зі шкідниками Білоцерківської Селекційної станції“. Селекційний Вісник № 2, 1925 р. стор. 79—89.
31. Його-ж. „Пошкодженість сортів пшениці зоною *Tilletia tritici*“. Листок Полтеву Київської СТАЗРО, № 5, 1925 р.
32. Його-ж. „Про вплив *Cercospora beticola* Sacc на цукровий буряк“. Труды Білоцерківської Селекційної станції, 1927 р. т. I, стор. 160—175.
33. Його-ж. „Матеріали по вивченню пошкоджувомости пшениць іржею“. Труды Білоцерківської Селекційної станції. 1927 р. т. II, вип. 2, стор. 39—55.

Ціна 1 карб. 20 коп.